

H E T
G R A F
der
W E R E L T S E
Vermakingen;
Met de
M O R G E N - W E K K E R
der
J O N C K - V R O U W E N.

Uit het Françoysch
Van den Aller-wel-spreekendste
P. D E L A S E R R E,
Vertaalt, door J. D.

A M S T E R D A M,

V O O R G E R R I T V A N G O E D E S B E R G H.
A^o. 1666.

MET
 G R A F
 der
 W E R K T S E
 Verhandlungen
 der
 MORGEN - WERKER
 der
 JONGK - VROUWEN
 der
 Van den Allerweerdigste
 P. DE LA SERRE
 Vertaald door J. D.

AMSTERDAM,
 VAN GELMIDT EN GORDIENHOFF,
 1766.

H E T G R A F

der

Vermaakinghen van 't ghezicht.

HET EERSTE HOOFSTUK.

En moet altoos daar toe komen ; datter geen andre vernoeging in de werelt is dan God te beminnen : dat is het eenige geneugt dat onze zielen , in de zwarigheden die ons dagelickx over-komen , met blijdschap kan vervullen. Maar hoewel dat deze waarheit bekender zy dan de Zon , en noch klaarder dan zy zelf , evenwel keeren wy 't gezicht naar 't aarfch , om daar in andre gelukken te zoeken ; gelijk of'er de werelt ooit een voorts bracht : daar ik al de Eeuwen tot getuige neem , ofze ooit een vernoegt mensch gezien hebben. Salomon smaakte wel alle soorten van geneugten , maar de kennis , dien hy van heur ydelheit had , voegde de doornen by heur roozen. Invoegen dat hy in al de bloem-tuiltjes , die de wel-luft hem aanbood , altijd zorgen vant. Laat Cæzar verkregen hebben al de glory van zijn eergierigheid , en bezeten de grootheden van een vrybezittent rijk ;

weetmen niet dat hyze won in d' oproer van d' oorlog , daar de Laurieren , met bloet besprengt , op de graven groeijen , en dat hem de dood wel duizent lauwere kranssen , dien hy van deze bloedige vruchten gemaaakt had , in eenen ogenblik , deé op 't hoofd verdorren om de lucht, enwint heur stof te deelen. Wie durf zich dan gelukkig noemen , dewijl de vruchtbare natuur, de magtige Fortuin, jaa de werelt , hoe oud hy is, nooit deden of doen konden , datze maar een van de sterffelijken dezen tittel gaven. Ik weet wel dat Arpilauus , Cliogabelus , en d' onverzadelijke Thimokles , dien roem onrechtelijk bezitten wilde : maar de schrik van hun sterfen, doet dat wy hen onder de elendigste des werelts stellen. 't Is onmogelijk de wortelen der elenden , van de stronk onzer lichamen te scheiden , zonder dat wy 'er de boom van uit-rooyen : want 't geen dat wy in 't Philosoofs onscheidelik toeval noemen , is niet anders dan de elende , die ons tot in 't graf verzelt. Alexander Severius mogt het voor-bereitsel van zijn gelukken wel maaken , in de Bruilofts-zaal van zijn Dochter Cleopatra , de Rol was haast gespeelt , zijn heerlijke habiten veranderde in een dood-kleed en de steek van een ponjaart , storte hem van de Bruilofts tafel in 't graf.

De werelt heeft zedert de eerste dach van zijn scheppenis , van natuur , nocht aangesicht verandert, maar is noch al den zelve. Zijn gelukken zijn noch te maken , en zijn ongelukken regeeren alrijt :

tijd : men kan niet zeggen dat zijn gunsten sneeu zijn, de sneeu is iets, en zijn gunsten zijn niets; en die by de wint te gelijken, komt niet by, dewijl zy duizentmaal lichter zijn. Doch niet dat hy geen troonen heeft te geven, maar hy moest zot zijn dieze wenschte, dewijl de stof en d'afsch van al de gene die 'er op zitten ons in d'ogen vliegen als ofle ons, het genaken van die verboden,

Ik maak geen onderscheid tusschen de grootheden, en de ongelukken, zo al de Groten ongelukkig zijn, en noch min tusschen de rijkdommen, en d'elenden, dewijl de rijkste zijn de elendigste. Romen heeft veel Keizeren gehad, maar niet dan om hen te vergeven, te versmachten, aan stukken te scheuren, of om 'er de straten mee te vegen.

Cyrus was een der grootste Monarchen des werelts : maar die zijn grootheden wil vertonen, moetsse by zijn ongelukken vergelijken, konnen de geen andre vergelijking vinden. Cresus bezat ontallijke schatten; doch smaakte ook elenden zonder weerga. Invoegen dat het wonder zou zijn, datmen een Grote gelukkig, of een Rijke vernoeft zag, om dat de grootheden, en de gelukken gemeenlijk tegens malkander kanten. Wat de geueugten belangen men vintse niet dan in d'armoet, daarse niemant zoekt.

Alle dagen bemerk ik dat de werreltsche Historien der Koningen, en Princen, die op aarde geregeert hebben, zo veel zijn als doodelijke speeltoonelen, daar de Memori, ons op nieu verthoont

dui-

duizent bloedige treur-spelen, vol schrik, en ver-
vaartheit. Dat my doet geloven dat de Fortuin de
Scepters, en Kroonen voormaals verkocht, aan
dieze wilde, voor de prijs van 't zwaart, strop, of
vergif, dat de drie uitgangen zijn van deze geluk-
ken. En dat al om te verdedigen deze gedurige
verandering des werrelts, daar de warelijke smer-
ten, de valze geneugten volgen: want nooit
kon'er iemants gedacht de eigen aard van smaken.

Hoe veel ydele vermakingen, zietmen in de
werrelt, die als afgoden van slijk, of aarde, van
de sterffelijke in de staat van goden worden aan-
gebeden. Eenige offeren niet dan aan 't vermaak
der liefde: en hun zielen doen met hun lichamen
een deel van d' offerande. En deze aan de wreed-
heit, scheppende zo veel vreugt, in zich van hun
vyanden te wreeken, als in nieuwe te maaken.
Die zal niet zweeren dan by zijn God Bacchus,
hem richtende Autaren in zijn buik, daar hy alle
daag het schoonste van zijn leven offert. En deze
zijn rijkdommen in 't getal van zijn grootste ge-
lukken stellende, zal heimelijk 't rijk van Pluto be-
geren: dat wil in goed duits zeggen, hy vraagt'er
niet na, of hy sijn ziel verliest, als hy maar rijk mag
sterven; is dit niet een schoone eergierigheid;

Veel zoeken hun geneugt in de wetenschap,
sich inbeeldende datze dan wijs zijn; maar niets
nootzakelikx wetende, gaan voor Doktoren in de
zothet, en dat noch 't quaatst is, zy genezen 'et
eerst van op't tipje alse hun geest zullen geven.

Noch zijner anderen die niet studeeren dan om
de

de tijd te verdrijven, zonder te bemerken dat hy, zo snel loopt, dat hun inbeelding te zwak is om de snelte van zijn vlugt te vatten. Deze stellen hun vermaak in 't spelen, konnende geen aangename geneucht vinden: doch zy beelden zich in datze maar een deel van hun goet in de waagschaal stellen, en gemeenlijk settenze met een kaarte by, al 't deel datze in 't paradijs te verwachten hebben, voegende vloeken op bedriegen. Doch hoe zy't aanleggen zy kunnen nimmermeer winnen, dewijlmen altijt na 't einde van 't spel de kaarzen moet betalen. Dat is te zeggen, men moet tot een ogenblik toe renschap geven van al de tijd diemen zo qualijk gebruikt heeft, en oordeelt of de zorgen van deze noodzakelijkheid, wel 't honderste deel van al 't geen dat de gelukkigste daar mee winnen, mogen halen.

Noch zien wy anderen die geen vermaak hebben dan te post van 't een in 't ander lant te lopen, gelijk of zy, van steê veranderende, van plaats veranderde; want over al, men komt van daan daarmen van daan komt, 't is even of men van 't een end van een galery tot 't ander ging. Wy gelijken de vlieg, die rondom zijn doodelijke toorts vliegt, zonder stil te kunnen wezen, voor hy in 't midden van zijn vlammen is. Alzo vliegen wy even geweldig om ons graf. En terwijl onze milt de klos van ons leven af haspelt, zo worden al de plaatzen des werrelts alreê voor onze graven getekent. Laat ons van 't oosten tot het westen, en van 't noorden tot het zuiden loopen, het uurwerk van onze dagen
gaat

gaat te sneller: en sedert dat onze vaderen het vertellen wilde, is 't altijd ontstelt geweest, in voegen dat het altijd slaande, men somtijds merken zal de stont van 't westen, in ons zuiden: maar evenwel alles naar de regelen van deze driemaal aanbiddelijke voorzienigheid, die alle dingen het gewicht, en 't bewegen geeft.

Deze hebben geen vermaak dan in 't dansen, maar zy speuren niet dat de tijd hen voor de speelman dient, en dat hy hen niet speelt dan brandelen van de dood. Daar by slaan onze herten zonder op houden een kourante van gedurige zuchten, die ons al dansende op dien maat, naar 't graf leiden, en hoewel dat wy malkander vast by de hant houden, nochtans heeft ieder zijn bepaalde weg: in voegen dat de een niet dan op bloemen zal treden, en d'ander niet dan op doorenen, ontmoetende in een levens loop verschillende dooden.

Daar zijn een oneindelijk getal dezer soorten van geneugten, zodanig van de werelt geheten, die tot het wit van heur eergierigheid, en oogmerk van heur begeerten dienen. Zy denken nergens op, alsze maar de tijd verdrijven, en ik vinde niet onverdraaglijker in de werelt dan zijn snelheid. Want als ick by my zelven denck, dat ick vast oudt wordt, en dat ik geen magt heb over een oogenblik van alle de oogenblikken van mijn leven, verdool ik in deze bedenkingen. De voorleden tijd staat niet meer aan my, de tegenwoordige laat zich niet bezitten, om dat hy geen blijfplaats, noch rust heeft: en wat kans isser om van
de

de toekomende te schikken. In voegen dat ons leven niet is, dan een levend overlijden, en onze lichamen open graven, voor alle soorten van ongelukken en elenden, die ons van d'eene zijde knagen, en de wormen van d'andre, terwijl de zon in de ronde gangen van zijn circkel gaat zoeken deze doodelijke nacht, die, onze zielen verlossende van deze vervaarlijke graven, de poorten van onze lichamen sluit, om geheel tot stof, en asch gebracht te worden, als nergens anders van gemaakt zijnde. Laat de menschen dezer werelt dan hun tijt zoeken door te brengen, zy zullen eer dan zy denken tot het ende van hun loop komen. Wat my aangaat ik denk nooit iets, dan hoe ik het endje kaers dat God in de lantern van mijn lichaam heeft ontfteeken, zal doen duuren, dewijl ik noch niet goets of loflijks gedaan heb. *'t Is haast zeven-en-dartig jaren dat ik ter werelt quam, en naaulijcx kan ik de spraak van de rede verstaan, ik zeg verstaan. Want te spreken, ik stamel zo, dat men, my horende, zou zeggen, dat ik eerst uit de wieg quam.

Verlijt dan de tijt wie wil, 't zy al slapende als dien Discipel van Etnius, 't zy in de maaltijden, als Lucullus, 't zy met dansen als Menander, 't zy door de werelt te loopen als Bias, 't zy Koningrijken winnende als Scipio, 't zy steden in te nemen als Policrates, 't zy in 't verzamelen van rijkdommen gelijk Caligula, 't zy in 't lief-kozen der vrouwen, als Marcus Antonius. 't Zy al lachende gelijk Democrijs, of al singende als Amfion. 't Is goet over 't spits van een berg

* Te weten den Autheur ontrent 1630.

berg te rollen als 't lichaam in wik van vallen is, zo is 't dat wy, als de natuur de eerste yseren van onze gevangenis heeft gebrooken, en dat zy ons in de wieg smijt, als op 't hangen van een berg van ongelukken, en elenden, gedurig naar 't graf rollen, zonder tijt te hebben om zijn adem te verhalen. Al deze hebben hun tijt wel versleten, en zijn ook al heen, gelijk een beek, die, verlopen, niet gelaten heeft dan 't slijk: zo 't hier meê noch wel was: maar als de doot dezen Discipel van Etnius ontwekt, om hem eeuwig in de hel te doen waken: wanneer zy Lucullus van de tafel doet opstaan, om hem op de feest te nooden, die de duivelen voor hun nieuwe gasten bereiden: wanneer zy Menanders dans doet verwisselen, om de danzen te komen zien, die de verdoemde danzen in deze duistere plaatsen: wanneer zy de loop van d' arme Bias doet stuiten, om hem te doen reizen naar 't ongelukkige land: wanneer zy met asch, en stof bekroont het lighaam van den vermaarden Scipio, terwijl zijn t' eergierige ziel, met vuur en vlam bekroont wort: wanneer zy Policrates perzoonelijk kooft dagen, en hem verwijft te verschijnen op 't rat van een wip, en een ogenblik daar na op dat van de hel: wanneer zy zich met de schatten van Caligula dient om hem een stalle ponjaart te kopen, of een zijde strop, als belaft zijnde hem te leiden naar de ontzienelijke troon van de levende God: wanneer zy Marcus Antonius zoo nauw belegert, dat hy gedwongen is zich in de geniade der duivelen over te geven: wanneer zy 't lachen van Democrijt verandert in knerffingen der tan-

tanden, in dezen laatsten oogenblik, daar't proces van de Conscienci, met de duivel in 't laatste oordeel wort gewezen. En eindelijk: wanneer zy de stem van dezen Amphion van toon doet veranderen, om zijn party te houden in dit afgrijselijk geluit der ongelukkige zielen: dan is het, dan is het, datmen gewaar wort ofmen zijn tijt wel, of qualijk besteed heeft. Ia dan is 't dat yder, tot zijn schade, leert hoe veel een ogenblik in deze werrelt waart is. Maar 't vonnis is geweest, daar is geen herroepen aan: Het spel is gespeelt, men mag niet meer op 't tooneel gaan. In voegen datmen, tot straf van zijn tijt te haastig door gebroght te hebben, verwezen wort tot een eeuwige straf. Lezer, ik zeg tot een *Eeuwige*, en ik zeg u noch eens tot een *Eeuwige*. Dat is geen tijt van hondert duizent jaren, maar een *eeuwigheid*. Dat wil zeggen in andere redenen, *eeuwig, zonder einde, en al-tijdt*, of om beter te begrijpen, *zo lang als God, God zal zijn*. Men behoeft geen andre leids-man, dan de eenige overdenking van deze waarheit, om in het Paradijs te raken, zo men niet heel van zins is verloren te gaan.

't Is wel vergeefs dat de mensch de rust, en de vernoeging in deze werelt zoekt, want zy is altijd een stormende zee, daar de wint der ongelukken altijd blaast. Heden lachtmen, morgen weentmen: zo ons de hoop van eenig goed verblijft, de vrees van eenig ongeluk quelt ons. Deze zal ons komen ter bruiloft nooden, en die ten lijk te gaan. Wy hebben 'teene oor niet zo haast geleent, naar 't

ver-

verhaal van een aangename tijding, of wy moeten 't ander strekken om redenen te hooren die ons benauwen. Zo men de eenzaamheit bemint, onze gedachten onderhouden, ons meest van onze verlede ongelukken. Zo men zich vermaakt in de geselschappen, de jalouzy, de nijt, nieuwsgierigheid, toorn, rafernij, de liefde, hoogmoed, en de gulfigheit, alle zondige, en prijkelijke herts-tochten, of begeerten, nemen dan onze zielen in, wezende gedwongen te baffen met de Honde, en te huilen met de Wolven; is dit niet eer helsch, dan hemels leven?

Ik kan 't my niet bedenken, hoe dat de wereltliche menschen niet begeren dan hun tijt te verdrijven, daarse in gedurige vreeze van de doot zijn, dewijl de tijt niet anders is dan een gevolg van ogenblikken, en minuten, die de kortheit onser dagen afmerken. Invoegen dat zy, de tijt begerende te verdrijven, vaardig wenschen te sterven, en nochtans is hen 't noemen van de doot ver-varelijck. Wat my aangaat ik geloof dat het een straf van d' Hemel is, en dat God toelaat dat deze goddeloze zielen, die niet leven dan voor de wormen, en duivelen, in hun misdaden blind zijn, om straf aan straf te voegen. Want hoe wel zy hun tijt naar hun welgevallen door-brengen, en datze hun vermaak nemen, naar 't humeur dat hen bezit, evenwel wordense gequelt in hun geneugten zelf; dewijl al de valze geneugten niet dan zoetheit in schijn, en bitterheit in der daat hebben. Ik neme u tot getuige, lezer; swijgt de waarheit niet aan uw' gewisse; hebt gy ooit eenig

eenig vermaak gesmaakt , zonder aan lighaam ,
en geest gequelt te worden , ik wil zeggen zonde-
der eenige smert te gevoelen , of zonder eenige
droefheit te hebben ? en heeft , belijft het vrijelijk ,
deze quelling , smert , of droefheit , u niet meer
zuchten van leetwezen uit den boezem getoogen ,
dan gy'or van blijtschap in 't midden van uw ge-
neugten gestort hebt ? hebt gy ooit iets schoons ge-
zien , daar gy 't gesichte niet met duizent klachten
van gekocht hebt , 't zy om heur afwezen , verlies ,
of wanhoop van haar te bezitten ? en ik wet dat ge
nooit enig goet bezat , zonder daar van de intrest
met veel ongerustheit te betalen ; want of je u al
verheven zaagt tot de hoogste trap van uw eer-
gierigheid , de vreeze van te vallen heeft neffens
u op uw troon gezeten . In voegen dat hy ,
hoe wel hy met fluweel , of gout-laken was be-
dekt , evenwel gemaakt was van rooze-boomen
hout , daar alle ogenblikken de doornen aangroe-
jen en wassen . Zo gy nu veel schatten hebt , zult gy
my niet belijden dat uw Palleizen vol zorg-bloe-
men zijn , in de zorg daar gy u ziet , om die te
bewaren , door de vrees van haar te verliezen ,
of door 't berou van haar qualijk verkregen te
hebben . Hebt gy u ooit op een feest gevonden ,
daar uw gemoet zo goeden cier als uw lichaam
maakte , en daar 't leste gerecht u zo wel smaakte
als het eerste ? zijt gy ooit op Comedien geweest ,
zonder dat de gek van 't spel met u gekte , ziende
dat gy met u zotheden , de zijne quaamt bekij-
ken ? eidelijk kies een uur in al de gelukkigste
da-

dagen die gy beleeft hebt, en perst u memori, datze u vertoont alle deze valze geneuchten, die gy deze kleine tijt hebt geviert, gy zult, zo gyze ontkleet, bekennen, datze u niet veruoegen kunnen, dewijl uw blijfchap, en geluk niet stonden dan aan uw bedorven inbeelding.

Ik vraag u alle deze vragen niet ongevoegelijk, dewijl ik na veel eervarentheit, gedwongen ben te verklaren, dat ik 't geneugt, in de geneugten zelf, daar ik van vervult was, nimmer vont. Want zo ik de ogen op een behaaglijk schepsel worp, de kennis dien ik van heur broosheit, en elenden had, maakteze my tegen, wel wetende dat de aarde die het teelt, niet eigens heeft dan d'ongestadigheid. Luisterd' ik neerstig naar eenig gezang, mijn inbeelding vertoonde my datelijk, dat het een zoete lucht was, die, met order, en op maat gedreven, mijn ooren kittelde. Daar by gebrak 'er altijt iets aan't gezang, of de toon, dat mijn geest ontwekte uit de sluimering, daar de bedriegende tooverijen van deze Sirenen haar by na toe gebracht hadden. Ik ben ook dikwils op heerelijke feesten geweest, maar, zonder liegen, ik heb 'er nimmer de zoetheden gesmaakt, daarmen de overdaat zo hoog van prijft, in 't tegendeel heeft mijn lighaam, zo wel als mijn geest, daar duizentmaal de smert van de pijnbank geleden, 't zy door dwang van te drinken, zonder dorst te hebben, of te eeten, zonder honger, of apotijt te hebben, of door noch gedwongen te zijn zo lang aan tafel te blijven, als in 't bedde, ten minste voor zeven of acht uuren. En met al dat
noch

noch verbonden te zijn te spreken met personen die hun verstant t' huis gelaten hadden, en die tegens u niet zullen spreken, dan al rupzende, gelijk of zy dronken wordende, stom geworden waren. Ik zal hier van elders breder spreken ; laat ons voorder gaan.

Eindelijk heb ik alle deze valze geneugten, die ons verstant verblinden, en onze reden, in onze gewillige swakheit, betoveren, nagelopen, maar ik was niet veer, of wiert moede van het loopen naa heur wint : want na alles, schoon men zijn wensch heeft, bezitten niets wenschelijks. De grootheid, rijkdom, gezondheid, het groot getal vrinden, kinderen, en duizend diergelijke gelukken, zijn alle maar een vermeerdering van ongeluk, en nieuw pak van elende, zonder de liefde Gods, en zijn naasten. En wat blijk is dat een ziel, die met zo sterke ketenen in de werelt is gebonden, zijn toevlucht veel kan nemen tot den Hemel, om zich in gedachten, met zijn welbeminde te onderhouden. Ons hert moet wel zuiver zijn, om deze kleine scheiding met sich zelve te doen, dewijl onzen geest altijd onze harts-tochten volgt, die nimmer klein zijn, zonder een bezondere gaaf, in de tegenwoordigheid van zo gevoelijke oogmerken ; gelijk de grootheden, en rijkdommen zijn. Daar uit komt dat de wijzen deze soorten van gaven, by de dingen stellen, die zy eer moeten vreezen dan wenschen.

Ik zou wel willen weten wat het is dat de menschen geneugt noemen, is 't het bezitten van grote rijkdommen, zy behoorden noch gezondheid te

hebben, om de zoetheden, dienze zich inbeelden, te smaken; maar laten wy hen het een, en 't ander toe, dewijl zy alle by te zamen niets zijn. Ziet hen dan wel gezond, en heel rijk. Nu wat is de gezondheid meer dan een ongezelijke ziekte van een trage koorts: want daar is geen zoo gezonden mensch, of zijn pols, zo weinig als het is, slaat, en hoe klein dat de koorts is, 't is altijd de dood-koorts, dewijl zy ons nimmer verlaat. En daarom, is de gezondheid een ongevoelijke dood, mits wy zonder ophouden sterven. En wat de rijkdom belangt, zy is niet dan een gebruik-fruit van een weinig gematigde lucht, dat's te zeggen, een kleine luwte voor de noodzakelijkheden van 't leven, maar niet voor de ongelukken, of elenden, mits heur wortelen in ons ingewand ge-ent zijn. Konnen de dan met al de schatten des werrelts, niet doen, als kleine hutten maken voor de ongemakken, zoo hebben de armen niet veel te lijden: de hagel, en de regen van hun noodzakelijkhedē zijn haast over, en na de storm geniete zy een stilte, die altijd duurt.

Ziet daar waar in de gezondheid, en de rijkdom bestaat, waar in zijn nu de geneugten? gy zult my zeggen, dat een rijk-man doen kan wat hem belieft, en dingen bezitten, die hem de liefste schijnen: ik belijde 't; maar 't is daar uit dat ik het voorspel van zijn ongelukken spel: want 't is een wonder een machtig, en deugdelijk man t'famen te zien, want de aanvechting is te sterker, en 't gevaar te blijkelijker, als de wil geen tegenstand vind: in voegen dat men altijd, met een vrye magt,
wik-

wikkelt in de gevaren van God te vertoornen, en te lichter, als de oogmerken van de misdaad ons van alle kanten omringen. Daar by bestaat de vernoeging niet in 't bezitten van al 't geen dat men begeert, dewijl de goeden zelf, diemen bezit, waarelijke quaden zijn. Ik wil datmen de Orakelen van alle Historien vraagt, om te weten, of ooit een man een aarsch goed heeft bezeten, zonder metter tijd te zien dat de smert van haar verandering, en zijn verderf onmyelijk waar. In voegen dat de rijken, ongelukkig met hun schatten geleest hebbende, zonder de vernoegingen diese zochten, gevonden te hebben, noch elendigen storven, met hun rijkdommen, mogende daar van niet in 't graf dragen, dan de Coppy van 't vonnis dat hen verwees.

Zooge my noch voorstelt dat de gezondheid een van de rijkste gaven van de natuur is, en datmen met haar, de zoetheden, die hier beneden zijn, kan smaken; ik wil 't ook gelooven: maar waar zijn deze zoetheden? weetmen niet dat onze vaders het zaad daar van, dat God op d' aarde had gestort, dede sterven, door de beet van dezen doodelijken Appel, daar zy hun verdoemelijke Apetijt meê verzaden wilden, en dat onze vruchten, zedert dezen ongelukkigigen oogenblik, niet geweest zijn dan bramen en doornen, of bitterheid, en zuren wijn. Daar by maak ik, buiten 't belangen van mijn consciencie, tusschen de ziekte, en de gezondheid, geen onderscheid, uit oorzaak dat mijn lichaam, als ik door enige ziekte te bedde lig, de grootste last van de ziekte lijd, en dat, gezondt zijnde, de

koorts der herts-tochten mijn ziel noch meerder quelt. Invoegen dat ik van deze twee qualen meer de laatste dan d'ander vrees. Wat overdadigheden zijner niet die een welvarent man niet be- gaat? zijn gezondheid maakt hem zoo hoogmoedig, dat hy zijn begeerte buigt naar't geen hem in de zin schied, hoe zot datze ook is: oordeelt wat gevaar hy loopt, dewijl een blinde hem tot leids-man dient.

't Is ook gewichtig te bemerken dat de gezondheid wenschelijk, noch nut is, dan voor de zaligheid van de ziel, dewijl 't gewis is, dat ons 't leven niet is geleent, dan om de talenten, die ons God in handen stelt, naar zijn macht wel te besteden; alzoo dat die geen die meest geplant, en zijn tijd best gebruikt heeft, de meeste vrucht zal hebben, en naar zijn arbeid geloont zijn. Hoe veel zijner die 'er roem opdragen datze noit zijn ziek geweest, maar zo men hen vraagde waar toe datze alle deze schoone gezonde tijt gebruikt hadden, ik meen datze, zonder liegen, gedwongen zouden zijn te belijden, datze die zo vermakelijk hebben doorgebracht alze mochten, onder 't gewoel der wereltze ydelheden. Eenige in 't lief-koozen van de Jufferen, alle morgens, ja zelf in de kerk, en haar's namiddags op de Comedien te leiden, en des avonds op een banket, en ten dans te verzelschappen; is dat zijn talent niet met een goede bevalligheid besteed? andere zullenze versleten hebben in de gochel-spelen, daarze met geestigheid beurzen sneden? wat dunkt u van dit tijt-verdrijf? ziet hier de vruchten

ten van dezen schoonen boom die de gezondheid teelt. Verzaad'er uw lust mee zo veel als u belieft, ik heb liever van honger te sterven, eer ik 'er van proeven wil, dewijl dit nieuw verboden vruchten zijn, daar ons verlies, en zaligheid aanhangt.

Ik zal de order, dien ik beslooten heb, beginnen te vervolgen, begrijpende al de valze geneugten des werelts in de zinnen van't gezicht, 't gehoor, de reuk, de smaak, en't gevoel, en zalze, naar mijn voorneem, d'een van d'andere by hoofstukken afdeelen.

Wat is het schoonste dat op aarde ons betooveren kan? zijn't nieuwe tuinen, die over een komen met die van de Koningin Semiramis, of die van Tiberius, omsloten met Kristal? laat ons dan zoetelijk kloppen aan de poort, en onze geest de vrydom geven, dat hy met zijn gedachten daar in mag wandelen. En als hy wederkeert, hem dan gevraagt: wat hebt ghy gezien? hy zal ons antwoorden, dat hy de schoonheit zag van een oneindelijk getal paden, die met Jasmijnen, zoo veer als men zien kon, overwelft waren, daar de lucht, schoonder reuk gaf dan die van't gelukkige Arabia: dat hy een onnoemelijk getal bloemen heeft gezien, die alle, gelijk nieuwe starren, van allerhande verwen, de Hemelze in glants, en schoonheit tarten: dat hy noch gespeurt heeft duizent, en duizent Fonteynen, daar de konst, de natuur overtreffende, met haar hoofd-werken pronkte. En dat hy endelijk in yder tred dien hy voorzette, verdoolde in nieuwe dool-hoven van wondren,

waar van hem't getal verbaafde, en glants verblinde. Laten wy hem niet voorder ondervragen, maar tot de kennis komen, van wat natuur de aarde is, die alle deze uitnemenheden voortbrengt. Zoomen wat dieper graaft, de flank der aard-padden, en slangen, en de quade vergiftinge van de mest, die 'er de grond-vest van is, zal de omfwevende lucht wel haast ontsteken, en al dees oogmerken, die ons zo aangenaam schenen, in 't eerste graf van heur niet begraven. Hier zietge dan hoe de aarde, die al de geschapen dingen, tot een graf, en doot-kist dient, zedert haar vervloek-dag, de legersteê en grontvest van dese blinkende dieren geweest is. Wat de stof belangt, zy is van aarde die gedisteleert is door de stralen van de Zon, en verkeert in een Cristalijne vochtigheit, die zachjes dikker wordende, allengs, door de zelve kragt van de zon, tot de gestalte dezer bloemen komt, daar de weiden, en tuinen eenmaal 's jaars meê verciert worden: en voegter de konst iets aan, 't is my genoeg datje d'elende van de werk-man kent, om de waarde van 't werk te weten. Invoegen datmen, na wel gespeurt te hebben, vinden zal dat al deze wonderen, ge-ent in mest, niet anders zijn, dan aarde onder een, als gereinigde, en vochtige aarde, dewijl zy van heur eigen naam aard, en water bloemen heeten. Het water vloeid altijd wech, en wy volgen't; de bloemen hebben maar een dag, en wy hebben maar een nacht, en d' aarde alleen blijft, om aan al te zamen voor een graf te dienen.

Ziet daar de afbeelding, of eer het overschot
van

van u schoone tuinen, zonder arg, en konst naar 't leven getrokken. Wandelt daar vryelijk zo lang alsje wilt; maar houd, aan yder end van de paden rekening van uw treden, mits gy, van welke zyde datje gaat, recht in 't graf treed. En zoje begerig wort om tuiltjes te maken, vertoont u dat gelijk gy heden de bloemen plukt, God morgen u zal plukken, zo 't waar is dat ons leven een bloem gelijk. Doch ik vind' er geen vergelijking in, om dat de bloemen, een bepaalde tijt hebben, en de menschen dikwils sterven eerze geboren zijn, makende van heur moeders buik een graf, in plaatze van een wieg.

Besiet op uw gemak de schoonheden van deze tuinen; maar keert'er niet meer: want zy nemen oorlof van u in dien zelve oogenblik als gyze ziet, yder blaasje van de wint doet'er iets verliezen, en de zon, die haar doet ontluiken, verdroogt endelijk uit jalouzy heur glants. Invoegen dat gy, behaagt u 't licht der blixemen, om dat het blinkt, vernoeging keunt vinden in 't aanmerken van deze standelooze, en veranderlijke oogmerken, dewijl zy gelijk een blixem, niet doen dan blinken, en sterven in een oogenblik.

Gaat dan vaardig uit deze tuinen, uit vreze datje daar mocht aangevochten worden, gelijk onzen eersten Vader, en vertoont u dat wy ons zelve tuinen zijn: dat onze levens daar van zijn de bloemen, onze tranen de Fonteynen, onze klachten de Echos, onze lichamen de boomen, en onze elenden de vruchten. En dat wy also goet te wandelen

hebben in de woefte paden van onze herten , zonder voorder te gaan , dewijl onze zielen in 't midden van deze tuinen , zijn geplant om'er de aarde van te bebouwen.

Ik moet bekennen dat ik nimmer droever ben dan als ik in een tuin ga , om dat ik , al stervende , alle dingen zie sterven. De vruchten verrotten dikwils eerze rijp zijn op de boomen; en zoze rijp worden , en gy'er niet plukt , zy plukken haar zelf zich latende vallen op de aarde die haar kleine mesthoop verwacht. De bloemen wenschen u 's morgens goeden dag , om datze maar een morgen hebben : want zo gy 'er 's avonts wederkeert gy vint'er niet dan de wortelen. Alzo is't met ons , hoe veel fietmer die al opwassende out zijn , dewijl zy weinig tijt te leven hebben , en noch meer andere , die ons in 't rijzen van de zon groeten , en 's middags niet meer t' huis zijn , hebbende alrede van leven , en woning verandert. En alles overgaande ; alzo passeert de glory des werelts.

Waar zijn nu gebleven deze heerlijke tuinen , of eer deze ontzienelijke Koningin , en dezen magtigen Keizer , die 'er t' allen uren wandelden? de bloemen , boomen , vruchten , en de fonteinen , de hovenier , de meester , en de meesteres , zijn al heen en hebben ons niet over laten blijven , dan de aarde , om daar in , gelijk ik u gezegt heb , de vernietingen te begraven.

Ach ! hoe aangenaam zijn de tuynen der kerkhoven voor die geen die weten wat de ware vernoegingen zijn : want 't zy datmen be-
ziet

ziet heur lange paden, bedekt met de dooden
haar schimmen, 't zy datmen bespeurt de verschei-
dentheit der vercier-bedden, vol van duizent
wortelen, van eertijds, ontloken bloemen; 't zy
datmen bemerkt de kabinetten, en de afschurzelen
daar zo veel lighamen liggen in de schaduw van
d' onder gaande zon; het dient al tot vermaak
voor de verstandigen, om dat zy daar, tot onder-
houd, zo veel stof vinden, dat het haar daar nim-
mer verdriet: vraag het Diogenes, hy zal u ant-
woorden dat hy noit andere paan bewandelde, en
dat hy nimmer uit zijn Ton ging, dan om vermaak
te scheppen in deze tuinen, daarmen alle ogenblik-
ken nieuwe wortelen van bloemen ziet planten.
Wandelt daar zomtjits, en weet my eens te zeg-
gen of dit niet de aangenaamste plaatzen des we-
relts zijn.

Zullen dit de heerlijke Palleyzen zijn van een
nieuwen Salomon, of een andere Darius, die u
aanstaan. Verhaalt my ten minste wat gy daar
schoons invind, op dat ik'er u mijn mening, en ge-
voel van zeg. Ik speur wel dat het Marber, en de
Porphir, konstelijk door wrocht, u alreë nodigen
om'er in te gaan, en alles te bezien; maar't schilt
my niet, dewijl yder de smert van zijn swakheid
lijd. Ik beelde my ook in dat daar op de glants der
vergulde zolderingen, en de t' zamen voegingen
van duizent kleuren, in de tapijten, daar het goud,
zijde, en de paarlen yder op zijn plaats gewrocht
zijn, u tot verwondering zullen opgetoogen heb-
ben. En dat endelijk, de kabinetten, kameren,
en

en galderyen, op verscheide manieren verciert, en verrijkt, maar alle in wonderen blinkkende, uw geesten eenige tijd zullen gestut hebben, in deze optogingen van swackheit. Laat my ten minste toe, de betovering, die u zo krachtig verblint, met d' enige kracht der rede, te ontdoen.

Zoo ik toe sta dat alle deze Palleizen geheel, van Marber en Porphir zijn gemaakt, en noch, tot een te grooter wonder, met goud, en zilver verciert. Zultge my nochtans niet belijden datze zoo veel als gast-huyzen zyn, dewijl de ongelukkigigen, elendigen, verlemden, en zieken, die op 't uiterste zijn, daar logeeren? te meer, geloofte dat de verstandigen, buiten de nootzakelijkheid, onderscheit maken tusschen de aarde en 't goud? dat is maar een ding in hun aching. Invoegen dat de hutte van een armen Herder, met stroo gedekt, hen schoonder zal schynen dan alle deze Koninglijke huizen. En zeker ik vinde groote blijk in de reede om hun party te houden: want wat is een heerlijk Paleis meer dan een groot beelt van ydelheid, dat de schichten der blixemen voor 't wit dient. En zoo 't by geval heur brant ontkomt: de tijd bereid'er al lengs het nest der ravens, en kauwen, op dat zy op de vervaarlijke toon van haar gekryt, en geroep, de onschuwelyke noodt van heur vernieting, voorts hands, verkondigen.

Men moet zig over geen ding, zonder de natuur daar van te kennen, verwonderen. Zo de glants van 't gout u eenige aanschouwing van verwondering ontrekt, breekt datelyk de vergulde schorsse

van

van dit bedriegende oogmerk, en ik verzeker u dat ghy daar niet in vinden zult dan berou, en schaamte, om dat alleenlijk aangezien te hebben. De Wijzen begeeren nimmer, hoe rijk ook datze zijn, groote paleizen te doen maaken, en noch minder de heerlykheden daar van by een ander te gaan zien, om dat zy inde staat van Reyzers en Pelgrims, zich vernoegen in gasteryen te logeeren. En dewyl zy niet anders denken, dan hun pelgrimmagie vaardig te eindigen, zoo willen zy de moeit niet doen, van een tred uit'er wegh te gaan, om de rykdommen van een nieu logement te zien; zulk een haast hebben zy om hun loop ten ende te brengen.

Vertoont u onderwylen hoe veel Heeren, Princen, Koningen, en Keizeren, dat'er in de werelt geweest zijn, zedert d'eerste ogenblik van zijn schepenis.

En beelt u na deze gedachte noch in, dat ider van deze Heeren, Princen, Koningen en Keizeren, heerlyke Palleizen gehadt hebben, de een schoonder dan d'ander, naar de staat van den eygenaar. En bedenkt na al dat eens hoe alle deze menschen t'zaam zoo wel tot stof zyn gebracht als de paleizen dien zy bewoonden; en dat door een nieuwe straf des Hemels hun namen, en de gedachtenis van hun ydelheden in de vergetenis zoo diep begraven zyn, datmen de aarde zou moeten opgraven, tot aan haar centrum, of middelpunt, om daar tekenen van te vinden.

Dikwils heb ik wel nieuwsgierigh geweest om de

de heerlijke timmeringen te zien, daar de konst, en de natuur, zonder nijt, en twist, heur uitnemendheden, rijkdommen, en al heur vercieringen met zulk een aanvalligheid t' zamen mengde, dat de aller-hartnekkigste in 't verachten der schone dingen, zich, door een sterke behaaglijkheit in heur aanschouwing, bewogen voelde. Maar als de oogen heur lonken geschooten hadden, op duizent schone verwen, dat 'er 't gezicht van staarde, waren zy zo gretig niet in haar bemerking. En dan ontdekte de geest, over deze idelheden praktezeerende, daar met een de valscheit, en de bedriegery van: en in der daat, wat gelijkt het, dat een man hem overrompelen laat, door 't zien van een groote hoop aarde, gekookt, en gekneet door de hitte van de zon, of een oneindelijk getal stenen, die op malkander zija gemetselt, en by deze nieuwe zothet daar 't bezit van begeert, gelijk of 't rijk van al de aard' hem rijk kon maaken; is zulk een geen medoog waardig?

Wanneer ik denk op deze verandering, die de werelt van eeuw tot eeuw van kleding en vercierzel verandert, dewijl de volgende tijt gedwongen is nieuwe gebouwen op te richten, op 't aanzicht van d' aarde, kan ik my met Democrijt van lacchen niet onthouden, ziende zo veel Heerlijke timmeringen, daar 't graf-schrift van heur tomben, buiten weten van de werkers zelf, van alle zijden in gehouwen is.

Heb dan geen oogen om te zien, zooge zien wilt, de nesten van de ravens, of deze gasthuizen

vol

vol zieken in't verstant, en verblinden in de herzen; want het zal u, zoge oit't gezicht van 't oordeel weerkrijgt, wel haast berouwen dat gy uw oogen, en uw hert te gelijk op deze elendige oogmerken hebt gevest: ik zeg elendige, want gy keunt u inbeelden, zooge niet t'eenemaal van de rede zijt verlaten, dat alle deze hooveerdige ydelheden eer de zwakheid, en zotheid dan de grootheid, en heerlijkheit, van heur meester doen blijken.

Zijt gy nieuwsgierig om gebouwen te zien, wandelt zomtijts in de heerlijke galderijen der gasts-huizen, gantsch getapijt, en verciert, niet met kopere beelden van Licipes, of Phidias, maar wel met bezielde beelden, gemaakt door d'eigen hant van God. En voorder gaande, bezoekt der Katuizeren Klooster, en gy zult leeren hoe dat men huizen timmeren moet zo wel om de ydelheden des werelts, als de elenden, en ongelukken, te beproeven want deze Hemelsche huizen staan op plaatzen, daar de lucht zo gezont is, dat men die vol blijfschap, en geluk schept. Zoo gy daar begeert te logeeren, ik weet het goeden koop te looven, brengt de Notarius meê, wy zullen 't contract, als gy wilt sluiten.

De geblankette schoonheit der Vrouwen, zal die u ook t'allen uren met blijdschap, en vernoeving in hen aanzien vervullen? doet de moeite, en verhaal my ten minste een beminnelijke hoedanigheid die gy in haar vind, dewijl ik, zedert dat ik'er kennis van gehad heb, niet eenen trek van't aangezigt zonder gebrek zag. En ik heb altijd

ver-

vergeefs gefocht , onder al de uitverkoorenste
 fchoonheden , deze zoetheden , aanvallijkheden ,
 aantrekkingen , betoveringen , liefs verwekkingen ,
 en deze heerlijkheden , daar de poëten , en de min-
 naars ons de volmaaktheid zoo hoog van fingen .
 Doch ik heb mijn tijd niet qualijk gebruikt , heb-
 bende in heur plaats wateren gevonden , die be-
 hendig gediftileert , met zo veel lift , als konft
 gestreken zijn op een bond-blauw vel , met voor-
 neem om dat blank te maaken : en fijne pomade ,
 dat is een zekere zalf , die van zelf fmelt , alsze
 geleid is , gelijk de verf op een bereiden doek .
 Het vermiljoen op de nieuwe snof , dat d' alder-
 fubtiylfte bedriegt . Het poeder om de tanden
 wit te maken , amandel-koeken , of zemel voor de
 handen , een maskes gevoert met gewaft linnen ,
 om 't aangesicht niet te ontfteken . Ziet daar de
 netten daarmen hen meê vangt . Ziet daar de
 banden daarmen hen meê bind . Ziet daar de yfers
 daarmen hen in fluit . Ziet daar het werktuigh
 van hun neerlaag , en de stof der toverkruiden ,
 die hen zoo lang betovert houden . Hy gelooft
 het die wil , ik stel 't aan de eervarentheit maar zy
 kost veel .

Wat my aangaat , ik zeg vry uit dat ik geweest
 heb van't getal dezer gequetsten , geknevelde , ge-
 vangenen , betoverden , maar mijn quetzure duur-
 de niet lang ; want ik brak wel haast de draden der
 netten , die my hadden gevangen , de banden die
 my hadden gebonden , en de yfers die my had-
 den gefloten , en verftompte de wapenen die
 my

my verwonnen hadden, met de kracht der reden; en zy was 't ook die my de toverkruiden, die my betoverde, hielp vernietigen; en zedert deze tijd lachten ik alle de schoonheden des werrelts uit. Niet dat ik noch heur macht niet vrees, dewijl ik een vleeffchen hart heb, maar ik triumpheer daar over, door dien ikse schuwe.

Ik zou my niet kunnen bemoeijen te lezen alle deze buitenredenze beschrijvingen, die de poëten doen van de schoonheden, om dat zy, in plaats van ons te vertonen wat'er van is, ons niet zeggen dan 't geen dat'er zich van ingebeelt hebben. De een gebruikt al de kleine machten van zijn geest, om ons te doen geloven dat de haren van Danaë meer blonken dan de zon. Men moest die dan besien door lange verekijkers, mits de minste straal van deze star ons verblint. De ander wil ons vergeefs wijs maken dat Cleopatra een Majesteit, gelijk een Goddin vertoonde, maar dat zeggende zeide hy niet, mits hy nimmer een goddin gesien had. Die houd vermetelijk staande dat Penelope de verciering was van al des werelds schoonheden, en mooglijk zal hy'er nooit gesien hebben, en noch minder die voor haar geweest zijn, en die na haar in verscheide plaatsfen zijn gebooren. Deze wil vast verdedigen, dat Lami eenig, en zonder weêrga in alle dingen was, accordeert nu deze vier Musicanten, zo gy keunt, gy zult uw tijd verquisten. Doch 't geen ons tot een les kan strekken, is dat men 't zeggen van een ander niet zeer geloven moet, als 't boven

onz'

onz' oordeel gaat, dewijl 't fenijn der wereltze ydelheden, zo wel door de ooren, als de oogen in onze ziel glijd. Laat my toe dat ik u met weinig woorden zeg, wat 'er my van dunkt, of eer wat ik 'er van geloof, volgende de meyning der wijzen.

Ik hou dat de zijde veel schooner, fijner en blinkender is, dan d'ontleende hairen der vrouwen. En bemerk in 't voor by gaan, dat gelijk de zijd' een werk der wormen is, heur hairen wortelen zijn van luyzen. Dunkt u niet dat het glas van een oolike Spiegel, hoe qualijk dat het gepolijft sy, altijd schoonder is dan heur voorhoofd, dewijl de rimpelen daar altijd opkomen, en alle oogenblikken aangroeijen? oordeelt gy ook niet zonder vleyery, dat een stukje glas, klaarder, en aangener is dan heur oogen, die 'er elende alle morgens op 't aangezicht doen leken? staat 'er wel zo kleinen wilde bloem in kuilen, die niet duizentmaal zonder vergelijking schooner zy, dan de konstige rozen van dit gemaakte vermiljoen, daar zy heur wangen mee' verciere? zultge noch my niet belijden dat het vaalste koraal rooder is dan heur lippen, zo de konst daar niet toegedaan heeft? durft gy staande houden dat 'er boezem eenige vergelijking by het sneeu heeft, behalven in de broosheit van Natuur, dewijl 't een allengs smelt, en 't ander zonder ophouden vergaat? dat is 't noch niet al, beelde u in dat heur lichaam is een Appoteker's winkel, en heur aangezicht een Alcomiste kamer, invoegen dat gy, van welke zijde dat gyze anschout, nimmer siet dan heur schaduw, om dat zy verborgen zijn onder zo veel plaisteren, pomade,

ver-

vermiljoen, doeken, en andere beuzelingen, dat het onmogelijk is te bemerken hoe datze van binnen zijn. In voegen dat men wachten moet tot den dag van heur overlijden: want dan wort de Maskes afgenomen, heur aangezicht ontdekt heur rimpelen, heur oogen heur etterige dracht, de wangen de doornen van al dees valze roozen, de lippen heur bleekte, de tanden heur zwartigheid, en heur boezem heur weeke, en hangende elende, dat, medoog verwekkende, verschriktheid baart. Zoo gy na al dat noch van zins zijt, u over deze schoonheden te verwonderen, zoo voor zeg ik u dat gy nooit van deze zotheid zult genezen.

Waar zijn deze vermaarde antijcqze schoonheden, zoo geprezen in d'een, en d' andere aard, gebleven? deze Helena van Grieken, die de muuren van Troyen ontfak. Deze Lais van Corinthen die haar zoo veel aanbidders maakte alsze wilde. Deze Semiramus, wiens heerlijk gelaat al de wereld waardig was. Deze Dido, wiens aanlokkentheden de schepen, ja gantsche vloten na heur haven van Carthago lokten; en deze Lecretia, die de grootste geesten bezich heeft gemaakt om heur loff te schrijven? Seg me doch, waar is nu Paris, Narcissis, Adonis, Hipolites, Pyramus, en Alexis, die de Zon in schoonheid tarten? al verschenen, en verdwenen als een weerlicht, en daar na heeft de blixem van de tijt, die alle dingen verteert, hen al tot asch gebracht.

Waar zijn noch deze konstige, en uitnemende wonderheden die van alle zyden de sterffelijke tot heur besichting nodigden? deze zeltfame Pyramiden

van Egypte ? dezen zoo vermaarden toorn , door Ptolomeus geboud , in 't Eiland van Paphos ? deze muuren van Babelonien , daar alle dagen drie hondert duizent mannen aan arbeiden ? dezen Tempel van Diana in Ephezen , daar eertijds gants Azia twintig jaren toe verbruikte ? dit graf , daar de Coninginne Arthemize , heur man niet konnende verwekken , door besloot zijn gedachtenis eeuwig te maken ? dit groote , en wonderlijk beelt , of koloffes van de zon , dat de haven van Rodes doorlugtig maakte ? dit beelt van den Olimphi-aanzen Iupiter , gemaakt van yvoor , door de onnavolgelijke Phidias ? Al dat heeftmen op 't toneel des werrelts gezien , gelijk de vercieringen van de Comedy , maar 't spel daar van gespeelt zijnde , is alles verdwenen.

Een vreemde zaak , de wereld heeft maar zeven wonderen voortgebracht , en heeft'er niet een heel konnen bewaren , jaa de zelf stukken daar van. Wat zoekt gy , wereldze menschen , hier beneden zekerheid , dewijl de aarde zelf , niet konnende van Natuur veranderen , in alle ogenblikken van aangesicht verandert ? wat is 't datje daar zoo schoon vint , zoo al 't geen dat ooit verwonderlijk was , niet dan slijk en mest is ? wat vernoeging konnen wy'er genieten , zoo wy al de lucht dien wy aessenen stinkend maken , door de stank van onze elenden ? wat goed hoopt gy'er , zoo 't toedringen der quaden ons daar verdrukt , en t' allen uren verfmacht ? kan daar iets zijn datje behaagt , dewijl de schrik , en de veraartheit gegraveert zijn in de vorm , daarze de

na-

natuur in maakt? loopt vryelijk, zo lang als 't u be-
lieft, door de werelt, met voorneem van te zien al
heur ydelheden, en gy zult my op 't tipje van uw
vertrek weten te zeggen, of gy uw tijd wel, of qua-
lijk besteed hebt.

Waarlijk ik heb noch niet kunnen begrijpen, hoe
dat 'er zoo zotte luiden kunnen zijn, die de kleine
tijd dieze te leven hebben, verslijten in de wegen van
verscheide tochten. Ik wil liever door een gevange-
nis gaan, om'er de elendige te bezoeken, dan door
Europa om'er uitnemenheden te bezien: want
wat profijt zou 't mijn zijn, gezien te hebben een
deel der Monstren die de Natuur teelt, en bewan-
delt te hebben de sterkste steden der Vyanden van
't geloof, en verkeert te hebben met de Barbaerze
volkeren die 't bewoonen?

Al dees valze geneugten zouden my niet teelen
kunnen, dan warelijk, en mooglijk onnut be-
rou.

Ik mag u, zonder liegen, verzeekeren dat ik,
alwaer 't dat al 't schoonste, en uitnemenste van de
werelt voor by mijn huis passeerden, niet eens het
hoofd uit het venster zou steken: om dat ik zo veel
ydelheden heb gezien, dat ik ongelogen groote
moeite heb om de beeldenissen daar van uit mijn me-
mory te schrabben.

Helaas! hoe veel zijner in de Hel, die wel wilden
blind gebooren te zijn, dewijl zy, door ogen gehad
te hebben, zijn verwezen. Dat bewoog een Pro-
pheet te roepen dat zijn oog zijn ziel gerooft had. En
inde daat onze lonken zijn zoo veel als Roovers,

die onze vryheden roven , en die met een band onze zielen , en herten te gelijk onderwerpen. Daar uit koomt dat Ieremias ons verzekert dat de dood door de vensteren der oogen inkomt. S. Omer , blind geworden zijnde , kreeg zijn gezicht te Atrecht weer , door de verdiensten van S. Vedast ; maar toen hy zijn heiligheden had gezien, eischte hy op nieuw zijn eerste blindheit , oordeelende met groote reden , dat God hem deze oogen had doen verliezen, om hem t' allen uren die van de ziel te bewaren. Men leeft van Anaxagoras dat hy, gevraagd zijnde waarom dat hy in de werelt was , antwoorde, dat het was om te zien , en de zon t' aanschouwen. Laat ons hooger klimmen dan hy , dewijl 't geloof ons heur ladder leent , en bezien met de oogen der geest , niet dezen star , oorzaak der duisternissen ; maar eer dezen Goddeliken zon der gerechtigheit en liefde , wiens zoete licht , en stralen de Koninglijke Profet duizentmaal daags deden zuchten, toen hy zeide : *Mijn oogen aanschouwen gedurig mijn God , gelijk het eenige oogmerk dat ik behaagelijk vinde.*

Samzon viel in 't midden van zijn ongelukken zijn God niet moeyelijk , met de stomme gebeden van zijn zuchten, en tranen, dan om zijn eerste kragt te herkrijgen, en niet zijn eerste gezicht , om dat uit zijn oogen gesprooten was de oorzaak van zijn elenden. En de Heilige man Iob , gelijk S. Ian Chryzostomus zegt , verschrikte niet dat hy den duivel met alle stukken zag gewapend, en doende om hem aan te grijpen : maar bleef onbeweegelijk als een

Rots

Rots in de stormen der quellingen daar hy van besprongen wiert. Dezen grooten S. zeg ik, wiens moed de gantsche Hel weerstont, had nooit zo moedig geweest dat hy een maagt durfde aan zien, wetende dat een eenige aanschouwing, de oorzaak van onze verdoemenis kan wezen.

Maar laat ons daar de werelt met alle deze ydelheden: het is tijd, mijn ziele, de oogen naar den Hemel te heffen, en te roepen met S. Augustinus, dien Goddelijken zanger, die met zijn stem, vol aantrekelijkheid, de menschen, en de Engelen teffens op-
toog. *O gants Aanbiddelyk licht! dat duizend, en duizendmaal in een oogenblik over, en weer over mijn Horizont schijnt, verhoor toch een weinig dezen armen blinden, en strekt hem de hand van uw goetheid, om zijn elenden te verlichten.* Want inder daat, zo zijn Goddelijke genade-roeping u geen nieuwe magt geeft om de bandt van uw verblind-doeck te scheuren, gy zult nimmer op staan uit het verkens slijk, daarge door uw onnoemelijke misdaden in gevallen zijt. Ik zal dan altijd om hulp roepen, Heer, zo lang als ik roepen kan, mits gy het alleen zijt die my helpen keunt. Ik weet wel dat mijn zonden groot zijn, maar hoe uitnemen datze zijn, heur getal is altijd bepaalt, en uw genade oneindelyk. En zooge my eertijds hebt geholpen, zonder dat ik'er u van bedankt heb, laat het u genoeg zijn, heer, dat ik'er de misdaat van beken, en die ondankbaarheid belijde. Ik verftout my om u te quellen, dewijl uw oog alles door dringt: invoegen dat ghy in mijn hert

Goddelijke zon, die nimmer rijft, of onder gaat, maar in 't midden van zijn eeuwigheit onbeweeglijk blijft, weer op te staan gelijk een andre Phenix. Invoegen dat uw heilige genegentheden u alle dagen 't vonnis van uw doot uitspreken, om u te troosten in de moeyelijke proef van 't volbrengen. En my dunkt dat ik u noch ter aarde zie liggen, geheel bedekt door 't onnoosel bloet, van uw glory-rijke wonden, en noch besig met bidden aan deze beulen, met de stomme spraak van uw blijdschap, datze nieuwe krachten zullen nemen, en hun worpen verdubbelen, om de laatste zucht uit uwen borst te rukken, dewijl God, uw schepper, en verlosser t'zamen u aan de poorte van zijn Heerlijk Palais verbeid.

Helaas! groote Sanct, hoe veel nieuwe dooden van rou, en quelling zoud gy geleden hebben, zo de Tiran, die u tot sterven doemde, u noch het leven had gelaten, na het eeuwige geluk, dat u tot vergelding was bereid, gezien te hebben. Hoe veel zuchten, zeg ik, zoud gy geslagen hebben op de zelve poorte des Hemels, die u geopent was, om haar noch eens te doen openen? ik geloof dat gy 't zelf niet zoud kunnen uitdrukken, maar deel ons uit genade meê een klein gevoel van deze zoetheden, vernoegingen, en gelukken die gy in uw gezicht gesmaakt hebt. Zeg ons ten minste iets, ons wel inbeeldende, dat een druppel van deze Goddelijke vochtigheit, daar gy meê gelaafd zijt, en dat een kruimel van dit broodt der Engelen, daar ge meê gespijft zijt, voor onze nootzakelijkheid

overvloedig genoeg zy. Ha! ik speur wel aan uw zwijgen, dat deze zoetheden te uitnemende, deze geneugten te groot, en deze gelukken te volmaakt zijn, om met woorden vertoont te worden, dewijl uw geest daar van in optooging is, konnende geen geluk, en blijdschap smaken, die met deze eeuwige lekkernijen vergelijking hebben. Dat S. Paulus deê zeggen, toen hy weder quam van de reys dien hy maar tot den derden Hemel had gedaan: dat nooit ooge heeft gezien, noch oore gehoord, ja nooit in der menschen gedachten is gekomen, wat vreugden Godt voor zijn uitverkoorene bereid heeft.

Daar uit komt het dat dezen Goddelijken Apostel zijn leven gaf in de quellingen, elenden, en in straffen, lijdende met een kloekmoedige moede schrik der Kerkers, de wreedheit van drie geesselingen, de strengheit van de kou, de brant van de hitte, de smert van de dorst, de nieuwe pijn van de honger, en duizent andere vervareljike straffen. En evenwel heeft hy in 't midden van zijn smerten, en pijnen, die hem zijn beenderen braken, die hem de zenuwen blutsten, en die hem 't bloedt druppel, by druppel uit de aderen putten, t'allen uren van geneugt, en blijdschap gezongen, zeggende dat hy niets heeft geleden, en dat hy niet leed, om dat de vergelding van zijn kleine arbeit zoo groot was, dat al waar 't dat hy niet deê dan alle uurs te sterven, en weer op staan tot den dagh des oordeels, alle de straffen dezer dooden noch niets zouden zijn, te gelijken by deze eeuwige blijdschap van

ge-

geluk, en vernoeging, daar hy de kroon van hoopte.

Ik geloof't, O Goddelijke Apostel; maar my dunkt, dat dit geloof niet dient by 't leven dat ik leg. Want zo ik 't vast geloofde, ik zou alle wereldze dingen verachten, en ik heb geen bewegingen in 't gemoet, of willen na haar. Niet dat ik niet wel duzend-maal beslooten heb, de wortel van alle deze zotte ydelheden, die my de schoonste dagen van mijn leven ontstelen, uit mijn ziel te rukken; maar daar is altijd eenige kleine zwargheid die my aan d'aarde bind; God wil dat ik my haast daar van verlosse.

Menschen kinderen, volgt my daar in niet na. Doet het goet dat ik u voorstel, zoo mijn werken u niet behagen. En zo God toelaat dat ik u door mijn redenen verkeer, mooglijk zal hy ook toelaten dat gy my, van mijn arbeit vreugt trekkende, door uw gebeden bekeert.

Gy ziet hoe de hel geen vervaartheit genoeg heeft, noch de wereld elenden om dezen grooten Apostel van den weg, bezaait met doorenen, te doen keeren. Zoo men hem een verhandering van vlammen vooren stelt, hy gaat, gelijk een andre Salmander, daar in zijn leven zoeken. Zoo men hem vlooden, en revieren bestelt, hy swemter door, gelijk een Zwaan, gants verciert met onnoozelheit. Zoo de Beulen zich voor hem vertonen, gewapent met ketenen, en roeden, hy ontkleet zich gants naakt, en verweert zich niet dan met zijn vel, dat hy ten proye aan hun wreetheit

heit geeft. Invoegen dat hy altijd aantreed, en noch bemerkende dat hy snelder in de smerten, en straffen gaat, weigert den kelk vol edik, en bitterheit niet, diemen hem wil geven.

Ogelukkig dan, en duizent-maal gelukkig, die alleen, die lijd, en alles verdraagt, dewijl de prijs der vergeldinge, de grootheit der smerten on-eindelijk overtreft. Verre, verre van my aartsche geneugten, ik wil roozen zonder doornen. Verre van my, ingebeelden gelukken, ik haak maar naar een waarlijk geluk. Verre van my, groot-heden van mest, ik wensch een glory die altijd duurt. Endelijk verre van my al't geen dat my van mijn God kan houden; ik wil niets dan hem be-minnen, de wijl ik ook niet dan hem beminnens waardig vin. Heer, verandert wel haast, zo't u beliest, deze woorden in daden.

Wy lezen van S. Augustinus dat hy, in gedurige overdenkingen van de wonderen des Hemels, daar hy alle oogeblikken in was, op een dag aan S. Heronymus besloot te schrijven, om zijn schoon verstand t' ondervragen over een zo hooge en ge-denkwwaardige stoffe. Maar zijn brieven waren te spa geschreven; want hy was alreede naar de andere werelt gegaan. Doch zijn begeerten wa-ren niet vergeefs. Want dezen goeden Sanct ver-scheen hem eenige tyd na zyn dood, en verhaalde hem al stamelende een klein deel der wonde-ren, en gelukken van deze gloryrijke plaatze. Waar van S. Augustinus zo opgetogen was, dat hy naderhant zijn mont niet opende dan om te roepes;

O le-

O leven vol leven! dewijl de Eeuwigheid uw oorsprong is: O leven vol licht! dewijl God uw Zon is: O leven vol vermaakingen! dewijl uw geneuchten zoo wel zonder getal als einde zijn: wanneer zal 't zijn; wanneer zal 't zijn; dat ik niet meer zal leven het stervende leven dat ik leef, als strijdende tegens dit levend-makende leven, dat my alleen zonder sterven kan doen leven? wanneer zal 't zijn.

Wat hart zou't koesteren van deze betoverende woorden kunnen tegenstaan, zonder te barsten, zo't van steen is, zonder te smelten, zo't van ys is, zonder zacht te worden, zoo't van staal is? maar, O God van mijn ziel! doe, zo't u belieft, dat ik de eerste treffingen van dit koesteren ontfang, en dat alzo mijn hert het eerste gequetst zy van heur schichten, het eerste gebonden van heur banden, en het eerste verwonnen van heur wapenen, op dat ik voor 't laatste scheid van deze tegenwoordige ydelheden. Ik zal u nimmer ergens anders om quellen.

S. Thomas, van een heilige nieuwsgierigheid aangedreven, willende, gelyk S. Paulus, zyn geest doen vliegen tot den derden Hemel, was gedwongen te blijven in die van de Maan, als verblint van de wonderen dien hy vout in 't neer-hoff van 't Palais, daar zijn Schepper woonde. En hy was niet zoo haast tot zyn zelyen gekoomen, of hy beleedt dat dit het werk was, daar God de krachten van zyn almogentheit toe gebruikt had, en dat het geluk, en glory daar niet grooter konden wezen. Beeld u zoo veel vermakelyks, en wonderlyks in als ghy keunt; bevest u het bloeyenste, en gelukkigste

kigste Keizerrijk dat men kan verkrijgen , en plaatst het in een plaats , daar't van alle ongelukken en elenden zy beschut , en laat het noch eeuwig duren ; 't is al maar kinderwerk : want gy zijt maar bezig om de zon met een kool te schilderen. Neen, neen, daar is niets by zijn vermaakingen te gelijken , niets dat by zijn gelukken mag halen, niets dat zijn glori gelijkt.

Menschen, zo de schoonheit der tuinen u in'er paden, en bloem-perken lokt : ach datje niet alle dagen sterft van begeerte, om te zien deze schone lust-hoven van 't paradijs, daar God zelfde Hovenier van is. Daar de boomen, geplant in een gebenedijde aarde, en van zodanig een vochtigheit besproeit, voort brengt diergelijke vruchten. De bloemen zijn daar alrijt ontlooken, om dat heur zon niet ondergaat, en de Reuk noch by heur schoonheit hebbende, zijn twemaal verwonderlijk. Bemint gy de frisheid der Fonteynen, zy zijn daar ontellijk, en om u met een woort heur deugt te zeggen, weet dat'er God de oorsprong van is.

Heer, zal ik nimmer wandelen in deze schone tuinen, om daar een bloem-tuultje te maken dat door wind, regen, noch de zon verdorren kan? zal ik niet eens deze paden zien die zoo lang, en breed als de Hemelen zijn? daar gy met geneugte hebt geplant de boomen, wiens vruchten tot uw tafel dienen. Zal't my niet toegelaten zijn te hoopen dit geluk, en deze vernoeging van my te baden in heur Fonteynen, dewijl ik als

een

een dorstig hert, ten uitterste gekomen, niet zoeke dan naa haar ? wanneer zal 't zijn dat het bezit van deze gelukken , mijn begeerte , en hoop zal eindigen.

Zo de schoonheit der pallaizen u sterk tot heur behaaglijkheit , en verwondering perst ; och ! hoe heerlijk , en kostelijk moet dat zijn daar God zijn woonplaats heeft gevest ! 't is geen Pallais van Salomon, daar 't goudt, de peerlen, en alle dierbare gesteenten waren onder een gelegd , met een onnavolgelijke konst , en onvergelykelijke kosten. En noch min dat van Assuerus , daar de Rijkdom, 't uitnemenste , en 't kostelijkste van de vier hoeken des werrelts had getogen. Ik zal u alleenlijk voor d' omtrek vertoonen, een kleine beeldenis van zijn Heerlijkheden. Dat de maan, de zon, en de starren de minste vercieringen van buiten zijn. Ik zeg van buiten : want van binnen ; men moet zich daar zonder op-houden verwonderen, dewijl 't daar alles aanbiddelijk is. Maar 't zal u toegelaten zijn u te vertonen dat de Seraphynen, de Cherubinen met al 't hof der Engelen voor Tapißeryen in de zale dienen, die duizentmaal grooter dan duizend werelden is , en daar de levende God is gezeten op zijn troon. En voor de rest, beeld u, die, naar uw manier in, en zo 't blinkende oogmerk van zoo veel schoonheden niet genoegzaam is om een ziel gedurig gevangen, en geketent te houden , in de vervoeringen van blijfschap, en in d'optogingen van geluk , en geneugten ; en gy 'er meer van weten wilt ; God , die de
bouw-

bouw-meester, en metselaar van dit Palais geweest is, is'er ook zelfde glory, en de verciëring van. Na dat heb ik u niet meer te zeggen.

Mijn ziele, waar meê bemoeit gy u dan, stelende uw hert, en genegentheden te logeeren in Heerlijke Pallayfen? oopen, oopen een weinig eene der vensteren van uw gevangenis, gelijk Daniel, en werp uw gezicht naar dit Hemelze Heruzalem, dat lieve Vaderlant, daar uw schepper woont. En houd altijd het ander venster gesloten, dat naar de zijde van Babylonien, ik wil zeggen naar de zyde der aarde is, dewijl gy daar op niets te eischen hebt, dan een plaatze van zeven voeten, noch is dit loffelijk, tot dat de wormen zich met uw lichaam verzadigt hebben. Laat deze Heerlijke timmeringen voor de wereldse menschen, dewijl dat hun erfdeel is, gy zijt niet voor haar geboren.

Heer, hoe schoon zijn uw Pavellioenen, en hoe heerlijk uw Tabernakelen, zeide Daniel, zal de uur van mijn vertrek niet haast slaan, om te vliegen naar deze heilige woonsteê, daar alle mijn gedachten, alle mijn begeerten, en alle mijn hoopen, alreê op voordeel, wonen? Ach! dat de Zonne zoo traag gaat! Heer zal't niet haast zijn dat ik de loop van mijn loopbaan zal eindigen? O woorden, vol liefde! datge uw magt niet volkomen gebruikt over de ongevoeljkste herten, dewijl gy 'er't vermogen toe hebt? want wie isser die 't kozen van uw zoetheit kan tegen-staan?

O wereldze menschen! geeft u aan haar over,

en

en van begeert, en redenen veranderende, zijt de Echo van deze Goddelijke woorden, en beklaagt u nimmer yets dan dat de Zon te traag gaat, dewijl zijn trage loop, de tijd van uw balling verlangt, in dit vreemde land, daar men geen ander ampt kan doen dan dat van lijden, en verdragen. Wil de werelt door dwang dat gy 't huis legt in hare pallaizen, doet dat 'er alleen uw lichaam woont, en zend, gelijk de Coninglijke Propheet, al uw genegentheden, al u begeerten, al uw hoopen, en al uw rechts eyffingen in den Hemel, om daar uw plaats te merken, gelijk quartier-meesters. Dit's de eenige raad dien ik u geven kan.

Zijt gy eindelijk opgetogen, en betoverd van deze beplaiſterde ſchoonheden, die, door 't recht van konſt, en liſt, de beheerſers maken als 't haar belieft, laat u verleiden tot de rede, gy zult, zonder 't gezicht te verliezen, wel haast blind zijn voor heur oogmerken, van ſlijk, en ſtoff. Gy hebt maar de raad te volgen die S. Hieronymus een Romeinze vrouwe gaf. Hy vertoonde haar dat zy, wanneerze zich van een ydele aanvechting geperſt voelde, dan datelijk heur gezicht naar den Hemel zou heffen om dat hy, hoe wel ons oogen hem niet door-dringen, deze geheime kracht heeft, dat hy, telken maal als wy hem zoo wel met de oogen van de ziel, als die van 't lichaam aanzien, de geest in 'er zwakheit trooſt, en geeft toedringingen van blijdfchap, door een verliefde begeerte, dien hem in dien oogeblik beſit om de bolwerken van lucht,

lucht, en vuur, daar hy van omringt is, te beklommen. De eervarentheit is'er zo licht, als aangenaam van, weiger het geschenk van zo dierbren behulpmiddel niet, in de doodelijke siekt, daarje van geraakt zijt.

Cicero, dien ongelukkigen wel-sprekende, door 't eenig gevoel van de deugt te achten geperst, zegt ons met zijn goude woorden, dat wy, zo wy 't mogten ontdekt zien, nimmer uit de optogingen van haar schoonheit zouden gaan. Ach! wat zal ons dan geworden, als 't gebeurt dat wy, door de hulp van uw eenige genade, zonder dekzel, zonder gordijnen, uw Goddelijke Majesteid, zo aanbiddelijk Goddelik, aanschouwen? dit is 't geen dat S. Bernardus doet zeggen. *Dat de glory daar van zo groot is, datmenze niet kan meten: zo lang datze geen eind heeft: zoo veel van getal dat menze niet kan tellen; en endelijk zo kostelik datze niet te waardeeren is.*

Denkt, denkt somwijlen een weinig, wereldse menschen, met ootmoedigheid, en zonder veerder te dringen, wat een vernoeging dat het zal zijn te zien een oneindelijk getal van deze gelukkige geesten, wier kleedingen alleen geen vergelijking met de zon kunnen lijden. Te zien een onnoemelijke hoop Cherubinen, en Seraphinen, gants ootmoedig in heur optoogingen, en gants opgetoogen in heur ootmoedigheid: gants verblint in 't aanschouwen daarze zijn, en gants verwonderlijk in de optoogingen van blijdschap, en geneugten, die hen vervullen. Te zien de andere overste der Engelen, ider in zija troon, en ider troon zo blinkende, dat al de starren

starren des Hemels in de tegenwoordigheid van heur licht onzichtbaar zouden zijn. Te hebben altijd voor oogen dat aanbiddelijke oogmerk van de Maagt, wiens schoonheit van zoo veel glory, grootheit, en Majesteit omringt is, dat de Seraphynen daar van verduistert zijn, de Cherubinen verblind, de troonen ontroert, de deugden buiten zelf; de regeeringen verbaast: de machten verwondert; de Vorstendommen in een geduurige optooging, de heerlijkste Engelen in een eeuwige sluimering, en de andere Engelen, met al't hoff der Sancten, en d'andere gelukkige geesten, in de buigzaamheit van eerbewijzing, en vervult van blijdschap, als gebogen voor hun voeten, onder't toedringen van duizent lekkernyen, die zuiver Goddelijk zijn, en die zy gretig smaken.

En al deze beeken der mirakelen, wonderen, schoonheit, grootheit, glory, Majesteit, en glants, vloeyen zonder ophouden in deze onuitputtelijke oorsprong van de Drievuldigheid. Oorsprong van zo volmaakte goeden: oorsprong van zo uitnemende vernoegingen: oorsprong van zoo groot een rust: endelijk oorsprong van zo veel optoogende gelukken, datmen niet doen kan dan aanbidden, altijd aanbidden: want't aanschouwen is te weinig, te bemerken is niet genoeg, niet anders dan gedurig aanbidden. Maar in deze aanbidding, swemmende in deze beeken, daarmen zich met haar stort in deze oorsprong zonder grondt van goetheid, geneugte, gerustigheid, en geluk. Ach! welk een blijdschap is 't zich vereenight te zien

in de eenige volkoomen blijdschap, en als herschept in haar, gelyk het yzer in vuur in de fornais! wat goed is 't volmaaktelyk zijn eenig te bezitten. Wat geneugte is 't, dat men niet leeft den in die, die, door zijn eenige tegenwoordigheid alle deze vernoegingen teelt, en veroorzaakt! wat een rust is 't datmen tot gront-vest heeft dezen Godlijken bouw-man, wiens woort alle dingen heeft geschapen! en wat geluk is 't te bezitten de schepper van dit Paradijs? nimmer iets zien dan God, nimmer leven dan in God, en gedurig wonen met God. Wat naam zullen wy deze blijdschap geven? altijd God in zijn hert hebben, altijd God in zijn ziel, en met ziel, en hert altijd in God te wezen; hoe zullen wy deze geneugten heeten? niet te zien dan God, al in hem te zien, niet beminnen dan God, niet spreken dan tot God, en niet hooren dan God; hoe moetmen zeggen om alle deze gelukken uit te spreken? zo de geest zich verliest in deze gedachten: zo de in-beelding ontroerd in deze overdenkingen? en zo de krachten van de ziel in ontsteltenis, en onorder vallen, door een overdadige verwondering t'elkenmaal als zy 'er op denken? voegen wy nu deze aanbiddelijke gelukken toe, de *Eeuwigheit*, tot d'uitterste paal: de *Eeuwigheit*, tot gedurigheit; de *Eeuwigheit*, tot sचेying, de *Eeuwigheit* tot einde. Hondert millioenen jaaren is 'er niet een eeuw by, honderden Millioenen van eeuwen is 'er niet een jaar by, hondert duizend Millioenen jaren, is 'er niet eenen dag by. En alle de getallen by een gestelt, en op een hoop gehoopt is 'er niet een oogenblik by.

Al-

Altijt zien , en bezitten deze glory , eeuwig sma-
ken, en gevoelen heur lekkernyen, en voor een eeu-
wigheit van God vervult , en in God gedompelt te
wezen , en geen andere zelfstandigheit dan in God
zelf te hebben. Zonder liegen ik weet niet waar
ik in ben. My dunkt dat mijn hert van blijdschap
in mijn boezem smelt , en dat mijn ziel , gants
op-getogen, allengs uit heur gevangenis breekt, en
dat zy , al wijkende, my met zulken blijdschap
doet sterven , dat ik anders niet wensch. Invoegen
dat my de pen uit de hant valt , en zo ik haar her-
neem , 't is om my t' onderhouden met S. Paulus ,
als getuige van alle deze mirakelen ; O Goddelijke
Apostel , ik ben niet meer verwondert over de reden
die gy , in 't wederkeeren van den Hemel , spraakt,
toen men u naar zijn wonderen vraagde, *ik heb
gezien*, *zeyde gy hen*, *ik heb gezien*, *ik heb gezien*: dit
is al dat ik u kan zeggen.

Wat is 't geen dat gy moogt gezien hebben , dat
u zoo optoog? groote Sanct , zoo gy niet hooger
zijt geweest dan tot den derden Hemel, daar alleen-
lyk de zon, deze snel-loopende star, en oorzaak
der verduisteringen, heur hofhoud, en daar door
evenwel verheven zyt geweest in de optogingen tot
de buiten-zelfheid, hebben de spraak, en stem verlo-
ren, of zoo gy spraakt, 't was niet dan om ons te
zeggen, *dat gy hebt gezien*, *dat gy hebt gezien*, *dat
gy hebt gezien*. Is dit het groote, en heerelyke Pa-
lais, van waar deze werelts toorts hier beneden zoo
veel glants, luisters, en zoo veel stralen schiet, dat-
men hem, zonder van vermetelheid te weenen, niet

durf aanschouwen. *Ik heb gezien*, antwoordt gy altijd: maar wat toch zouden dit zijn de Planeten, met de regel, en de maat zoo Goddelijk gepast, met welke zy met heur stralende vingers weven het lange laken der eeuwen door-wrocht mer verscheide koleuren der jaar-stonden. *Ik heb gezien*, herzeft gy noch. Zoude dit zijn de groote omwegen van dezen Hemel, met de kostelijke stof, zo bedisputeert, waar van hy gemaakt zy, of wel al de vercieringen, daar hy door zijn schepper meê verciert is. *Ik heb gezien*, zegt gy ons noch, *en dit is 't al*.

O glorijs-rijke Apöstel! hoe welsprekende is u swijgen: want in ons niet zeggende, zegt gy 't ons al. Zwijgende, preekt gy ons wonderen, en ons verhalende dat gy gezien hebt, verklaart 'er ons genoeg van, ons inbeeldende dat het u onmogelijk is de spraak des hemels op der aarde te spreken, en volgens dat de schoonheden die gy gezien hebt een naam te geven. Ia gy hebt 'er ons genoeg van gezegt, om ons daar al ons leven op te doen denken.

Ach! met hoe groote rede is 't, O groote Goddelijke Augustinus, dat ghy verkondigen moogt dat al de verwezene, zoder maar eenen druppel van deze eeuwige zoetheden in de helle viel, niet zouden lijden! dewijl in der daat het eenig verhaal van deze swakke inbeeldingen, dien ik 'er van op 't papier schrijf, verpoozing, en rust geeft aan de straffen der Helle, daar mijn onredelijke begeerten mijn ziel meê pijnigen.

En gy, Koninglijke Profeet, die gedurig, klopt aan de poort van dit Paradijs, met de deerelijke
toon

toon van uw klachten. Versterk uw roepen, en klop harder; men kan u geweld maar prijzen, dewijlder't oogmerk heerlijk van is. Roep altijd, hou niet op, en sterf al roepende. De barmhertigheid van die die gy roept tot uw hulp, is te groot, om u d'ingang te weigeren. Laten wy dan met een zelve stem al t'zamen roepen aan de poort van dit Paradijs, en laat ons als de Swaan al zingende sterfen, of gelijk de nachtegaal van blijdschap barsten door 't hooren van het zoet geluit onzer klachten, hakende zonder ophouden, van begeerte, en liefde naar zulke heerlijke gelukken.

Wat my aangaat, Heer, ik geef u weder al datge my gegeven hebt, tot de laatste druppel toe van mijn bloet, door de nieuwe aanbieding dien ik 'er u van doe, op voorwaarde dat ik geniet van deze eeuwige vreugden die gy uw uitverkoorene bereid hebt. Zoo 't geschenk van mijn vel u behaagt, doet my villen, op dat S. Bartholomeus my plaatze maakt onder hem. Zo de offerant van mijn vermorzelde beenderen, en gebrooke zenuwen, u aangenaam is, dat men my nieuwe raden bereid, om te verkrijgen de eigen vergelding van S. Catharina. Endelijk stort my in de hel der straffen dezer werelt, al dat is niet, zoo 'k maar namaals de aanbiddelijke Majesteid, van uw aanbiddelijk aanschijn mag aanschouwen. Ik eisch van u niet voor geschenken, dan elenden, en voor gunsten, ongelukken, op voorwaarde dat ik u alleenlijk maar een oogeblik zie. Ik zeg een oogeblik, om dat ik wel weet dat alles eeuwig in u is, en dat de kleinste

oogenblik van blijdschap, naar mijn manier van ontfangen, dien ik in u zou mogen ontfangen, eeuwiglijk zou duuren. Sny dan, Heer, kerf, en braat, als 't u belieft, ik geef u 't ergste te doen met mijn lichaam, zo mijn ziel u mag zien, en aanschouwen na heur gemak, dat 's te zeggen, altijd, en gedurig. Wie wil doe de zelve offerhande, op de zelve conditie, terwijl de dierte der tijd van 't Paradijs noch duurt.

Ik begeerde nu wel te weten, wereldze menschen, waar in uw Paradijs bestaat. Zegt my, smaakt gy daar geneugten zonder smert? bezit gy 'er goeden zonder vrees? ziet gy daar schoonheden zonder gebrek? geniet gy daar lang gelukken zonder ongeluk? wassen de bloemen daar onder u voeten zonder te verwelken, en groeijen daar de vruchten op de boomen zonder te verrotten? is de locht die gy daar schept zo gematigt dat u pols in een geregelde beweging, en een gemeten maat, weg blijft, om een volkomen gezondheid te genieten? zijn uw geesten daar in een onveranderlijke plaats van rust, zonder vrees van ongerustigheid en eindelijk, al uw vermaakingen! duuren zy een Millioen van eeuwen?

Helaas! ik schaam 't my te zeggen; ik doe niet dan daar uit te gaan. Al de geneugten zijn 'er van sneeu, al de goeden van rook; al de schoonheden van slijk; al de gelukken van wint: de bloemen sterven 'er al opkomende: de vruchten verrotten daar al wassende. De locht is 'er zwaar vergif, dat al de werelt vergeeft. De gezondheid is 'er, gelijk de rust, nimmer zeker. Endelijk al 't geen dat men daar onder de naam van geluk bezit, is niet dan straf, en smert.

vert. Ennochen
omen.

O God van Me
belieft, dat ik in
wereld, leveran
in d'innel, deide
ongelukken, en in
d'waren heb, daa
kan worte, voor d
weggevoeren ee
mijn geesten rich
de dag van een sc
het d'acht opblaa
ens, dat het nu m
dien oorsakelk b
van deen God
zult ontfaken
zonder opstond
wegge, om her
heit, ut dat by m
hoort alle 't gel
daar by is, van d
u de glory van u

finert. En noch na al dat, regeert'er de dood volkomen.

O God van Majesteit, en glory, doe dan, zo't u belieft, dat ik zo lang als ik leef blijf in de Hel des werelts, liever dan in heur Peradijs. Ik wil zeggen, in d'armoed, elenden, in de quellingen, in nieuwe ongelukken, en in alle foorten van straffen, dewijl dat dit een hel is, daarmen, door de doot van gekogt kan worden, voor de prijs van uw dierbaar bloet, om eeuwig te genieten een eeuwigheit van glory, daar al mijn begeerten zich eindigen. En gelijk gy zegt op de dagen van heur schepping. *Het worde licht*, en dat het datelijk opklaarde. Zeg, zo't u belieft, noch eens, dat het in mijn ziele licht worde, en zy zal op dien oogenblik blinken: ik beloof u dat mijn hert, van dezen Goddelijke toorts die gy in mijn boezem zult ontfteken, de kaars-vlieg zal zijn. Keerende zonder ophouden, met een gedurige en verliefde beweging, om heur stralende, en aanbiddelijke klaarheit, tot dat hy in heur vlammen 't leven laat, en gy hoort alreê't geluit van zijn zuchten, in 't verlangen daar hy is, van dit goet te bezitten, dewijl het eindigt in de glory van uw eeuwigheit.

H E T G R A F

der

Vermaakingen van 't gehoor.

H E T T W E E D E H O O F T S T U K .

Ngelukkigige werelt! elendig leven!
 ach! wat smaak had S. Jan Chri-
 stomus van een wel zuivere spijt,
 toen hy voor sijn deel, de quellingen,
 en elenden der aarde koos. Hy mogt
 wel wonen in 't midden der heerlijk-
 heden van een bloeyend Keizerrijk, hy ging altijd
 over de doorenen; hoewel de straten met bloemen
 getapijt waren, vermits zijn hert zonder ophouden
 aan 't kruis genagelt was. Invoegen dat al de be-
 haaglijke oogmerken voor hem, in zijn tegenwoor-
 digheit, van natuur veranderende, hy nooit iets zag
 dan naeelen, speeren, en roeden. S. Augustinus, van
 een gevoelen geperst, in de gedurige overdenking
 daar hy was, van d'eeuwige gelukken, eischte niet
 van God, dan pijnen, en straffen, ten einde dat hy 't
 geluk genoot van zijn livreyen te dragen. En wy,
 arme elendige, zoo wel verblind in d'oogen des ver-
 stants, als in die van 't lichaam, vallen nimmer den
 hemel anders ergens moeyelijk om, dan om rijkdom-
 men,

men, en grootheden te hebben; zonder te denken dat de hel vol is van zulke dieze hebben bezeten; wat glory is dat wy, stervende, van een troon in d' afgrond worden gestoten.

Dit zijn de gewoonten van de lekkere, en bedriegende dezer eeuw, die niet anders doen, dan dagelijks ter jacht gaan om goederen by een te grappen, en als zy de proey hebben gevangen, om te eten, vangt de dood hen, en de wormen etenze. Ach! hoe slim is 't datmen over de gracht van dit leven in 't ander moet gaan langs een gelt-plang; want men loopt prikkel van te glijfen, en de val is 'er zo vervaarlijk van, dat ik van vervaartheit spuw, als ik 'er om denk.

De wereld brengt niet schadelijkers voort dan de rijkdommen: die zijn 't verboden fruit, daar de kinderen, de vaders dooling volgende, van eten willen. Maar zy behouden, na hun graagte verzaat te hebben, een eeuwig berouw, en duizent andere straffen van den zelve aard. Niet dat de rykdommen ook dingen zonder inzicht zyn, of datmenze niet behoort te achten; maar de genegtheden daarmenze meê bezit, maaken haar voor de verstandige zoo mispryzelyk, dat zyze niet begeeren, en die niet beminnen dan voor de noodzakelykheit van hen, en die der armen.

Niet dat het zond is ryk te wezen; maar 't is alleenlyk een ongeluk voor die geen die hun schatten niet wel gebruiken kunnen. Om dat zy, mogende besitten al watze begeeren, geen andere voester dan de wellust hebben. Hun begeerten, volle toom heb-

hebbende, doen hen alles aanvangen, en ook daar haast berou van krijgen. Maar zoo dees loop lang is, zal ik 't vervolg van deze redenen bewaren, voor't Capittel dat'er toe geschikt is.

De Epicuristen waren twistende om te weten of de geest eer opgetoogen wiert van de schoonheid der dingen, of door de zoetheid van 't geluit. Eenige hielen de party van 't gezicht, de andere die van 't gehoor, en ik, de meining der wijzen volgende, hou staande, dat geen van beide magtig is om ons t'ontzetten, zoo wy 't met een beslooten wil niet hertelijk begeren; noch moet men geloven, dat onze geest niet wort opgetogen, of onze zinnen niet buiten zelve gevoert door dese ydele geneugten: maar onze zotheid, welks geheime, en onbekende ziekte de smaak onzer zielen zoo verderft dat wy ons alle ogenblikken door alle zorten van oogmerken laten betoveren.

De Athenianen stelden de Muzijk in de ry der grootste van hun Goddiinnen. Dat de Muzicanten, en de speelders op instrumenten zoo aanzienlijk maakte, dat de wijste van hun Secte zich begaven om die te leeren. Invoegen dat het getal der gildebroers van dit ampt zo groot wiert, dat de lucht der omliggende plaatzen niet klonk, dan van 't geluit van hun stemmen. Wilt gy nu dat ik u zeg wat einde dat dit heeft genomen, doet my de speel-saal zien, ik zal u tijding van de speelders zeggen. In deze tijd bemoeide zich de grootste zelf de lucht met heur heesch geschreeuw, suchten, en hikken te slaan. Nero speelde volmaakt op verscheide instrumen-

men-

menten; maar was 'er ooit ongelukkiger mensch dan hy, dewijl hy met al sijn werenschap in de Muzijk, de magten van zijn ziel niet op maat wist te stellen. Invoegen dat de melody van zijn instrumenten niet dan de duivelen van blijfschap betoverde. En men zag noch dat men naa zijn dood tot zijn gedachtenis anders geen treur-dichten maakte, dan zulke die de guigelaars, en speel-lieden na't einde van hun farcen krijgen; is dat niet een schoon leven van een Keizer?

De Romeinen hebben aan-bidders geweest van deze weergalmende ydelheden; want hun Schouburgen waren niet beset dan van dese rook-verkopers, die door de roon van hun instrumenten de zotheid dede geld gelden. En om de waarheit te zeggen, zy verkochten niet dan wint, en lucht, en evenwel was hun koop-manschap van zoo hoogen prys, dat de grootste daar groot deel van hun inkomst in besteden. Tiberius had 'er van voor vijff hondert duizent kroonen: Nero voor een Millioen, en Galba voor noch meer: maar al-zooze ook niet dan wint kochten, wierden zy 'er endelyk zo vol van, datze in wint veranderde; dewyl ons van al hun spelen, en desgelyks van hun grootheden anders niet is overgebleven.

Wy lezen van de schoone Flora van Athenen, datze met heur ogen de herten kon roven, en met heur stem de zielen betoveren. Maar zo heur ogen gemaakt waren van de zelve stof als die daar men heden de soetheden voor ontsienelik, en de koferyen van de zelve aart van verkondigt, zo moet-

men

men geloven dat die geen die ons zoo hoog een toon van heur volmaaktheden zong, zot, en blind was: want 't is zeker dat wy, zoo de Natuur geen andere vorm neemt, altijd zien zullen met oogen die leep, en gants rood zijn van 't gedurig loozen der elenden; en desgelijks heesche stemmen hebben, die geen liedekens zullen kunnen zingen dan op de toon van de dood.

De Poëten hebben ons schoone leerstukken gelaten in hun grillen. Zy vertoonon ons een Orpheus, die door de toon van zijn lier de boomen, en rotzen bewoog; maar niet de menschen, zo't geen zotten, ofrazende waren, dewijl de Bachanten hem verscheurden. Zy zonden hem ook na zijn dood in de Hel, daar hy niet dan onnutte wondren doet, hem hebbende, tot vergelding, belooft al 't geen dat hy begeert, op voorwaarde, dat zy'er nimmer van genieten sullen. Zy vertonen ons noch met het eigen pencgel, de betoverende Sirenen, wiens halve beestelijkheid niemant inder daat betovert, dan die, die'er de hoedanigheid van hebben. Dat wil zeggen dat men swak van verstand moet zijn, zo men 't koozen der zoetheden van een wint die zoetelijk op'er maat in ons ooren wort gedreven niet kan wederstaan.

De History van Anacron, Thebaan, is belachens waart; want men gaf hem een gantschen dag gezongen hebbende op de Bruiloft van Alcenoe, een bloem krans tot loon, een vergelding, die waarlijk de vrucht van zijn arbeid voegde: want gelijk de koopmanschap dien hy verkocht had
in 't

in 't leveren was verswonden , zoo waren de bloemen , eer hyze op zijn hoofd zette, verwelkt. Wereldze menschen! zingt dan, zo lang als't u be- liefd, op de Feest der Bruiloften, daar de ydelheid u alle dagen nood, ik bereide u kroonen der bloe- men van d' ondergaande zon, tot vergelding.

Ach! hoe vervaarlijk waren de laatste gezan- gen van Nero , toen hy, van zijn misdadig gewen- ten geperst, riep dat zijn ongeluk zonder weerga was, dewijl hy in 't midden van zijn gelukken van droefheit storf, en noch met al de schatten dien hy had niet een oogenblik rust kon koopen. Hy had goet op instrumenten te speelen, zijn zuch- ten, en hikken maakten hem altijd een nieu Mu- zijk-spel ; men had goed dag, en nacht om zijn ooren te zingen, de gedachtenis van zijn voor- gaande leven noch hooger zingende, hiel de bo- ven-zang, in deze muziek. Invoegen dat hy zelf dikwils 't veers van 't liedeken, dat zijn elen- den hem geleert hadden, hervatte ; Och ! hoe vervaarlijk is mijn lot ! ik bezit alles, en alles ge- breekt my tot mijn vernoeging.

Hoe veel sijner noch van deze Neroos in de we- reld, die in 't midden van hun geneugten de geest op de pijn-bank hebben, wetende dat het schip daar zy lacchen, en zingen, niet landen kan dan in de haven van 't graf, dat zy gedurig nadert. Zy mo- gen vry al de guygelaars, en speel-mannen tot hen trekken, zy heffen altijd 't hoofd om hoog, om te weten waar zy zijn ; en gelijk de eervarent- ste schippers deze kaart niet kennen, is dikwils de stilte

stelte hun storm, dewijl 't tempeest van de doot hen in 't moye weer komt verrasschen. Wereltze menschen, verslijt dan uw leven al zingende, ik weet wel dat het laatste veers van uw gezangen, van rou, en de dood zal zijn, en datge met dezen elendige Keizer zult zeggen, dat gy razende sterft van leedwezen datge zo qualik geleeft hebt. Wat denkje dat men zoo vernoegt leeft? geloofte dat de rust bestaat in 't hooren van een zoete stem? alle deze geneugten vergaan gelijk de andere, en kitelen maar 't oor als zy 'er in komen, 't getal der ongeneugten, en ongeruustigheden, die in onze zielen ge-ent zijn, beneemt 'er ons 't gevoel van.

Salomon kon een groote armade maken van Muzicanten in zijn hof, en 't is gelooffelijk, dat ieder om 't seerst al de behendigheid, en kracht van zijn konst gebruikte, om dezen Prins geneugt te geven: maar hoe wel hy niet zingen kon hy antwoorde altijd op een zelve toon, aan 't einde van hun gezang; *dat het alles niet dan ydelheid was, en dat de begeerte van een uitnemender Muzijk te hooren, hem gedurig persten.* En zeeker, hy had groote rede om zulks te zeggen: want by al dit niet dan elendigen waren, die vergeefs poogden, door de toon van een stem die door swakheit beefde, als zonder ophouden de doot genakende, zijn elenden te betoveren, geloof ik dat het bemerken van deze waarheit Philippus, Koning van Macedonia, bewoog, niet dan een van zijn jongens zingen te doen leeren, zich vernoegende dat het deze was die hem alle morgens in zijn opstaan dit schoon wijfje zong,
dat

dat hy denken zou dat Hy een mensch was, en dat zijn grootheden hem niet van de dood bevrijden zouden. Dit is het eenige gezang dat de verstandigen kan betoveren, hoe heefchen stem dat het zingt, om dat de zin, en de woorden te gelijk verwonderlijk zijn. Grooten van de wereld, doet dit schoone deuntje in uw Muzijken zingen, zoogy wilt dat uw Muzicanten, u niet dan wint, en rook verkoopen: want u moet vertoon zijn dat t'elkenmaal als gy in een overdadige swakheit valt, door een overdadige behaaglijkheid, in't horen dezer bedriegelijke Sirenen, die langer geen menschen zijn die zingen, maar duivelen, dewijl uw misdadige ziel deze valze vernoegingen is overgegeven. Sluit de poorte van uw ooren voor de ydelheden, zegt de Propheet, dewijl zy zoo veel als helze roovers zijn, die om de afgronden te bevolkeren, de lichamen dooden, en de zielen wegvoeren.

Daar zijn verscheyde gezang deunen; eenige houden met die van de stem, gelijk Alexander; maar 't is vreemd. Deze grooten Monarg, die altijd onverwinnelijk was, liet zich verwinnen van een kleine wind-flag, die hem zoetelijk in de ooren sloeg. Doch ik verwonder my niet, als ik my vertoon dat zijn hoofd vol wind was, als vol van een zotte eergierigheid van een nieuwe wereldt te verkrijgen, en na meenig, en meenig triomph hebben de wormen hem gekregen.

Andere beminne niet dan die der instrumenten,
ge-

gelijk Eliogabalus , die was altijd de eerste intree van zijn feestten, daar hy heel wonderlijk verscheen. Deze ziel, swart van schelm-stukken, had deze list verciert, om de lucht, die hem omringde, te doen klinken door 't geluit van duizent instrumenten, zonder twijffel ten einde datze niet hoorde 't gerucht des donders van de Goddelijke gerechtigheid, dat over zijn hoofd schreeude, en zijn vond eindigde tot zijn nadeel : want hy hoorde 't gerucht der verwijtingen van de doot niet, wordende zoodanig van heur komst over-vallen, dat de razerny, en wanhoop hem de laatste zucht uit den boezem rukten.

Die hebben geen geneugt dan in 't hooren van de Melody der trompetten, en trommelen, gelijk Cyrus, maar dezen ongelukkigen Monarg dacht nooit dat deze zelve trompetten, en trommelen heur deuntjes zoo wel in de lijk-zangen deden hooren, als in de triumphen, dewijl hy van deze waarheit haast een voor-beelt was.

Deze haken niet dan naa de nieuwe Harmony van de wel-spreekentheid, gelijk Pyrrhus, hebbende altijd zijn Cineas aan 't oor hangen. En zoo Amphion eer-steden dede bouwen door de kracht van zijn stem, dezen nieuwen Muzicant namze door de kracht van zijn welsprekentheid in. Terwyl dezen elendigen Prins niet dacht, dan al 't geen dat Cineas hem zoude mogen krijgen, door de toverijen zijner woorden van wint, kon een andere kleene contrarij wint hem 't bezit daar van beroven, gelijk gebeurde en de History is 'er aanmerk-

merklijk van. Dezen Prins was niet bezielt dan van hoogmoet, en in de overdaat van zijn eergierigheid, schiep hy niet dan de lucht der lof-redenen, die men hem overvloedig gaf. Maar toen de misdaat van zijn verwaantheit op 'er hoogst was, behield zich de Hemel met een nieuwen steen, om dezen nieuwen Goliath te bestrijden, en de slag van heur val trefte op 't oor ten einde van te breken, en te brijzelen de poorte, daar zo veel ydelheden waren ingedrongen. Invoegen dat de tovenaer, en de betoverde het fortuin voor een speeltje diende, de geesten niet meer betoverende, dan met medogen, door 't verhaal van heur elenden.

Nu wil ik naturel vertoonen de schade van 't belangen dezer bewijzingen, dien ik in forme heb gestelt, op 't oogmerk van uw leven, en 't voorbeeld van andere. Gy hebt dan geneugt een schoone stem te hooren zingen, en in de swakheit van uw humeur smelten uw herten van blijdschap, door 't hooren van zoo een zoet geluit, daar in is 't dat ik my verwonder; want ik kan niet bedenken, wat vernoeging dat 'er wezen kan, in 't hooren blazen van stinkent vlees, dat met een zelve slag van wint de stank in de neus, en de moeyelijke toon in 't oor slaat. Men mag vry de lucht behendig slaan, en schetteren, met verdubbelde slagen, de moeheden, en de inhalingen des adems van de blazer, moeten ons 't geluit 'er van doen verachten, dewijl dit niet anders is dan een weergalming van een Echo, gemaakt in 't hol der milten, daar 't allengs met het leven uit komt. Ik heb eertijds deze Amphions van 't

hof

hof gehoord, die 'er hun werk van maken, om al de werelt te betoveren, maar hen lang gehoord hebben-
de, bracht altijd de prijs, dien ik hen wilde geven,
de nachtegaals van mijn tuin, zonder passli oordee-
lende, dat die beter zongen dan zy. En nu van 't
zingen handelende, koomt hier recht te pas dit scho-
ne gezang van Ecclesiasticus te zingen, *denkt op de
dood, en gy zult nimmer tegens God zondigen.*

Gy zult my zeggen, Ach! wat geneugte is 't
een luit te hooren spreken, en de snaren te hooren
reppen van duizent lieflijkheden, door de toveren-
de hant van een uitnemennt speelder. Ziet daar scho-
ne woorden, maar men moeter de reede van zoe-
ken. Dat ons betovert, is niet anders dan twee of
drie olikke darmen van onredelijke beesten, in de
zon gedroogt, behendig getrokken, en genepen
van een speelders vinger, die duizent loopjes over
en weer over de snaren doet, op dat uw geest, zich
door zoo klein een zaak latende vervoeren, in
swakheit valt. Ik weet wel datmen een luit doet
zuchten, datmen hem doet klagen, en dat men hem,
door welsprekender redenen dan de wel-sprekenth
zelf, de geheime tochten der liefde doet uitdrukken;
maar zoo gy, al dat een eigen naam woud heeten,
hoe zouje 't noemen? vervoering? 't zijn niet dan
zotten die 'er zich door vervoeren laten. Heet gy 't
tovery? de plompaarts zullen 't toestaan, dewijl
zy al 't geen datze niet begrijpen kunnen onder de
mirakelen stellen. Deze waarheit is goet te zeggen:
de wijzen ondekkenze altijd, om haar de glants, en
luster, diemen haar benemen wilde, weer te geven.

Ver-

Verscheidemaal heb ik de eervarentste meesters van deze speel, of nijpkonst op de luit gehoord: maar ik konde hen nooit meer dan 't eene oor leenen, om dat mijn gedachten het ander dede hooren dit Goddelijk gezang van Salomon, 't is al ydelheit.

O menschen! speelt dan op alle soorten van instrumenten, en hout u geluit, als hangen, aan uw oren, 't is den weg niet, die ons naar 't Paradijs geleid. Keunt gy uw gemoet niet dwingen om 't zoet gequeel der instrumenten te verachten, strekt uwyver naar die van de zon, dewijl dat een andere luit is, die lieflijk wort genepen door de hant van de Goddelijke voorzienigheid, en zoo zy hem niet dan kouranten laat spelen, 't is om u, de maat volgende uw treden te doen haasten, naar 't west van uw dagen, daar gy het cost van een eeuwig licht zult vinden.

Plato heeft staande gehouden dat de Hemelen, en de starren zoo veel als instrumenten waren, die op een maat gedurig de wonderen van heur schepper deden klinken. Maar de Koninglijke Profeet, 't verstant van dezen Heiden in de kuil van de Maan latende, heeft zijn wit hooger genomen, als hy ons zegt, dat niet alleenlijk de Hemelen, maar alle geschapene dingen stemmen, en tongen hebben, om te zingen, en te verkondigen de glory van dezen groten God. Invoegen dat al 't geschap niet is dan een Muzijk-gespel, daar alle geslachten, alle aarden, en al wat hier op aarden zelf-standig is, elk zijn party hout. De zon met al de starren slaan de hoogte: het vuur, de lucht, en de vogelen slaan t'za-

men tegen de hoogte: de onredelijke beesten, de bomen, en de bloemen slaan tusschen beiden, de aarde met de Rotzen, de vloedten, en de fonteinen slaan de laagte, of de bas, en dat zich 't meest verroert slaat en wijft de maat; maar altijd op de toon die de Goddelijke voorzienigheid haar geeft; en de mensch alleen luistert naar deze betoverende Muzijk, als offe niet dan om hem gedaan wiert, ik zeg de wijze menschen; want de zotten horen deze Goddelijke gespeelen niet.

Wilt eens denken op deze schoone toon, die de starren zingen: dat alles vergaat, dat alles versvind, en dat de omloopen, soo wel als de langten van heur ronde loop-baan bepaalt sijn. Het vuur, de lucht, en de vogelen zingen 't zelve in andere redenen, zeggende: dat het gantsche geschap altijt waakt, en dat de tijt, die rekening van sijn jaren houd, sich self allengs verslind. De onredelijke dieren, de boomen, en de bloemen zingen ons deze waarheit op een diergelijke noot: dat hier beneden niet leeft dewijl 't daar al sonder ophouden sterft. En de aarde, met de rotzen, de vloedten, en de fonteinen zeggen ons op een toon: dat de natuur niet dan lijden en sterven leert, dewyl de elenden ons met een gedurig gewelt in 't graf slegen.

O menscheen! leent dan uw ooren, om 't gespeel van zoo uitnemenden Muzijk te hooren, en zo gy wilt voegt'er by de stem van uw zuchten, en berou, belijdende, dewijl 't waar is, dat het al ydelheit is, en dat wy gedurig buiten adem lopen, naar dit altyt open graf, daar de natuur self ons instort. Ik koom dan weder tot mijn voorge weg.

Gy.

Gy hebt geneugte in 't hooren van 't geklank der trompetten, in d'oorlogs velden, en gy bespeurt niet dat het zoo veel zijn als doodelijke klokken, die meesten-tijd uw vrienden, tot uw eigen Lijk roepen; invoegen dat dit zijn de trompetten van de dag des oordeels, dewijl zy u dagen te verschijnen voor de troon van dezen onzienelijke rechter, om 't vonnis van uw verwijzing te hooren uitspreken.

Vraagt S. Hieronymus, wat koude vrees, en wat beving van vervaartheit, hem sloegen alleen om dat hy zich inbeelde, dat hy 't gerucht van deze trompetten hoorden. Zijn hairen, schoonze gants grijs waren, van 't sweet zijns arbeids, rezen op zijn hoofd te berg, zijn altijd ziedende bloet in de brandende fornais van zijn liefde, vroor in zijn aaderen, en zijn lichaam, gesterkt door een blye hoop van saligheid, waggelde noch van swakheit, door 't slaan van deze schrik.

En gy hebt deze misdadige stoutheit van te zoeken, uw geneugten, en bebagingen, in 't doodelijk gespeel der trompetten, in plaats van daar door van vreeze bleek te worden, en te spuwen, niet konnende te recht weten of dit niet 't gespeel van de dood is, dat u tot het oordeel roept. O genadige God! geef, zoo 't u belieft, dat heur vervaarlijk geluit, in 't gevaar van daar af door schrik te sterven, gedurig in mijn ooren slaat, op dat mijn ziel altijd in oproer is, als gedaagt wordende voor uw Goddelijke Majesteit te verschijnen. Ik wil nimmer ander gespeel horen, ik verzaak dat van de luiten,

dewijl de Engelen, op dezen laatsten dag, op trompetten zullen slaan.

Ook laat gy u vervoeren door 't speelen van een logenachtige tong, die u niet dan listen, en bedrog zal verkoopen. Cicero, by de Romeinen, en Demosthenes by de Grieken, hebben al de kroonen van wint, en rook, dien men aan de welsprekentheit eigent, behaalt: want wat wonderen geloofte dat Cicero in de raad deê, daar hy op zijn troon verscheen, in 't gezelschap van zijn bedrieglijke aanvalligheden, en zijn Majesteit met twee aangezichten? hy heeft 'er onbeschaamt de misdaden, naar 't humeur dat hem bezat, staande gehouden, hy heeft met gezuikerde, en gehonigde woorden de tyranny, en wreetheit krachtig zoeken in te voeren. Hy heeft zich zelve als opperste gevest, om daar eer zijn begeerte, dan de gerechtigheit te laten heerschen. Endelijk hy verkocht 'er al de misdadige listen van een verwaande, en hoogmoedige geest, die niet dan naar heerzing haakt, hoe onrechtveerdig datze mocht wezen. Laat ons nu dat zootje omkeeren, om te zien waar't al heen wil. 'k Sta toe dat hy alleen met de wapenen van zijn welsprekentheit, verkregen heeft duizent kroonen van eer, en glory, maar weetmen niet dat zy zoo wichtig waren, dat zijn hoofd endelijk onder hun pak verdrukt wiert.

Demosthenes speelde de zelve Perzonagie, op een ander toneel, daar hy van de deugt preekte, zonder haar te kennen, en de misdaat verwees, daar hyze zelf volgde. Al dees oor-betovers en alle deze geest beto-

betoveraars, betoveren zich zelf eerft, zo dapper in de ydelheit, dat zy niet leven dan door de ftem, en gelijk die in de lucht wezen krijgt, zo is heur glory van de zelve aart. Daar is niet vervarelijker te hooren, dan de welsprekentheit des werelts; dat is een Muzijk van duivelen, die, verfcheide partyen hebbende, niet zingen dan wijzen van verradery, welluft, qualijk fpreken, en lafteringen. Ik laat u denken met wat misdaden dat die geene zijn beladen, die zich verheugen in die te hooren. Helaas Heer! laat my al zingende toe, te bidden met de Profeet; *oopen mijn lippen, op dat mijn mond de onsterffelijke glory van uw lof gedurig verkondigt.* Want 't is nu, Heer, dat ik beflooten heb niet te fpreken dan om u te loven, en altijd mijn party in dit Muzijk-fpel te houden, dat ik u in mijn ziel heb bereit, daar mijn gebeente, aderen, zenuwen, ademgevers, zinnen, en al d'andere deelen van mijn lichaam gedurig zullen zingen dezen fchoone toon, door de Engelen gedicht. *Driemaal heilig is de Heer, dezen groote God der wapenen, en driemaal aanbiddeljk, dezen eenigen fchepper van alles.* Om wie mijn hert des daags zoo menigmaal zucht, en om wie mijn geest op aarde zonder ruft is, als niet leven konnende zonder hem, noch van hem zijn. Ik wil dat het geluit van dit Goddelijk gezang de eenige Muzijk zy van ftemmen, instrumenten, trompetten, en van welsprekentheit, die voortaan mijn ziele door de ooren zal betoveren.

Vlucht van my, bedriegelijke Sirenen, dewijl je my, met een duivelsche ftem, ongevoelijk in de

Helle

Helle lokt ; uw betoveringen hebben geen magt meer ; ik heb 'er de besweeringe van gebrooken. Vlucht van my doodelijke instrumenten van mijn verlies, dewijl je door't geluit van uw weergalmen- de deunen, my met trage stappen in't graf der verdoemden leid. Vlucht van my trompetten , en trommelen, dewijl je nimmer dan van dode spreekt in't oorlogs velt, daar de eer van rook, de glori van wint, en de kroonen van stof zijn: niet dat ik d'oorlog niet bemin, en geen behagen schep in de schermtuzelingen te zijn; maar't is de oorlog tegens de duivels, 't vleesch en de werrelt. En in deze strijden zijn de suchten van mijn zonden mijn trompetten, en de klachten van mijn berou, mijn trommelen. En ik ben noch gedurig in 't stormen van dit Hemelze Heruzalem , alleen met de wapenen van 't kruis in de hand. Volgt my in 't besluit dat ik heb van heur muuren te beklimmen, en ik beloof u tot vergelding, geen vermaarthheid van thien jaren, of een eeuw , en noch min laurier kroonen die de tijd t'allen uren verdort : maar wel een eeuwige glory, en duizend kroonen van geluk , die onwaardeerlijk zijn , dewijl ze God zelf maakt, en geeft.

Vlucht van my, bedriegende koozingen van de valze wel-sprekentheit der menschen. Ik heb niet langer oren om uw betoverende galmen te horen, de Hemel spreekt nu tot my , ik moetter na luisteren. Ach wat redenen ! ach wat welsprekentheit ! O Hemel spreek altijd , en hou nimmer op ; want ik begin van blijdschap te sterven, vervolg dan, zo 't u beliefd, op dat ik ten einde raak : ik ben in
d'op-

d'optoogingen, daarge my in voert, ten uitterste geraakt. Ia ik sterf van vreugt, en blijdschap: spreek, ey spreek noch! mijn zinnen zijn alreë ongevoelijk: mijn geesten sluipen allengs, al steelswijs, uit mijn lichaam, en mijn ziel is op 't tipje van op te vliegen, spreekt gy een eenig woort. Ach! Heer, gy wilt niet dat ik sterf in deze optogingen van geneugten, gy hebt deze Hemelze stem, daar gy 't orgel van waart, doen swijgen. Ik gehoorzaam met ootmoet deze harde wetten die gy my stelt; maar geef dat ik my troost in deze hoop, dat de beroving van dit goet niet lang zal duuren.

Ziet daar, menschen, het beeldenis van al dees valze geneugten van 't geluit, daarge u zo zottelijk van betoveren laat. Nu rest u noch op het zelfde tafereel, te zien de waarlijke veruoegingen, die 'er in de Hemelsche Muzijk zijn, daar God de zielen, die 'er zich toe begeven, door vervoert, en ik zal 'er 't eerste voorbeeld aflenen van dit vercierzel der ootmoedigheid, dezen grooten S. Franciscus; wanneer gants omvangen van de levenste vlammen zijner liefde, het aanbiddelijke oogmerk van zijn genegtheden, ik wil zeggen zijn welbeminde, hem expres een zanger zont, die door de toon van zijn stem, en lier, deze volmaakten verliefde zoo krachtig optoog, dat hy zich in-beelde, dat hy geloofde, en dat hy gevoelijk gevoelde, dat al de zoetheden van 't Paradijs, in zijn ziel beslooten waren. Daar hy nochtans maar een stems geluit, en een veels geklang hoorde, beeld' u in wat vermakingen datmen zou ontfangen, in 't hooren van de heele

Muzijk van al de Engelen t'zamen.

Zeg'er ons iets van, groote Sanct; maar wat eisch ik u, dewijl gy gevoert zijt in d'optoegingen van een blijdschap, die geen naam heeft, en in de geneugten van een geneugt, dat alleen van 't hert, en de ziel gesmaakt kan worden; om datze alle beide even stom zijn. Maar u onmacht in ons deze geiukken te vertonen, is evenwel zo welsprekende, datze onze inbeeldingen stof genoeg geeft, om onze geesten, in deze zoete gedachten eeuwig te onderhouden. Het zal genoeg zijn.

Ach! hoe zoet is in de kerk-hoven de Muzijk der dooden te hooren, doende met een stomme, maar Goddelijke stem, dezen schoonen toon, in d'ooren der verstandigen slaan. *Dat zy gelijk wy geweest hebben, vol wind, en rook, en datse, toen de blase borst, tot 'er eerste niet gebracht zijn.* Is dit geen schoone toon? ziet 'er noch deze spreuk van; *op aarde is niet gedurig, en gelijk onse lichamen sonder rust loopen, met een strompelende gang in 't graf, alsoo rollen onse zielen met een heel ander tuymeling, maar gedurig over-hoop, in d'afgrond van de Hel.* Hoor een nieuwe Muzijk.

Men leeft van een Devoot religieus, die, geperft door een heilige yver om te hooren d'eene toon der Muzijke van 't Paradijs, in de bosschen ging wandelen; daar hem God, zijn gebeden eenigziens verhoorende, een kleine vogel dede zien, wiens pluimen rijkelijk verciert waren met al de schoone verwen, die de Hemel ons in de vana, der vrede dien hy ons belooft heeft, vertoont. En

van

van d' eene boom op d' ander vliegende, kneuterde zo zoete deuntjes, die heur wilt gezang aange-naam maakte, dat hy daar van opgetogen, en als betovert bleef, de tijd van vijf hondert jaren, die God tot verlengenis van sijn leven gaf. En d' History daar van is in 't lang beschreven door de Abt, die, toen deze goede Religieus wederkeerde, leefde. Ik laat u denken, of de verwondering daar van niet zo groot als 't mirakel was.

Zo een kleine vogel des Hemels, onze geeften, zo veel eeuwen gedurende, met d' eenige melody van zijn gekneuter, in optooging houd, ach wat zal 't wezen als men hoort de harmony, van al deze Goddelijke Muzijk-spelen, gezongen met negen kooren, door de negen opper-Engelen? hoe zal 't zijn zo 't eenig gedenken, zonder besflooten oogmerk, de minste party van 't geen'er af is, niet konnende begrijpen, ons door krachtige optoogingen buiten ons zelve voert?

Helaas! Heer, zult gy uw vogel-kou niet meer openen, om my hier beneden het Goddelijk wilt-gezag te doen hooren? 't verdrietig geluit van deze aardze Muzijk, slaat mijn geest, en ooren, dat ik niet weet waar ik ben. Ik mag loopen waar ik wil, de ydelheid des wereldds zingt zoo hoog, dat 'er klank tot my kooft. Kneutert, kneutert dan uw Hemelze gezangen, O Goddelijke vogelen! om de tovery van deze Sirene, die my overal vervolgt, te breken. Want 't is gelooffelijk, dat ik, 't geluit van uw Muzijk gehooft heb-bende, die van de menschen zal verachten, en geen ernst

ernst hebben dan om naar uw te luisteren. O betoverende Muzijk. Dewijl de stelling, de zinnen, de geest, en al't vermogen van de ziel, zoo wel gestelt houd, datmen door 't oor een volkomen rust geniet. 't Is gedaan, ik zal voortaan geen begeerte hebben, dan om noch eens de Hemelze gezangen te hooren.

Dezen grooten Heylige Augustyn, doch groot in alle dingen, sprak gemenelijk niet dan van de begeerte dien hy had van de Hemelze Muzijk te hooren, en daar in noch eens zijn party te houden. *Wanneer zal ik, zeyde hy, mijn stemme aan die van d' Engelen voegen, om met hen de glory van God te zingen? ik zou alree wel een klein veerske beginnen maar weet niet hoe ik zal zeggen, ik ken de Nooten van deze Muzijk niet, en mijn stem is te heesch, om'er de toon van te vatten. wat zal ik dan doen, in de perssende begeerte daar ik van zinge ben. Mijn ziele, doet de weerklank der melodye van de wil dien ik'er toe heb tot den Hemel slaan; op dat uw onmagt zelf niet vergeefs zy: en gy, mijn hert kooft door de kracht van uw zuchten, de swakheid van mijn stem te baat, en maakt alzo een liedeken gants van liefde, van uw hikken, en klagten: want in wat voegen dat het zy, ik moet gedurig zingen de glory van mijn God, ik zeg gedurig, dewijl ik, zoo ik ophiel, niet zou leven.*

Dit is de zin der goddelijke gedachten van dezen grooten Sanct, in de verliefde bewegingen, daar hy zich t'allen uren hier op aard' in vond, niet konnende leven zonder hem, om wie alleen hy leefde. Zing dan met hem, niet konnende gelijk hy,

hy, wereltze menschen, en herzeft dikwils't gezang van deze betoverende woorden, dewijl die enige Melody bequaam is uw geesten weg te voeren. Of anders zijt de Echo van den Profeet. Wanneer hy zegt, *Heer open mijn lippen, en mijn mond sal uw lof verkondigen.* Wat my belangt, ik zal'er aan-voegen dat hy ook mijn hert opent, op dat sijn bloed aan beeken gestort, met de stem van heur kleine ruiffing zingt, dat hy vermakelijk van de liefde des Hemels, en de haat der aarde sterft.

Nimmer zie ik met d' oogen van gedachten; S. Lidivine, verheven op een berg van elenden, in 't gezicht van al de werelt zonder te gelijk van vrees verbaast, en van blijdschap vervaart te zijn, dewijl dit een oogmerk is met twee aangezichten, dat aan d' eene zyde ons verthoont al de pijnen, en al de straffen des werrelts, en aan d' andere, al de gedenk-tekenen van de gestadigheid, en al de kronen van de mogentheid: want inder daad, zoo ik haar aan zie met d' oogen van 't lichaam, ik zie haar al levende in een graf begraven, daar de wormen, ten spijt der smerten, zonder graagte heur ingewand knagen, om de pijn, door 't verlangen van heur einde, te vermeerren. Maar zoo ik haar met d' oogen van de geest bespeur, zy schijnt my te liggen op een bed van bloemen, daar zy, vol van geneugten, diemen niet kan uitdrukken, en noch min gevoelen, zonder van blijdschap te sterven, de wonderen van heur God zingt. Beelde u in of'er 't geluit aangenaam van moest wezen. Heur lichaam was bedekt met een ontallijk getal won-

wonden, en de kleinste was ongeneeslijk. Maar dit waren zo veel als instrumenten van Muzijk, ver-
ceent op de toon van heur stand-vastigheid, die de
hoogste stem in dit gespeel had, waar van de Me-
lody zo betoverende was, dat de Engelen van den
Hemel daalde om'er na te luisteren.

Job, dat wonder van gedult, maakte die op zijn
mest-hoop geen nieuw Muzijk-spel toen hy, om-
ringt van smert, verdrukt van elende, en van lig-
haam in een stinkende slijk-hoop verandert, ter
eeren van zijn God dezen schonen toon zong. *O*
Heer, hoe vertroostge my, my aldus pynigende. En dat
was, ongetwijffelt, om hem te bedanken van de
gaaf der quellingen dien hy hem gezonden had.
Zijn grootmoedigheid hiel de Superius, of opper-
stem, zijn liefde de Contratenor, of tegen-zang,
zijn betrouwen de Tenor, of de tusschen galm, zijn
oetmoedigheid, de Bas, of onder-stem, en de En-
gelen sloegen de Maat, *O* aanbiddelijke Muzijk,
dewijlder God zelf ernstig naar luistert en zijn be-
hagen in neemt.

Wereldse menschen, zultge dan altijd stom zijn?
ik meen niet in uw elenden: want gy roept luid
genoeg, quellende den Hemel zonder ophouden,
met het geluid van uw zuchten, en geleende tra-
nen: maar in de gelukken daarge naar staat, als
verplicht, die, die'er u't bezit van geeft, daar
voor te danken. Zoo hy u met goed vervuld, ver-
kondigt ten minste zijn goetheit; zo hy uw doolin-
gen vergeeft, vergeet niet zijn barmhertigheid te
loven, uit vreeze dat d'ongevoelike steenen zelf,

u op

u op den dag des oordeels , geen ondankbaarheid verwijten.

Ik zal eeuw'ig uw barmhertigheden zingen, Heer, zeyde S. Thereses, jaa ik zal ze noch eens zingen , maar met een eeuwige stem , die zonder moe te worden , zonder rusten , en zonder Adem te scheppen haar Melody in de Hemelen, luide zal doen klinken.

Helaas ! Heer, gy dwingt my wel uw barmhertigheden te zingen, alwaar't dat ik'er geen begeert toe had, dewijl mijn misdaden, t'allen uren, of eer alle oogeblikken, uw rechtveerdigheid uit-dagen van my te doen verzinken , daar zy 't evenwel niet doet. Dat my verplicht de mond te openen, om t' eenemaal uw goedheid, en quaadheid te te verkondigen. Maar, Heer, word niet moede, zo 't u belieft, van my te vergeven dewijl ik alle dagen naar de komst van mijn bekeering haak , door een uitnemende begeerte van te veranderen van leven. Niet dat ik de party tot des anderen daags gedurig uit-stel , maar het schort alleen aan u, Heer deze uure voor de leste van mijn uitstelling te merken, en zoo de vryheid , die gy my hebt gegeven, geen geweld lijd; ik dien my met de zelve vryheid, zo gy 't toelaat, om van uw genaden die de meeste kracht, en deugt hebben, te kiezen, hoewelze alle aanbiddelijk zijn. Ik weet wel, en ik word'er rood door van schaamte , dat gy in alle plaatzen, en altijd, my aan de poorte roept, daarge my noch met ondult verbeit. Maar ik ben zoo doof dat ik 't, zoje niet wat luider roept, nimmer zal hooren. Genade dan, Heer, op dat ik met
dezen

dezen Heilig uw barmhertigheid eeuwig zing.

Zullen wy ons niet verwonderen over dezen Koninglijken Propheet, dewijl hy niet leeft, en niet wil sterven dan al zingende? en noch niet te vreden, vereent zijn stem op de toon van zijn harp, en geeft met een geluit van twee partyen, den Hemel, en al de starren, of eer aan God zelf, alle morgens de morgen-zangen. Noch doet hy vry meer; want hy stelt, om dat hy altijd gunst van noode heeft, zijn gebeden op Muzijk, en zingt, om beter gehoord te worden, de toon daar van met zijn stem, en harp; is dat geen heilige list?

Heer, dewijl ik geen stem heb, wil ik mijn oogen leeren zingen, door haar zonder ophouden te doen weenen van berou over mijn zonden; om dat ik wel weet dat deze tranen, zo zoet, en machtigen geluit voorts brengen, dat zy de Hemelen door-drukken en in uw ooren slaan. Ach! dat ik my niet gants kan doen versmelten tot tranen, om gants verandert te zijn in stem, van stem in lucht, van lucht in vuur, en van vuur in Hemel; daar ik, mijn eerste gestalte hernemende, zijn glory mocht genieten, dewijl dat het eenige oogmerk van mijn eergierigheid is. Ik zal in deze hoop leven.

Ik werp nooit mijn oogen in 't boek van 't leven der Heiligen, dat ik niet duizentmaal van blijdschap, en vernoeging word' opgetogen, door 't verbaal der gelukken daarze van te voren in dit dal der elenden van vervult wierden. Surius schrijft van S. Nicolaas van Tolentine, die zes maanden, voor zijn overlijden, de Engelen alle nachten van den Hemel zag dalen,

dalen, om voor hem een morgen-zang van stemmen, en instrumenten te zingen. Beelde u in, al 't geen dat u zal believen, van de zoetheit dezer Melody, want ik verdool, en ga verlooren in 't doolhof van deze gedachten. Al 't geen dat ik doen kan is noch met S. Augustinus te roepen? O onbegrijpelijke zoetheden! O onvergelykelijke geneuchten! O zuiver Goddelijke blijdschappen! O Goddelijk volmaakte vermaakingen! zoo ik op-getoogen ben in d'orstelstennis van mijn gedachten, en in d'onorder van mijn inbeeldingen, met konnende landen aan de Oever van de onuitputtelijke beek dezer eeuwige ghelukken, wat zal ik zeggen, my daar in badende, of wat zal ik niet zeggen, als ik met lange halen van heur zuiverer Goddelijke vochtigheit zal drinken? Ach! dat de hoop van dit goet te bezitten, verdrietig is. Zingt gedurig deze schoone toon: zo gy der Engelen Muzijk wilt leeren.

De History des levens van S. Iuliaan, en S. Basilius, is vermakelijk heilig: want men merkt daar in uitnemende gunsten, en weldaden, daar de Hemel hen meê eeren wilde, de eerste nacht van hun kuifsche bruiloften, hen gevende der Engelen Muzijk in plaats van den dans, die deze elendige speel-lieden op der aarde, van arbeid, en elende sweetende, speelen. Ziet daar de verbeiding der Bruiloften, van de maagdelijkheit.

Men ziet in 't leven van S. Franciscus van Paula, eene der blinkenste toortzen van de Kerk, als gants van de gemeine liefde brandende, dat Caroles de achtste, op een dag verscheidemaal aan de

poorte van zijn celle kloppende, zonder in te kunnen komen, en heel ernstig toehorende, een Muzijk hoorde van zoo betoverende stemmen, dat hy'er gants van opgetoogen bleef, en zo zeer dat het gelooffelijk is dat hy, om die een oogenblik te verlangen, zijn Scepter, en zijn Kroon had gegeven. Laat ons dan noch herhalen. O zoetheden! ô vermakingen! ô blijdschappen! ô gelukken! hoe uitnemen heilig zijt gy, en hoe uitnemen vervoerent! en hoe overdadig hart, en ongevoelijk zijn wy. Heelaas! ik sterf van rou, voor my alleen, want mijn hart is gants van steen.

Sinte Maria Magdalena, 't vertierzel der woestijnen, eeniglijk van den Hemel gelieft, als begunstigt van heur schepper, had zeven-maal daags der Engelen Muzijk. Dat wil naar mijn gedachte zeggen dat de Hemelen zich oopende, en dat een klein licht van de glory van 't Paradijs tot op 'er Rots schoot. Wie zal nu weigeren in de woestijnen te wonen, zo de gelukkige geesten daar zo dikwils heur hof komen houden, en 't voor-bereidzel van heur eeuwige blijdschappen maken? Ha gelukkige Magdalena, ik verwonder my niet, zo gy lang in 't Paleis van uw Rots gewoont hebt, dewijl die een nieuw aarsch Paradijs was, daar de lucht nimmer dan van de Muzijk der Engelen klonk. Ha lieve eenzaamheden, hoe schoon zijn uw hoolen! een vreemde zaak, de stilte, hoe wel stom, sprak daar al-tijt van de wonderen des Hemels: de bloemen, die over al verdorren, hielen daar het gantsche jaar heur aangename bloos; en de wilde kruiden die daar wofsen,

fen, in plaats van vruchten, waren ten spijt van de verkeerde Natuur, dieze zoogt met bitterheit, zo lekker van smaak, datze de zinnen optoogen. De zon schoot'er zijn vuurige nocht vlamvende stralen, en de winter zaeydener noch min zijn sneeu, en hagel: het eenige zomer-gety heerschter volkommen, onder 't gebied van duizent kleine vogelen, die, gelijk zo veel Orpheussen, de Leeuwen, Beeren, en Tigeren zoo verzoeten, door de toon der lier van heur wilt-gezang, datze geen straf heit meer hebben. Invoegen dat men daar niet kan scheppen dan liefde, om dat d'oogmerken daar zoo beminne-lijk zijn, datmen daarom de woning hertelijk moet beminnen, en met de zelve hertstocht de tijt die- men elders besteeft heeft, beweenen.

Heer! wanneer zult gy 't uur van mijn vertrek doen slaan, om daar de rest van mijn dagen door te brengen? want, zonder liegen, zint ik rede heb verstaan, wierp mijn hert nooit een zucht in de wint, geput uit 't diepste van heur ingewand, als van begeerte, om daar mijn woning te vesten. Is 't dan haast tijt, Heer, om my te geleiden in deze aangename woestijnen, daar gy woont, op dat ik'er de aarde bebou, zo de vruchten van mijn arbeid uw aangenaam zijn. 't Is al meer dan tien jaren, dat mijn jeugt verging, en mijn kracht met haar: dies my niet overig is om u te offeren, dan een weinig levens, waggelende van swakheid. Toon my, zoo 't u belieft, daar ik heen moet gaan, ik ben bereid te scheiden.

Ik moet bekennen dat d' eenzaamheid der woestijnen

stijnen voor die geene heel vermakelijk is, die de werelt verachten; en 't zou vergeefs zijn dat ik pogen wilde de veruoegingen diem 'or ontfangt uit te drukken. Al zeide ik u al 't geen dat ik my 'er van kan inbeelden, 't zou noch heel wat anders zijn. De eervarentheit alleen kan 't verhalen, en evenwel, schoon zy 't ons al bekent maakte, zou 't vermogen ons gebreken, aan andere zulks te verklaren. Invoegen datmen die, om te kennen, smaken moet.

Hovelingen, verlaat dan vaardig de hoven der Koningen, daar gy gedurig sterft, zonder ooit uw oogen op dit pijnlijk werk te werpen, en gaat door 't gedacht in deze schoone woestijne van Magdalena, daar d'Engelen alle dagen nieuwe Muziek speelen speelen. Ik weet zeker dat gy, zoge daar een Maant versleet in de nootzakelijke oeffeningen van een devootte ziel, daar nimmer uit zou willen, dan om ten Hemel te gaan, de proef is 'er heel licht van.

En gy Burgers, en bewoonders der nieuwe Babylonien des werelts, die geen andre handel dan van ydelheit doet, treet een weinig van de groote weg die tot de verdoemenis strekt, en bezoekt in passant deze lieve eenzaamheden, daar God zelf neder is gekomen, om zijn beminde te omhelzen, handel daar in 't bezonder met uw geweten, van de middelen uwer zaligheid; en zoekt u 't belangen van die niet genoegzaam, in uw verblindheit, laat u de nieuwsgierigheit van de Hemelze Muziek der Engelen, daar toe bekooren. Een Muziek die zoo beweeglijk is dat S. Augustinus noch voor de derde-

derde-maal roept. Ik sterf van blijdschap, en verdriet; t' elkenmaal, Heer, als ik op uw eeuwige gelukken denk, van blijdschap, die noch eens te bezitten, en van verdriet, ziende dat de ogenblikken van deze toeving, eeuwen duuren, en zoo gy my, Heer, de hand niet geeft, zy zullen noch langer duuren.

De waarheid dwingt ons te belijden, dat alwaar 't de Engelen, en al de gelukkige geesten t'zamen, ons de vermakingen der glory van 't Paradijs wilde uit-drukken, men ons daar maar een deel van verhalen zouden, dewijl God alleen, die tijd, noch bepaling heeft, en die niet dan door zich zelve kan begrepen worden, daar't ontwerp van zy. Wat zal ik u dan vertoonen, van deze Goddelijke Harmony, daarmen zo Goddelijk door vervoert is, in deze Hemelze woning. Zoo al de Sancten, en Sanctiennen, die'er gevoelijk door betovert zijn geweest, buiten heur optogenheid eeuwig geswegen hebben, doch niet geswegen uit ontzag, of met wil, maar eer door dwang, en nood, ontstaande uit 't gebrek der inbeelding, van de woorden te vaten, en van stem, omze uit te spreken? men moet onze voldoening in onze swakheid zoeken, dewijl men met d' eenige leer van ootmoedigheid kan ten Hemel klimmen. Doch ik zal u de schoonste gedachten mee-deelen, die de verstandigste ons op dit ontwerp gelaten hebben, mits by u self herdenkende 't geen gy'er van weet.

S. Jan verzekert ons dat by gehoord heeft een Muzijk van instrumenten, vermaakelijk gehandelt

door vierenveertig duizent Hovelingen van 't Lam Gods. En Necephorus verhaalt van den Martelaar S. Ignatius de derde Paus na S. Peter, dat hy, op een dag, tot opmerking opgetoogen zijnde, de Engelen zag, en hoorde zingen de lofzang van de Heilige Drievuldigheid: daar uit sproot de eerste gewoonte van in de Kerken te zingen. Antioches begon het eerst, en naderhant wiert het gemeen. Ver-
toont u dat de Engelen gedurig zingen op negen partyen dit Goddelijk gezang. *Heylig, Heylig, Heylig is de Almachtige God, God aller volken, en de Hemel, Aarde, ja zelf de Hel zijn vol van 't gerucht zyner glory.*

De Profeten zingen dit veers, *de Rijkdommen, en de Heerlijkheden van die, die ons het wezen heeft gegeven, zijn onbegrijpelijk.*

De Patriarchen roepen in heur optoogingen. *He-
laas! wat zullen wy zeggen, groote God van de wonderen van uw Hemelze Heruzalem, dewijl 't daar alles te gelijk aanbiddelyk is?*

De Euangelisten zeggen luide, *hoedanig dat uw glory is, Heer, wy hebben haar goet te bezitten: heur onbegrijpelijke gelukken, zijn zo veel als afgronden van verwondering, en blydschap, daar wy niet dan naar optoogingen haken.*

De Apostelen verkondigen met een stem vol lief-
felijckheit, *is dit de vergelding van onze kleine arbeid? Ach! wie had het ooit geloof?*

De Martelaren herhalen alle oogenblikken die
fchoone gezang: *Ach! dat het ons niet toegelaten is
duizentmaal daags te sterven, tot de laatste des werelts,*

in de vreedste straffen, die 'er ooit versiert wierden, om de-
zen grooten God te bedanken van de oneindelijke welda-
den dien hy ons doet.

De Maagden doen heur Muzijk alleen hooren,
zingende al te zamen met een zelve stem op dezen
schoone toon: wat onheylig hert, en onsuivere ziel
zou in dit geheyligde, Palais van den Heer durven ko-
men? Zoo de Zon zelf, hoe zuiver dat hy zy, zijn
stralen nimmer hooger heeft kunnen schieten dan zijn
weg loopt.

En na gezongen te hebben deze schoone wijzen,
deze betoverende veerzen, en deze vervoerende
gezangen op een zelve toon van lof, herzeggen zy
al t'zamen met de rest der gelukkige geesten, dit
Goddelijk gezang, tot een reverein. Heilig, Heilig,
Heilig is d' almachtige God, God aller volken, de
hemel, aarde, ja zelfs de hel zijn vol van 't gerucht sij-
ner glory.

Wat dunkt u van deze Goddelijke Muzijk-zan-
gen? wat zult gy zeggen van de volmaaktheit de-
zer Muzikanten, en wat gedachten zult gy heb-
ben, rakende d'uitnemende van heur, gants He-
melze stemmen? zult gy u tegens de zoete besprin-
gingen van zoo veel gelukken beschermen kunnen?
men moet zich endelijk aan zoo veel optoogingen
en vermakingen overgeven, en herhalen duizent-
maal in een uur dit schoone gezang van Augustinus;
O zuiver Goddelijke blijdschappen! O Goddelijk
volmaakte vermakingen! zoo ik opgetoogen ben
in d'onsteltenis van mijn gedachten, en in d'on-
order van mijn inbeeldingen, niet konnende lan-

den aan de oever van de onuitputtelijke beek dezer eeuwige gelukken, wat zal ik zeggen my daar in badende, of wat zal ik niet zeggen, als ik met lange halen van heur zuiver Goddelijke vochtigheit zal drinken: ach! ach! dat de hoop van dit eeuwige geluk te bezitten my verdrietig is.

Wie zou na zulke betoverende redenen kunnen spreken, de stem begeeft my zoo wel als de macht om voortder te gaan.

HET

H E T G R A F

der

Vermaakingen van de Smaak.

HET DERDE HOOFTSTUK.

Y mint wie wil de wereltze feesten, ik ben de spijze, diem 'er dient zoo zat dat mijn hert 'er van walgt; wat is 't een beestachtig ampt, nimmer niet te doen dan drinken, en eten, gelijk of 't leven ons nergens anders toe waar gegeven. Van al de valze geneugten daar de wereldze menschen gierig na zijn, haalt die van de feesten de eer, en prijs: want t'aller tijt, en t'elken uure hebben zy honger, gelijk ofze twee buiken hadden, daar van de eene leedig wiert, terwijl de andere wort gevult. Welk een spektakel zou het zijn als onze magen doorluchtig waren, wat mesthoop van alle reuken onder een gemengt, zou men niet zien? maar wat poel zouder stinkender zijn? ha ik kan 'er de reuk niet van verdragen, zoo teder is mijn inbeelding.

Zonder liegen onze swakheit is zeer groot, als ik denk op deze gretige begeerten, die ons nacht, en dag met zoo sterke banden aan de tafel binden,

f 5

datze

H E T

datze de dood nauwelijcx kan breeken; wat is't een vervaarlijk leven, niet te leven dan voor zijn buik, gelijk of men een bezondere gaaf van onsterffelijckheit had, of dat de ziel, en de darmen maar een dinge waren.

Is't mogelijk dat voor een maag, voor een klein zakje van stinkend vlees, zoo veel geesten, en zoo veel handen arbeiden; zoo veel keukens rooken, zoo veel zeen geroert worden, zoo veel revieren uit-geput, de lucht, en de bossen van heur bewoonders geledigt, en dat men de Natuur allengs vernietigende, alles in vuur, en bloet zette? wat handel! dat men zijn leven distileert door 't sweet, van wegen d'arbeid van't gedurig reizen, om dezen vervloekte Tantaless maag te laven, die, door een rechtveerdige straf des Hemels, alrede in zijn ingewand, een zaat van deze brandende straffe draagt, die de dorst, door drinken vermeerdert.

Heliogabalus, at nooit of't koste tachtig duizend kroonen, en meesten-tijd vermeerderde hy 't met de kosten van dertig duizend. Ha! hoe vernuftig was hy om de wormen, daar hy vol van was, heerlijk te onthalen! zy hadden geen gedenken van woning te veranderen. Maar wat zult gy van zijn eergierigheid zeggen? is't niet gelooffelijk dat hy de mest-hoop van zijn lichaam wilde laten, voor een kostelijk pand, aan de nakomelingen, op dat men na zijn dood, hem stelde onder 't getal der wonderen des werlds, dewijl de Colosse hem daar van meer dan 100. Millioenen koste.

koſte. Maar de wormen die hem allengs knaagden, haddener te veel op te zeggen, om zijn voorneem toe te ſtaan.

De Romeinze Hiſtory vertoont ons altijd zeltzame voor-beelden van zotheid, als vruchtbaar om zulke geeſten voort te brengen, die niet dan aan de welluſt offeren. Deze lekkere waren nimmer wel op gedift, zo hun gulzigheit de order der jaar getijden niet veranderde, en de aarde dwongt al len tijt bloemen, en vruchten van hunnen aard voorts te brengen. Invoegen dat de rozen heur purpere rokken toonde in't midden van de winter, hoewel hy regende van tooren, hagelde van razerney, en van ſpijt al de aarde met sneeuw bedekte: want zy drinken niet zonder hun glazen met deze bloemen te kroonen; maar zy ſpeuren niet, in heur gulzigheit, dat zy'er de doornen van inſwelgen, wiens ſcherpe punten nimmer om gaan leggen. Zy voegden noch de heerlijkheden van de konſt aan alle deze vermakingen, daar de quiftigheid de koſte van dede. En de zoetheden diemen daar ſmaakte, waren niet geacht dan na heur koſte; invoegen dat de prijs alleen de ſmaak gaf, gelijk of hy de kok was.

Seneka kon zich, hoe ſtuurs dat hy was, van lacchen niet onthouden, als hy Apicius, en een zekere Octavius te zamen zag krakelen, en na veel laſteren, hand-gebaar worden, om een zekere viſch te hebben voor drie hondert ponden. De een wilde aan de ander niet laten de heilige bediening der misdaat van de gulſigheit, dien zy beide bediende.

Is't

Is 't krakeel niet behaaglijk te zien van twee groote beesten op 't punct van malkanderen, in de strijd, daarze zijn te eeren, wie van beide een ander, veel kleinder, eeten zal? wie wil deze zotheid vermeerderen?

Maar laat ons dese gulfige meesters wat volgen, tot het laadste gerecht van hun doodelijke feest. Dezen Apicius, in de schou van zijn keuken tot afch gebracht hebbende twee Millioenen, en meer, en hem voor zijn gantsche rijkdom niet over zijnde dan twee-hondert en vijftig duizend kroonen, keerde haast, vreezende van honger te sterven, 't aangezicht anders om, en een ander weg nemende, gebruikte, om een zoeter dood te vinden, al dit gelt, dat hem over was, om een glas met vergif te kooopen, daar hy zijn vergiftige leven door 't fe-nijn van alle misdaden, in verdronk. Ziet daar de Kopy van 't graf-schrift dat men hedert op zijn graf leeft. En wat Octavius, zijn mede-gezel, belangt, hy voede de wormen met zijn dood lichaam, tot datze zat van vleesch waren, want hy moest zich over-geven, toenze zich begaven zijn beenderen te knagen, om zich met merg te voeden. En zijn overlijden vol schrik, belet my dat ik uw'er de History van verhaal.

Men bemerkte met eenig medoogen d' uitnemende zotheid van Esopus, de Comediant, toen hy op 't toneel van zijn fabel de vermaardste Comedie van gulfigheid, die'er ooit was, vertoonde, daar de duivelen, ider zijn perzonagie spelende, uit een schotel aten, die veertien duizend kroonen koste,
daar

daar niet in zijnde dan parroketjes , en andere vogelen , die dikwils beter dan de menschen spreken. Doch u te verzekeren dat dit parroketjes waren, geeft geen schijn , dewijl de farce van de Comedie ons dwingt te gelooven, dat het eer nylen waren, wier stom groep, zelf naar hun dood, de eeuwige dood van de waard voor-zeiden.

Vitellius , dat slijk-vat , meer zorg voor zijn buik, als zijn rijk dragende, droomde altijd van zijn keuken, ook zoumen, hem ziende, genomen hebben voor een ziedende ketel , diemen altijd moet schuimen, en altijd overliep: want hy spoog al wat hy at uit, om de pot al staag met nieuwe spijs weer te vullen. Hy at gemeenelijk niet dan herzenen van pauwen , en fayzanten , maar daar in was hy t'ontschuldigen , om dat hy 'er geen in't hoofd had. Men veegde mer endelijk de straten van Rome mee ; maar de bezem was 'er zo vuil van, dat de straten noch naderhant nooit zuiver zijn geweest.

Wat elendige uit't gast-huis zou tot dezen prijs Keizer willen wezen ? wat verhongerde zou de stoutheid hebben van zich te zetten aan deze tafelen met de duivelen ? Heer, geef eer dat ik, geperst van de honger daar uw rechtveerdigheid my toe verwijst , my zelve verslin , en mijn dorst in mijn eigen bloet versla , eer dat ik my in zulke feesten vinde , mits het zwaart van uw wraak , over't hoofd van yder genodigde hangt. Ik heb liever dat mijn zuchten my tot voedsel, en mijn tranen tot drank dienen ; want 't argste dat my kan over-

over-

over-komen, is sterven: Ach! hoe zoet is dat men dit pijnlijk werk waardig mag koopen! maar men heeft goet goe cier te maken, men verzaad zich nimmer dan met ajuin, dewijl de wereld een nieuw Egypten is, wiens aarde niet anders voortbrengt.

Desgelijks richte Heliogabalus eertijds een heerlijke feest van alle soorten van geschilderde banketten, daar alleen de ogen van de genoodigden goed cier maakten. Dit zijn gemeenelijk de banketten van d'aarde, men is daar niet verzaad, dan ingebeeld of in gedachten, dewijl al de spijzen daar geschildert, of zo gy wilt in een verheven werk vertoont zijn: maar na alles, rest u niet dan 't gedenken van die gezien te hebben, doch met dit berou, dat gy uw hert 'er opgestelt hebt, of 't een begeerens waardig ding was. Dit zijn geen redenen uit geneugte voor gestelt, noch gedachten, die, met een dikke swarmoedigheid, borg behoeven, ik maak u rechter van deze zaak, daar ge nochtans partijen zyt. In hoe veel feesten hebt gy geweest, zint gy de borsten hebt verlaten, of cer zint gy de magten van uw zinnen hebt bezeten, om te smaken, en te gevoelen de verscheide zoetheden der geneugten, die yder, naar zyn wezen eigen zyn; wat is 'er van al de spyzen, waar mede gy uw half verslete-balg verscheide-maal gevult hebt, overig; een altyd brandende druipeel zauze die u licht op de voet, of op 't been valt: of tseventig, of tachtentig pond stinkend vet, dat van uur tot uur uw graf bereyd, zich

zich allengs verwisselende in een popelcige humeur, anders genoemt de beul van't hoog gerecht, die u verworgt, op de kostelijke wip van uw vergulde legerstee, om't yonnis van uw dood, daar uw uit-iteekende misdaden u toe verwijzen, te volbrengen. Doch ik ben van zins u te vleyen: laat ons instellen dat al dees ongelukken u niet gebeuren zullen, en dat den dans, en de Muzijk 't laatste gerecht van al uw banketten zal zijn, evenwel moet men altijd met de waard rekenen, om te weten hoe veel hy hebben moet, en hoe veel gy hem schuldig zijt. Maakt'er de rekening van, en begint aan al de afgrijzelijke woorden, die gy u, zonder dat het pas gaf, hebt laten ontgaan, en daar op al die, van't qualijk spreken, en altijd voorts gaande, vergeet niet de vuile, en oneerlijke redenen, daar gy de kuifische ooren mee geschaaft hebt: stel ook in de rekening, hoe veel maal gy zonder dorst hebt gedronken, of eer hoe veel maal gy 'er dronken zijt uitgegaan; hoe veel maal gy 'er zonder honger hebt ge-eten, of hoe veel maal gy 'er zo overdadig hebt gegeten, dat u vratige balg weer over heeft gegeven. En voeg daar aan de dagen, maanden, en gantsche jaren die gy in deze wel-lusten hebt versleten: en gy zult aan't einde van de levens Rol kunnen zien, hoe hoog deze par'ijen lopen, en met wat gelt menze moet betalen. Dat wil, in redenen van recht, en rede, zeggen, dat u ziel het gelt zal zijn, en de Hel de plaats, waar men eeuwiglijk zal rekenen: want de zom zal zoo groot zijn, datze door al de duivelen

len t'zaam niet kan opgerekent worden. Neemt'er acht op, lezer, zooge wilt, en gaat van nu af uw boeken over-slaan, om recht te weten watje schuldig zijt. En zoge my geloofft, quijt u van een deel, eer de doot u toewijft al te betalen; om dat men in deze laatsten dag zo tot vertrekken wort geprest, dat men gemeenelijk geen tijt heeft om oorlof te nemen van zijn vrienden, noch zelf van die geen die omtrent ons zijn, in voor-neem van ons aan de bark te geleiden. Maar doet deze waarheit uw gemoet peupelen, 't is een quaat teken; want zoge daar niet dikwils, terwijlje leest, op denkt, zal de gedachte daar van op uw sterven vergeefs zijn.

't Is een vreemde zaak, maar afgrijzelijk, dat men in al de heerlijkste maaltijden gemeenelijk gelijk nieuwe mensch-eters, zijn honger niet boet dan met het zuiverste bloet van zijn naasten. Deze, dorstig naar zijn bloet, maakt alreê een staat van zijn roerende, en onweerende goederen, hem doende al kort dagen gelijk verwonnen van duizent misdaden, dien hy hem valzelijk oplegt: die noch hongeriger naar zijn eer, die niet minder is dan zijn leven zelf, maakt'er een capilotade of huts-pot van, voor zijn apatijt, en discht'er voor zous op, duizent valze eeden, dien hy vertoonen zal, gelijk zo veel valze getuigen, ten einde van hem te verwinnen van een dood-slag, en een Kerk-schendery, dat hy zelfs nimmer zal gedacht hebben, dit is 't gewoonelijk Muzijk der wereltze banketten, daar yder om strijd, door een overdadige moet-wil, zijn party houd. Ziet daar de wellusten die de tijt zo kort maken. Ziet daar de lek-

lekkere tafel-gerichten , daar de razende zielen , zich met qualijk spreekten verzadigen , en de stinkende lichamen met 't zelve slijk , daarze van gemaakt zijn. Wat onmenschelijkheid is 't , dat men zijn dorst niet lescht dan in 't blood der Onnoozelen , of dat al lacchende te storten als Herodes , die zich , in 't midden van 't banket , S. Jan Baptistes hoofd in een schotel op dee dischen , of 't een swijns hoofd waar geweest. Dat doet u schrikken , zeg de waarheit ; maar de schrik moet noch grooter zijn voor die geen die getuigen van onze razernyen , en wreetheit zijn , dewijl wy ons zelve over tafel dienen , niet alleen het hoofd van onze naasten , maar de laatste druppel van zijn bloet , dat zuigende door de bedriegeryen die wy hem doen met een bloetzuigers tong. Dit zijn de bloedige feesten van Astiages , daar hy voor een banket aan Arpilauus zijn gebraden Zoon in een bekken bood : want daar na verslintermen in plaats van een ander zich zelve , dewijl onze zielen in de Hel nimmer dit doodelyk voedsel verteeren.

Ach ! Heer , ik ben te vreen te sterven op de mest-hoop van mijn elenden , op voorwaarde dat mijn naam op de rol der genooden van uw Heerelyk banket geschreven zy. Verzamel , zo 't u belieft , in een nieuwe kelk , al de gal , en al de bitterheit des werelds , en doe my de eer van my die aan te bieden , ik beloof 't u te drinken op de gezondheid van mijn ziel , als gedurig ziek zijnde , van de vrees van niet gebeden te worden op de feeste , die gy voor uw uitverkoorene bereit : want wat is 't dat ik niet zou lij-

den, Heer, om 't genieten van een oneindelijk goet, daar gy zelf de zoetheit, en de glory van zijt? vermeer, vermeer dan 't getal van mijn quellingen, en ongelukken, ik zal nimmer zeggen 't is te veel. Is 't niet gelooffelijk dat, zoo God toeliet dat de gretigste menschen naar de aardze gelukken, maar een kleine kennis, maar gevoelijk, en blijkelyk van d'eeuwige gelukken kregen, zy niet vrezen zouden de hitte van 't vuur, de pijn van 't pijnigen, noch de dood zelf, om heur bloet te storten, en hun leven te endigen, om 't bezit daar van te krijgen. Maar wat zeg ik, dat God hen gaf een gevoelijke, en blijkelyke kennisse van de Hemelze vermakingen! hoe heeft hy hem zelf niet gegeven? maar zo dit kostelyk geschenk, in d'onmedogentheit daarze leven, hen onnut is, zy vragen de Hemelen, Zon, en al de Srarren, t'zamen, om kennis te hebben van deze lichtende woning, daarze vredelyk heerzen: want zo eene Star alleen tseftig-maal grooter is dan de gantsche aarde, dat zy dan 't bewijs van hun twijffel stellen, op dees, zoo wondere, en Goddelijke ontwerpen, wier onbegrijpelyke grootheit een ander licht is dan heur glants, die hun twijffel kan verlichten, en zy zullen op staande voet voldaan worden: zy vragen 't vry de elementen, jaar-getijden, of om eer gedaan te hebben de Nature zelf, van waar en wie zy de macht lenen, om ons zo veel wonderen voort te brengen, en klimmende door de trappen van deze werken tot de kennisse, hoewel onvolmaakt, van heur aanbiddelike oorsprong, zy zullen gedwongen zijn met S. Augustinus

te zeggen : Heer , ik heb de Hemelen , en de Star-
by uw naam geroepen , om te zien of zy my zou-
den antwoorden ; en noch roep ik al gedurig nie-
mant antwoordt my ; nochtans heeft hun swijgen my
ten eersten gezegt , en noch dat zy heeten de werken
uwer handen . Ik heb ook de Natuur gevraagd , die
zoo vruchtbaar in uitnemenheden , en overvloed-
dig in wonderen is , of zy God was : maar zy heeft
geantwoort dat zy nauwelijks de naam van uw die-
nareffe durf voeren ; dewijlze ook inder daat niet
anders is dan een klein werktuig van uw Goddelijke
voorzienigheid .

Wat gevoeliger , en blijkelijker kennis zouden
zy begeeren , van de grootheden , en eeuwige ge-
lukken , van dezen eeuwiglijk groot , en eeuwig-
lijk gelukkigen God , dan deze van de belijdenis ,
dat die zoo wonderlijke Hemelen , zoo blinkende
Starren , en zoo wijze Natuur , zo opentlijk in 't
gezicht van alle fchepzelen gaan ? daar by , van
zich te dienen met exempelen , die met heur fwak-
heit over een komen , zo 't waar is , na hun gevoelen ,
dat zy uitnemende veruoeging smaken , in de groote
paffagien daarze zijn , moeten zy niet , door dwang ,
belijden , hoe weinig rede datze hebben , dat de He-
mel de volmaakfte geneugten heeft , dewijl dit de
wooning is van die , die alle de gelukken te zamen
heeft gefchapen . Te meer zy kunnen door eerva-
renheit leeren dat al 't geen dat leven heeft nergens
toe bequaam is dan te fterven , en wat goedt zouden
wy ook kunnen vinden onder de gedurige qualen ,
die ons zonder op-houden naar ons uiterft leiden .

Naa al dit woefte loopen , daar de geest vergeefts moe door word , en lichaam buiten adem raak , zonder iets te winnen , moet men altijd tot deze waarheid , van de wijzen bekennt , en aangebeden , weer komen. *Dat alles verachtelijk is op de Aarde , en alles wenschelijk in den Hemel.* Ik ben een weinig van mijn weg gegaan.

Nimmer denk ik op dezen grooten Patriarch Abraham , zonder van blijdschap op-getogen te worden , door de eenige inbeelding , hoe onvolmaakt datze zy , die ik van zijn vermaken heb , toen hy by d' Engelen ter tafel gezeten , gemeenzaam met hen sprak , als of hy alree in den Hemel had geweest. Yder vertoont zich , naar zijn verstand , de volmaakte vermaken , daar dezen Sanct van vervuld wierd , zich t' eenemaal in een Engel verandert ziende : want 't is gelooffelijk dat hy , als opgetogen van blijdschap , zich niet stelde onder de menschen , en alzulcx zijn huis hiel voor een klein Paradijs , dewijl de gasten daar van tot zijnen t' huis lagen. Wat een glory was 't zijn hand met hen in de schotel te steken , en hen zichtbaarlijk te zien ; hen , zeg ik , die de zon als zy hem aan zagen , doen verduisteren zouden ! Ach hoe aangenaam is 'er 't gedacht maar van. Frederik van Regens - burg , Broeder van S. Augustinus - order zich , door gehoorzaamheid , moete uit de Kerk vertrekken , in 't sterkste van de uitnemende begeerte dien had om 't dierbaar lichaam van **JESUS CHRISTUS** , t' ontfangen zo quamen de Engelen , op zijn werk - plaats daar hy houd kloofde , de tafel van dit Hemelze banket rich-

richten, en gaven hem met hun eigen handen dit heilige voedsel te eten. Wat Monarch zou om zulken prijs weigeren een timmer-man te wezen?

Heer, dat ik dan nimmer iets anders doe, dan groen hout te kloven, van de boom mijner neigingen, om dat te werpen in 't vuur der liefde, dien ik u beloofd heb, dewijl gy de geene die dit Ambacht doen zoo Goddelijk vergelt. Gy keunt my die genade geven, want ik heb 'er de begeerte toe: want alles goeds komt van u, als heur eenige oorsprong, verhit dan, zoo 't u beviel, dit yfige hert, en bezielt op nieuw deze steene ziel, datze geen reede heeft dan om uw willen te volgen, en geen willen, als om uwe geboden te gehoorzamen. Is 't geen tijd, Heer, dat ik my overgeef aan 't gedurig gedenken van uw barmhertigheden?

Men speurt ook met verwondering in 't leven van de H. Clara van Monfalco, van S. Augustinus-order, dat eens niet konnende met een van heur lieve Susters gemeenzaam spreken, om eenig huis belet, onzen Heer haar verscheen, en haar met zijn Heilige, Goddelijke, en aanbiddelijke hant zijn kostelijk lichaam tot voedsel gaf. Wie zou nu twijffelen dat het gantsche Paradijs niet was beslooten in de kleine celle van dees zoo heilige ziel, en wie zou, met dit geloof, de grootheit der gelukken, dien zy genoot, kunnen bevatten? de eenige onvolmaakte inbeelding, dien ik'er van heb, vervoert my van blijdschap, en geneugte: ach! dat ik niet altijd kan denken, om alstijt vernoegt te wezen.

O menschen! begeert gy schoonder feesten,

zo God zelf de spijsze is? wilt gy meerder heerlijkheden zien, zo een machtige God de meester van de gastery is, dienende met zijn hant alle de banketten ter tafel? ziet daar benje nu, daarje ten lesten beschuldigt, en verwonnen wort van een misdaat, die onvergeeflijk is in uw volherdigheit van die te volbrengen. Verzadigt u met slijk, ik houme met dit Engelen broot.

Sinte Catarina van Siena voede zich gemeenelyk met dit voedzel, dat alleen de Natuur in heur kracht, en sterkte hiel; Ach wat een leven! niet te leven dan van God! men moet belijden dat die geen die't hert zuiver van de wereltze ydelheden, en de geest getogen hebben in d'aanmerking van des Hemels wonderen, dikwils een kleine zoetigheid smaken van deze zelve vermakingen, diemen in't Paradijs gevoelt: want 't is gelooffelyk dat God, wel een druppel van heur vochtigheit stort in deze zielen, die heiliglyk van zijn liefde zijn bevangen. Dit's mijn gedachte, en meening? maar hing 't aan mijn wil ik sprak'er met eeryarentheit van.

Eenzame woestijnen! verhaalt ons de heerlijkheden der banketten van uw Antoniennen, en uw Hilariënezen. Zegt gy ons dat zy niet aten dan broot, en wortelen, en dat dit voedzel alleen al de banketten van heur feestten begreep; wat rijkdom, wat heerlijkheit kan grooter wezen? zo't koren van dit broot, daarze van nuttigden, in den Hemel was gewossen, en zo de Engelen, daar van de Bakkers geweest hebbende, dat zelf op der aarde deze heilige zielen brachten: te meer zo deze wortelen, geplant zijn geweest
dor

door d'eigen hant van God , die 'er alleen de Hovenier van was ; ik maker u oordelaars van.

Maar vertoont u met een , wat eer , en wat ver-
noeging datmen in 't Paradijs moet ontfangen , zich
geplaatst ziende aan de tafel van deze eenigen scep-
per van Hemel , en Aarde , wiens Majesteit , eeniglijk
aanbiddelijk , en aanbiddelijk blinkende , de Cherubi-
nen verduistert . Van niet te eeten dan van 't broot
van deze Goddelijke handen gevoet , en van niet te
drinken dan van den wijn , die gedurig uit zijn heili-
ge borsten vloed : daar uit dat de Brudegom roept ;
O ! hoe lekker is de wijn van uw borsten ! zo een Prins
glory scheidt , en voor een uitstekende eer hout te
eeten met zijn Koning , hoe zouden wy dan kunnen
begrijpen de uitstekende glory van deze gelukkige
geesten , dewijlmen zonder ophouden banketteert
met God , en datze niet eeten dan de spijs die hy
hem zelf van eeuwigheit tot eeuwigheit bereid heeft ?
alwaar 't dat ik zo veel tongen had , als 'er , naar De-
mocritys inbeelde veeskens in de lucht sweven , en dat
al de Engelen my de gedachten , en woorden in ga-
ven , om de grootheit van deze gelukken te verto-
nen , ik zou niet kunnen zeggen dat heur volmaakt-
heit gelijken zou , dewijl dat alles watter aan is , onbe-
grijpelijk , onbedenkelyk , en buiten de geest van d'al-
lervetstandigste is , om 'er maar 't begin van te vat-
ten ; doe ik dan niet wel dat ik swijg ?

H E T G R A F

der

Vermaakingen van de Reuk.

HET VIERDE HOOFSTUK.

Oogenblik der valze geneugten, wat zijtge kort ! O eeuwigheid der warelijke pijnen, hoe lang duurt gy ! O menschen ! alles vergaat, behalven de ongelukken, en elenden, die door de Natuur op de aarde worden gehouden, om ons in't graf te geleiden. 't Is vergeefs, 't is vergeefs, datge daar veruoeging hoopt te ontfangen, dewijl de smerten uw voedstermoeders zijn, die u niet dan bitterheit te zuigen geven, en dat noch't ergst is, zy bieden u de tepel eerst als gy sterft. Gy moogt wel zeggen, datje gelukkig, en wel te vreden in zoo veel grootheden, en rijkdommen zijt: de goochelery is ontdekt, niemant geloofst het dan de zotten, oordeelt of gy met dit geloof wijs zijt. Al't geneugt datmen op der aarde kan vinden, kooft van den Hemel: dat's te zeggen, dat men, om de zoetheden van de rust te smaken, niets moet doen dan haar verachten.

Men moet bekenen dat yder geest zijn zothe-
den

den heeft, die volkomen met de reden, yder op zijn beurt regeeren. Maar de verstandigen komen daar niet toe, dan door een swakheit, waar van de Natuur het grootste deel in de dooling begaat. Al de werelt weet dat de eerste bewegingen van de toorn aan ons niet staan, maar eigenlijk aan de raserny der geesten, die 't levenste bloet van onze aaderen ontfeken, die, onverdacht door 't geweld van 't geen ons voor komt, zoo krachtig, en geweldig aandringen, dat het verstant die niet zoo vaardig weer in 'er order kan brengen: invoegen dat zy, hoewel de misdaad lasterlijk zy, daar van ongestraft blyft. Desgelyks zyner zekere bewegingen van behagelykheit, die ons dik wils stal doen houden om verwondering te scheppen over 't schoon van eenige dingen, of de zoetheit van anderen, daar ons humeur, en onze neiging naar strekt, welke fout vergeeffelijk is, zo wy niet voorder gaan: want de wyzen meten daar altyt heur palen af.

Maar zoomen zich al-willens vervoeren laat van de voedende passie die ons het beeldenis van een valsch geneugt zal vertoonen, om 't verstant te bedriegen, en met een de wil onderwerpen, valtmen in de misdaad, en gelijk 't geen kleine doodelyke zonden zyn, wortmen door de minste tot de verdoemenis geweest: ik heb deze waarheden voorgestelt, om tot de in-trée te komen van de zaak dien ik verhandelen wil.

De natuur teelt altyd in ons zekere gevoeligen van zoetheit, en behaeglykheid voor alle dingen, die eenige deugt of schoonheid hebben; maar

F

Reuk.

STUK.

e geneugten,
zuwighheid der
kwaadheit, en
van de aarde
gelieden. 't is
moeging hoop
a uw voel
heit te zingep
en u de zingep
en, dazegely
gewaarden, en
van de aarde
niet vry met
op der aar
dat 's te
van de reuk te
horen.
't zyn zingep
den

maar alzooze die in onze zielen, zonder onze be-
williging teelt, kan heur aanraking ons niet quet-
zen, zo wy daar van niet begeren gequetst te zijn,
vermits onze wil niet geschikt zy haar te volgen,
of hertelijk te beminnen. Daar uit koomt het dat-
men een schoon aangezicht met behaaglijkheid
zal kunnen zien, desgelijkx een nachtegaal hoo-
ren zingen: en mede smaken de ydele zoetheden
van een banket, zonder veel tegenstand te doen
aan deze aangename gevoeligen, die onze zinnen
kittelen, uit vreeze dat het verstand, dat licht te
bedriegen is, niet de wil met haar doe waggelen.

Van al de valse zoetheden, die onse zinnen voe-
den, zijn die van de Reuk d' onnozeste, en even-
wel vervalt het hert, hoe luttel dat het daar van ge-
raakt word, tot ydelheid, en wellust, dewijl 't van
heur vergiftige schichten geraakt is. Daar is niet
schoonder, en zuiverder dan een nieuw ontlooken
bloem in't opgaan van de zon, en noch versch door
de laatste druppelen van de melk, daar Aurora heur
voedster, haar van te zuigen geeft. Noch zoeter is
de onzichtbare balzem van heur reuk, die door on-
bekende verborgen, dog gevoelijke toverijen, on-
ze geesten, zonder afgodery, bewierookt. Evenwel
is deze schoonheid gemaakt van niet, dewijl dit
niet in een oogenblik niet is. Wat toenaam zullen
wy ook geven dezen kleine wint, gants Ambar, en
Muskus, die met adem-vlagen vermaakelijk in onze
herzenen glijd; zo hy, hoe gevoelijk dat hy zy, al-
leen geen wezen in d'inbeelding heeft, als berooft
van maakzel, evenwel moeten wy belijden, dat de-

ze

ze kleine niet krachtige aanlokzelen heeft, om de swakke en Vrouw-achtige herten tot de vleeselijke liefd' te brengen. Ook ziet men in de fabel dat Zephir, en Flora, die heur hoveniers sijn, altijd vrijen.

Maar alzo 't dan mogelijk zy, dat de menschen niet aassmen dan naar dit niet, dat door een onnutte list van heur in-gebeelde reuk bevljigt heur lighaam de quade reuk van deze elenden quijt te maken, dewjl dit een wezendlijke party is van al 't geen dat zonder heur verderf niet kan gescheiden zijn. Gy moogt wel zoet rieken, wereltze menschen, men moet altijd de neus sluiten, als men op de drek denkt daar gy de geut van zijt. Poeyert uw hairen, 'tis de poeyer met de asch gemengt. Smeert musques in uw knevels, 'tis de mest op de drek geworpen. Wascht uw mond, tanden, en ingewand, zo gy wilt, met dit Goddelijke Nectar der Poëten, gy zultje wel zuiver vinden: zoo't geen fabelen werden. Endelijk om uw dag te endigen, baad u in een fontein met Engel-water, en gy zult eenige Engelen doeken zien warmen aan 't vuur van de Hel om uw te droogen. Verquift geen gelt meer aan heur zotheden; 't geraamte van uw lichaam riekt in u leven slimmer, dan na uw dood; mits uw bewegingen de mest, daar zy vol van is, gedurig vermeert; en daar door komt de quade reuk in de lucht schieten, daar ongetwijffelt de besmettende ziekte, of pestilentie door ontstaat.

Men leest van Cleopatra, die hoveerdige Egyptische Koninginne, dat'er een groot getal beeken, en fon-

fonteynen met riekend water in 'er tuinen waren, daar zy allengs heur schoon lichaam van sneeuw de smelten. Invoegen dat, in deze beeken zich badende, heur schoonheid met haar heen stroomde, en heur leven desgelijkx in damp verkeerde, gelijk heur reuk, dewijl d'een, en d'ander wint, rook, of eigentlijker, en naar de konst te spreken, niet waren. En daar by verтоond u een beelt aan d'onrechte zy. Dit schoone lichaam dat niet leefde, als met een leven, heel van balzem, zo dik wils gebalzemt wezende, storf vergiftigt, door een slag des Hemels, om dat stinkende en besmettelijk te maken, tot afgrijzens toe.

My dunkt dat ik noch hoor de schrikkelijke schreeuwen van Nero, toen hy, gebracht op't laatste punt van elende, en geperst door de geweldige brant van een uitnemende dorst, die hem 't ingewant brande, lessende zijn dorst, in een stinkende modder-plas, dien hy op de weg van sijn wanhoop ontmoete, de lucht vervulde met deze klagten: ziet nu de riekende wateren van Nero, ziet, hier de Nectar diemen op zijn tafel schaft; wat een verandering! evenwel had hy niet veel rede om te klagen: want zo hy by zinnen had geweest hy had zich kunnen verтоonen, dat deze plas een beek was van de besmettelijke oorsprong dien hy in de ziel had. Invoegen dat hy al de vochtigheden van zijn drank besmette; de pijn was gerechtigt, dat hy niet dronk dan stinkende wateren.

Onze elende is gevoelijk, en blijkelyk. Wy mogen onze lichamen wel voeden met banketten,
die

die gekneet zijn in Amber, en Musques, de spijs is zo haast niet in de maag, of zy bederft, en besmet dat kleine vuilis-vat zo zeer, dat de reuk on-verdraaglijk is. Dat men dit jong verdorven paart te drinken geeft van de klaarste, en uitnemenste wateren, die 'er in Bacchus fonteinen zijn, zy worden daatelijk zo stinkende, om datze alleenlijk door dit zelve vuilis-vat gepasseert zijn, dat alleen d'inbeelding daar van de geest besmet; maar dit is noch al niet. Waar zijn menschen, hoe gematigt datze zijn, wiens darmen niet zo veel zijn als kleine achterstraatjens, daarmen de vuiligheden vande stad vergaart. Want zonder zich te vleyen, de eigenaar zelf, kan 'er de reuk niet van verdragen, hoe hy'er het voeden van liefd. En daar by, zijn de sweet-gaten van't lichaam, gelijk distelëervaten, altijd oopen, en loozen een deel van deze vuile dampen, daar wy vol van zijn, uit vreeze datze ons door heur stank versmachten mogten. Ik spreek niet van deze groote rook-poorten, de oogen, de ooren, en de neus dewijl ons gantsche lighaam niet is dan een koets-poorte, daar d'elenden des werlds in en uitgaan.

De fabel vertelers mogen wel, naar hun gewoonte, onbeschaamt staande houden, dat Alexanders sweet zoet rook, de leugen wort niet dan van de poëten geloofst; noch hebben zy de tijd van hun geloof bepaalt ter tijd toe dat dit zo kostelijk vat breuk leê, ik wil zeggen tot den dag dat dezen Monarg wiert gequeest; want toen heetemen hem niet meer de zoon van Iupiter, Amou, en al
dees

dees valze tekenen van Godlijkheid, daarmen de vermaardheid van zijn glory mee vercierien wilde, vergingen, en verlooren heur glants. Invocgen dat'er niet dan zotten waren die voort-voeren hem heimelijk dezen ydele toe-naam te geven, en dit zijn de zelve noch, die gelooven dat het sweet van dezen Prins zoet rook.

Dat men't zich ontgeef, al de menschen des werelts zijn van een stof gemaakt, en van een deeg gekneed. Niet dat naar de matigheid, d'een niet frisser is dan de ander; doch de verschillende humeur, verandert de natuur van de aarde niet, maar 't zijn altijd de ongelukkigen, besmet met de lazery van elende, daar men nimmer van genezen kan. Nauwelijcx kan ik d' ydelheid van deze liefkoozers, en witte-broods-kinderen van deze tijd lijden, die zich inbeelden datze geschapen zijn in een nieuw aarsch Paradijs, van Gods eigen hand gelijk Adam, dat bevestigende op de blankheid van hun dun, en fijn vel, of op de goede gestalte van hun beenen, zenuwen, en half verdorven reuk-aderen; wat dunkt u van dit geslacht? men kanze nauw genaken, of men is gedwongen de neus toe te houden, en, zoomen kon, te vluchten, tot in 't zelve aartsch Paradijs, daar zy nimmer zijn ingegaan, om van hun besmetting vry te zijn, is dit geen schoon fundament van verwaantheid? laat ons tot het ontwerp komen.

Ik zal u doen gedenken dat de muskus van een klein dier voort komt, dat men vangt, en gevange, en met stokken dood-geslagen, in de aarde laat

rot-

rotten, en van die verrotting komt deze riekende stank, daar men een afgodery van maakt; een vreemde zaak! men dient zich met een doode karonje, om'er de stervende karonjes mee te balzen: noch ziet men dat'er konst onnut is, en dat het geraamte van onze lichamen sterker, en leelijker riekt, dan dat van dit kleine beest zoet riekt. Bemusk u dan zo veel als gy wilt, O menschen! al de reukeryen van 't gelukkige Arabien, kunnen uw stinkhoop niet van reuk veranderen.

De muskeljaat is niet anders dan de drek van dit dier, of, naar de mening van zommige Historyschrijvers, het sweet van d' Indiaanze katten, wat het zy, 't is altijd een drek als zalf gemaakt, daat wy 't sweeren van ons elende mee denken te genezen, maar vergeefs, de weegluizen, stinken altijd uit'er nature: ach! wat riekt een mensch wel, als hy niet riekt dan de slijk, daar hy van gemaakt is.

Wat denkt ge dat het Ambre-grijs is, enige zeggen 't dat het grijsachtige aarde is, en op eenige stranden gevonden wort: andere een lijmachtige vochtigheid, dat gedropen komt van eenige boomen, van zelve gewosschen, in vreemde Contreyen, waar van de stralen van de Zon, ongetwijffelt, de reuk rooven, dienze de bloemen geven. Maar dat ik deze oude twist, die de Naturalisten hier op onder hen hebben, yder een andere mening hebbende, eindigen zou, begin ik niet; want wat zou 't wesen, dat my in moeite stak van een niet t'ontleden, daar de duivelen evenwel van dit niet de ketenen

nen

nen maaken om u in de Hel te trekken ; op wat re-
de zult gy uw klachten kunnen vesten , dewijl gy
voor een niet zult verdoemt worden ?

Wat een schoone antwoord gaf Menander, toen
hy , gevraagd wordende waarom hy om de reuk
van Amber, noch muskus gaf, aldus zeide, om dat-
'er de zotten zin in hebben. 't Is ook een groote
zotheid gedurig te bewieroken de Autaren der
ydelheid, die wy in onze zielen hebben opgericht,
of eer onze woefte begeerten , die 'er d' afgoden
van zijn. Gy zijt kints , zeide Ergius, tot een van
zijn vrienden , die zijn hair poeyerde , want de
mannen zijn zo slegt niet, ik meen de mannen met
goe zinnen ; voor d' andere wil ik geen borg blij-
ven. Poeyer, Poeyert u zo veel als ge wilt : Slijk,
bedek u met een nieuwen slijk-hoop : Drek , ver-
meer uw mest-hoop gedurig , ik lag om uw zot-
heid.

Elius Verus sliep gemeenelijk op een bed van
roozen, maar de doornen die hy'er af nam, gingen
in zijn ziel, en gelijk hy alle daag van bulzak ver-
anderde, vervulde hy zijn boezem met braam-ha-
gen. Wat verblindung verblinde hem de oogen ?
hy zag niet dat de bloem van zijn leven te gelijk
met die van zijn rust-plaats verwelkte , en dat ge-
lijk de Son deze in zijn ondergaan het graf bereide,
de zelve Star dat van zijn ongelukkige dagen
in'er west zou geleiden. Gy hebt gezien de af-
beelding van zijn levengants van roozen ; ziet nu
dat van zijn dood gants van doornen.

Dezen nieuwen Epicurist zich endelijk ver-
drukt

drukt ziende onder 't pak van zijn misdaden, daar duizent smerten hem pijnigde, riep de doot tot zijn hulp; maar deze doove, en deze onmenschelijke, die ooren noch hert heeft, liet hem roepen om hem zo veel maal als hy aassemde te doen sterven, zonder hem 't leven te benemen. Hy wilde wel zijn beul wезen, maar hy had maar kracht om te lijden, en niet zijn lijden te eindigen. Hy versterkt dan zijn roepen, al de qualen dien hy leed, zijn de vruchten van zijn bloemen; laten wy hem in de pijnen waken.

Wereldze menschen! zie daar een gevoelijk exempel van straf, die de Hemel op uw misdadige medegezellen oeffent: want u vercierde slaap-steden, zijn zo veel als bedden van roozen, daar gy alle nachten slaapt. Wat zal 't zijn als de doot u van bulster, en dekzel verandert. Ik zeg niet van slaaplaken, dewijl gy een doot-kleet zult hebben. Wat zal u inder daat geworden? vreeftge niet de farce van deze Komedie te spelen op 't tooneel van de Hel? ik heb u al-tijt gezegt, en ik herzeigt u noch, dat men door de weg der rozen in 't lant der doornen gaat; maar dit zijn levende doornen, wiens punten nimmer stom worden. Lezer denk op u, ziet daar een steen in uw tuin vallen.

De Romeinze History verzekert dat de lampen die 't Pallais van Eliogabales verlichten, vol balzem waren; zulk een afgoden-dienaar was hy van al de valze geneugten dien hy kon bedenken. Dezen elendigen vertoonde zich niet dat hy zelf een brandende lampe van wellust was, en dat een kleine ongelukkige wint haar in een oogenblik uit kon bluffchen, om

h

haat

haar weer in de Hel door de Goddelijke gerechtig-
 heit te ontfleeken. En ziet hier alreë de storm daar
 hy door gedreigt is. My dunkt dat ik dezen elendi-
 gen, die niet dan gebalzemde lucht aasfemt, de
 geest zie geven in een geut, daar hy zelf de groot-
 ste hoop vuiligheit van is. Lezer, ik laat u, noch
 de kopy van dit Hemelze besluit, ten einde dat gy
 u betert.

Laat ons van nader by bezien waar in dit inge-
 beelde geneugt, dat men in de reuken zoekt, be-
 staat. Men moet door kracht belijden dat de Muskes
 qualijk riekt, de Muskelaat noch qualikker, en dat
 ook de Amber alleen geen goede reuk heeft: alles
 licht in 't mengen van deze drie drekken, om een
 nieuwe aangename, en lieve drek te maken, wiens
 reuk de zinnen kittelt, om datze bequaam, en lieffe-
 lijk is, maar niet de geest; want hy is zo hoog ge-
 vloogen, dat de aardze dampen hem niet bereiken
 kunnen: laat ons daar voorder ingaan. Deze val-
 ze geneugten heb ik willen smaken, om daar van de
 Natuur, en hoedanigheit gevoelijk te kennen; maar
 't is waar, ik zocht deze vernoeging dien ik my
 in-gebeelt had, in de genieting zelf, zonder hem
 ooit te kunnen vinden: en recht uit gezegt, de-
 wijl ik 't u alles zeggen moet; de schoonste reuken
 kunnen ons niet dan een weinig gebalzemde lucht
 doen aasfemen. Ik zeg, gebalzemt, als hy in on-
 ze boezem gaat; maar stinkende, en besmet, als
 hy 'er uit komt, dewijl wy vol besmetting, en ver-
 rotting zijn. Waar in bestaat dan de geneugte als
 in verscheide blazingen van een kleine gepoeyerde
 wint

wint die door de neus gaat, om 'er de geut meê te vegen? want dit zijn de grachten van de stad, waar door de eedelfte partyen van 't lichaam, als inwoonders, heur reuken lozen: wat vermaak is 't van de wint te leven als de Cameleon.

Waarom zegt gy dat men Arabie gelukkig heet? 't is uit oorzaak van uw zotheid, en by datze niet dan drekken voorts brengt, koomtmen die, noch van zoo veer tot een hooghe prijs koopen, dewijl zy gemeenlijk de koopman het leven kosten. Die haar dezen toenaam gegeven hebben, hebben groote reede gehad: want 't is in der daad een gelukkige lands-douwe, dewijl men over zoo veel bergen, en water reift, om te komen op 'er altijd open markt van 'er waren. Ha! zotheid, hoe dier zigt gy!

Is dit noch geen onverdragelijke ydelheid in de Grooten van de werelt, door 't willen, dat 'er lighaam, na hun dood, gebalzemt zy, om zoo dra niet te verrotten. Hun ongevoelijk lighaam is in een valsch Paradijs van reuken, en hun gevoelijke ziel, in een warelijke hel van stank. Invoegen dat zy, zich een rijk van geluk vestende, waarze zijn, of waarze niet zijn, niet dan in straffen leven.

Confijt dan uw lighamen op en in der aarden, aardfche menschen, door de reuk van uw balzem, Muskus, Muskeljaat, en Amber, al deze stank, zal endelijk de uwe verslinden, en de wormen zullen zich met alle bey voor-zien. Ha! dat onze humeuren verkeert zijn! gy draagt geen zorg dan om 't lighaam lekker t'onderhouden, en de zinnen verma-

kelijk te voeden: en ik denk altijd op mijn ziel, dewijl zy onsterffelijk is. Dat mijn lichaam de hongery, ik geef'er niet om, als mijn ziel maar eeuwiglijk verzaat zy; dat mijn lichaam maar licht in't slijk der elenden des werelts, het raakt my niet, hoewel ik 't gevoel; ik denk maar mijn ziel behouden in den Hemel te brengen, dewijl dit voor eeuwig moet wezen: natuur-kenners! hoe groot is't begriip van d'eeuwigheit?

Men zegt vande Panther datze met d'onzichtbre ketenen van heur reuk de grouzame beesten trekt om haar te volgen; doch zy volgen haar niet dan van veers, om datze zo afgrijzelijk is, datze haar niet genaken durven. Maar de wreede, en stiefachtige natuur heeft haar de list geleert van heur hoofd te verbergen, en alleenlijk te tonen 't geenze schoon heeft. Invoegen datze door deze konst de wilde beesten, die van alle kanten rondom haar lopen, verslint.

Nu deze Panther, vertoont ons de werelt, wiens betooverende reuk ons vermakelijk verwekt om haar te volgen. En de duivel speelt de perzoon van deze stiefachtige natuur, die haar de vond leert van heur leelijkheid, en heur mismaaktheit voor ons oogen te verbergen, om zich te verzaden, de een met onze lichamen, de ander met onze zielen. Vergeet deze waarheit niet, en beantwoort my deze rechtveerdige verwijtingen, dien ik u begeerde te verwijten.

Hoe is 't mogelijk datge valt in deze swakheit van niet te kunnen lijdén de reuk van een gasthuis, daar uw meede-gezellen van uw elende logeren,

ren , en datge alle dagen gaat lijden de reuk van uw stallen , en de drek van uw paerden. Gy zult de neus toehouden als gy een arm ziek mensch ontmoet , die zijn ongelukkig leven sleept , en zult niet beschaamt zijn een hont te streelen , en zijn sult duizentmaal te kussen , wiens reuk hem voor een toorts dient. Wat naam zalmen deze onmedogende werken geven , om 'er de misdaat van uit te drukken? zonder liegen ik spu , van deerenis , en schrik te gelijk t'elken-maal als ik'er op denk.

Maar dunkt het my niet dat ik Moyzes zie , dien Hemelzen bereuker , die met de bebalzemde wint van zijn zuchten d'autaren , dien hy tot des Heeren glory heeft geheiligt , bewierookt ! Ach ! dat zijn reuken ! dewijl zy , met een Goddelijke macht de Hemel deur-dringende , zich in het Paradijs verspreyen. Is't ook Abraham , en Izaak niet dien ik de lucht zie beroeren , door de riekende rook van hun Offerhande ! ach ! hoe zoet moet deze rook ruiken , dewijlze daar meê de troon van d'Almachtigen God bereuken.

Helaas ! mijn Heer ! 't is al lang geleden dat ik u de offerhande van mijn hert begeerde te offeren , door't uit-wissen der ydele offerhanden dien ik op d'onheilige autaren des werelts heb geoffert : maar ik vrees dat heur rook de lucht met heur stank zal besmetten. Invoegen dat ik u offeren wil het Engel-water van mijn tranen , en de wierook van mijn klachten , zuchtende van leed-wezen , dewijl u de reuk daar aangenaam van is. Ik laat de Amber , de Muskus , en de Muskeljaat , de

aarde houden, die 'er de mest van voort-brengt, ook konnen heur dampen de grenzen, daar heur oorsprongen besloten zijn, niet bevryen. Laat ons op zo schoonen weg niet staan blijven.

Och! hoe zoet riekt de deugt, wereltze menschen! dit 's een altijt ontloken dooreenige roos, wiens zuiver Goddelijke reuk, de Hemel, en de Engelen bebalzemt. Maar kent gy de wortelen van de roze-laar niet, diese voortbrengt: 't is een plant die niet in úw tuinen wascht, om dat de aart daar niet wel bearbeit wort. Gy hebt liever Tulpen, Anemonen, en Pivonen, de zorg-bloemen reeken ik niet, want zy wassen daar wel zonder dat gy ze zaeit. Ziet daar een schoon tuin-perk, dat uw zorg, en arbeit waardig is: ook schiet 'er u endelijk niet van over, dan een ste-kende doorn, die, gelijk een welverstaalde schicht, u 't hert met duizent doodelijke steeken door, en weer doorsteekt; en de duivel de wortelen van uw bloemen voor de aardé latende, neemt die van uw zielen, om die in 't tuin-perk van de Hel te planten. Is dit zijn dag-werk niet wel gedaan?

Daar is geen kostelijker balzern in de werelt, dan die der goede werken. Die is 't alleen, die voor een tegen-middel kan dienen tegen de besmetting der elenden, die ons onscheidelijk verzellen. En zo gy'er in twijffelt, zoekt 'er de waarheit van; in de Hiltory van Job, deze zuivere Lely, of geduldige Roos, groeit tegen heur natuur, in de reuken van een mest-hoop. Bespeurt deze rechtveerdige man, beziet hem van na-by, en beschout hem van alle zijden, d'elende zelf, is niet elendiger dan hy: want de duivelen
staan-

slaander elk om 't zeerft de hand aan , om dit werk van pijn , en elende te volmaken. Zijn vrou , en vrienden , begeven zich uit zyn quade reuk ; al de werelt verlaat hem. En noch , O aanbiddelyk wonder ! omringen hem de Engelen van alle zyden , en God zelf woont in zyn hert , beflooten in het midden van de bezielde ftink-hoop zyner lichaam ; wat zullen wy in onze verbaaftheid zeggen ? men moet belyden dat de eenige deugt van dezen Sanct zoo zoet een reuk gaf , datze genoegzaam waar geweest om d'allergelukkigfte des aard-booms tot zich te lokken , zo God het toe-gelaten had , dewyl God zelf hem nooit begaf.

O aanbiddelyke deugt ! wat Goddelyke toverkruiden , wat diergelyke optogingen bezielen u reuken , dar 'er kracht de Hemelen door-dringt en de Engelen , ja hun fchepper zelf naar zich lokt ? helaas ! zal ik nimmer uw geheyligde balzem ruiken als wezende een volkome middel tegens de ftank van ons' elenden ? ik offer u de tuin van myn ziel , om daar de wortelen van uw bloemen te planten. En op datse daar ontluiken fullen , zal ik 'er deze ftinkende zaden uitrukken , die myn verftand in een doodelyke flAAP verzoopen houden. 't Be-fluit is 'er van genomen , ik verwacht maar uw genade , Heer , om 'er de daden van te zien.

Men behoeft andere Muskus , nocht Amber , om de lichamen der gener die in God gestorven zijn te balsemen , dan die van hun goed leven : men heeft 'er duizent-maal de eervarentheid van gezien , in de

geheiligde tomben der Sancten, dewijl die waren zoo veel als drogisters winkelen, wat zeg ik van drogisters, al hun Amber, al hun Muskus, is maar stank te gelijken by deze Hemelze reuk die 'er uit gaat. Die zelve Lidivina, daar ik u een voor-beeld van, op een andere zaak, ver-toont heb, gants bedekt van 't slijk haarder wonden, daar heur lichaam een onuitputtelij-ke oorsprong van was, deê heur naaste magen sehrikken, dewijl heur moeder zelf, die 'er in 'er lichaam had gedragen, in 't eerste vluchte, konnende de quade reuk, die de lucht van heur kamer vergiftigde, niet lijdend. Maar evenwel dienden de Engelen haar en God zelf bezocht haar in deze besmette kamer. Is 't dan niet gelooffelijk dat heur wonden niet dan balzem storten, of datze zoo veel fonteinen waren met Engel-water: om dat de Engelen die van alle kanten omringden, om de blinkende schoonte van deze Goddelijke vochtigheid, dieze storten, te zien. Twijffelt gy 'er in, vraagt het de H. Caterina van Siena, die 'er van gesmaakt heeft: want zy wiert op een dag begeerig haar dorst te verslaan uit een aposteunie die 'er uit de wonde van een ziekte ontstond, om 'er hert deze heilige oeffening te gewinnen, ziende dat het, hem dienende, van schrik op-sprong; en zy zal u zeggen datze nooit zoeter, of lekkerder vochtigheid dronk. Wat denkt gy wat God te be-minnen is? een eenig gevoel van deze heilige liefde, is bequaam alle dingen van natuur, en

hoc-

hoedanigheid, tot ons' vernoegen, te veranderen; beproeft het in de gast-huizen, naa dat gy 'er u wel toe geschikt hebt. Diend daar de zieken, meestertze met ootmoedigheid, ja met ontzag, dewijl dit de leden zijn van **JESUS CHRISTUS**, en gy zult gevoelijk bekennen, dat de aarde van deze Gods-huizen, een nieuw gelukkig Arabie is, daarmen ongevalft, de bebalzemde lucht van duizent verscheide reuken schept.

Wilt gy noch gevoeliger voor-beelden? hebt ge nooit gezien de eerelijke twist, en 't krakeel onder de arme Kapelijnen, als elk om 't zeerft de lieden, die de pest hebben, dienen wil? die gebruikt al de krachten van zijn wel-sprekenschap, om zijn overste zoo veer te krijgen, dat hy hem de voor-tocht geeft: deze, door kracht van roepen, sprakeloos zijnde, zal zijn oogen en hart doen spreken, zuchtende gedurig, en wenende zonder op-houden om dit bevel te hebben. Wie kanmen deze krachten en geweld anders toe schrijven, dan de eenige Goddelijke liefde, die hun hert gequetst, en ziel geraakt heeft. En dit is deze Goddelijke liefde, die hen vermaakelijk doet smaken duizend zoetheden in de bitterheid zelf, veranderende haar natuur, en hoedanigheid. Als zy de kelk met gal in de hand hebben, is het niet meer gal, de liefde Gods geeft haar de smaak van een betoverende vochtigheid, die duizend-maallekkerder is dan de Nectar der Poëten; maar wie zou zich verwonderen van uw wonderen, O liefde! dewijl je
gants

gants wonderlijk zyt?

Ons is fchrifte'lijk nagelaten dat de bloemen, die men ftrooide op 't Graf van den gelukkigen Thomas te Villanova, om te doen zien dat heur broosheid zelf niet onnut was, de zieken met heur reuk genazen, door de eerste pleifter van 't geloof.

Zoo dan de eenige reuk der bloemen, de een over de ander geftroit, die van d' Aarde op die van d'Hemel, dewijl de Sancten zoo veel als altydt ontlooken bloemen zyn, die Godt in de Hemelfche aarde van zyn eeuwigheit heeft geplant, deze deugt hebben van de befmettende lucht, die de zieken omringt, te bebalzemen, en die te jagen tot in 't diepfte van hun ingewanden. Hoe zal 't dan zijn in 't Paradyf, daar men de Thuinperken zo vol van bloemen zal zien, daar d'overvloedt van 'er reuk, en fchoonheit te gelyk verwondering waardig zullen zyn?

Hoe zal dan, zeg ik, hoe zal 't dan zijn, als men in de Thuin van onfterffelyk geluk ziet, de allerzuiverfte, en heiligfte Maagt, deze Rooze zonder doornen die van alle eeuwigheit open, en ontlooken is geweest in 't verftant van den eenigen fchepper aller dingen? deze Rooze, zeg ik, wiens fchoonte de Zon 'er aangezicht in 'er ooft, ja zui-den doet verbergen; en deze Rooze, zeg ik noch, wiens Reuk de Engelen, en Godt zelf tot heur Roozelaar lokt om haar te beter te ruiken. En daar by te zien de Propheten, en Patriarchen deze geheiligde violetten, die gedurig de balzem van de

wint

wint hun'er aassem disteleeren : te zien de Apostelen , en de Martelaren , die CHRISTUS-bloemen , bepurpert met de Hemelze vochtigheid van 'er bloed , wiens eenige overblijfselen alles wat op aarde is , bebalzemen. Te zien de Biegtvaders , en de maagden , die schoone , en zuivere Lelien , die nimmer verslenssen. En endelijk in een gedurige op-merking aan te bidden , de aanbiddelike drievuldigheid , dezen drie-maal geheiligde , en drie-maal heilige boom van 't leven , met drie takken , gants beladen met bloemen , die eeuwig Goddelijk schoon blijven , en vruchten wier deugt volmaakt , en oneindelijk goet zijn : in de schaduw van welke 't gantsche Hemelze hofgeniet , een rust , een vermoeging , en een geluk , die noit naam hadden , noch nimmer hebben zullen ; zoo uitnemende zynze. 't Is my onmogelyk myn geest hooger te doen vliegen.

H E T G R A F

der

Vermaakingen van 't gevoel.

HET VYFDE HOOFTSTUK.

Oe elendig zou ik zijn, zoo ik de rijkste van de werelt was, onder hoe groot een pak van ongelukken zou ik verdrukt wezen; doch ik zou my wel haast vande troon mijner grootheden, in de slijk van mijn geboorte storten. Ik wil zeggen dat ik dra mijn schatten zou verlaten, om, door die te verliezen, de rust, dien ik zoek, te vinden. Een vreemde zaak; maar mijn humeur behaaglijk. Niets behaagt my hier, alle dingen staan my tegen. De goeden zelf dien ik hertelijk wensch, dienen tot een oog-merk van mijn verachting, als ikze bezid. Een gedurige bekommernis steurt te gelijk mijn ziel, en lichaam in de aangenaamste gezelschappen, en met wat tijdverdrif ik de quellingen van mijn ongerustigheid wil verzoeten, de vlaag duurt zoo kort, dat het gelooffelijk is dat de droefheit altijd duurt. Dikwils heb ik doende geweest om de vermaakingen in 't Hof der Koningen, en Princen te bezoeken: maar

maar ik vond , mijn Vagevuur , daar de andere hun Paradijs vonden. Doch ik stel u alle deze waarheden niet voor om u tot derenis te bewegen, mijn quaal is niet dan benijden waardig : want dat my hier beneden niets behaagt , is dat 'er niet aangenaams is : veracht ik al de goeden dien ik gewenscht heb , in heur bezitting , heur gebrekkelijkheid dwingt my 'er toe, en ik zou niet dan volmaakte dingen volmaaktelijk beminnen kunnen. Soo een gedurige beroering my in de beste gezelschappen by-blijft , ik vind 't niet vreemt , dewijl de eenzaamheid mijn element is. Soo mijn altijd ongerustigen geest , geen verlichting in de aardze wel-lusten kan vinden , hou dan op van u daar over te verwonderen : men is niet dan voor den Hemel geschapen. En eindelijk zoo al de hooven der Koningen , en Princen my zoo veel als gevangen-huizen zijn , daar ik zonder ophouden om de vryheit zucht , zo moet de verwondering niet groot wezen , dat ik besloten heb mijn fortuin in 't hof van een Clooster te maken : bemerkende dat de grootste Monarch des werelds my 'er niet dan een deel van geven kan ; en zo ik 'er een oneindelijk geral bezit , die van de zelve aard als deze zijn , ik geefze hem van goeder herten , op voorwaarde dat hyze voor hem zelf bewaart. Invoegen dat ik in plaets van my van 't quaat , dat ik u verhaalt heb , te beklagen , u zelf beklaag , dat gy 'er niet van geraakt zijt. Ik wensch Heerlijker lot , noch gelukkiger staat.

't Is een groot belasterlijk bewijs teeken , voor
cen

een die niet dan naar wereldze rijkdommen haakt, en die, naar diergelijke gelukken eergierig, zich van de weg der deugt begeeft, daarmenze zelden ontmoet, zoomenzer zoek, maar wel op die van de misdaad, daarmenze by drommen vint. 't Gaat zoo niet recht: de vryheid is ons gegeven om goet, en quaat te kiezen: yder is vry om naar zijn verlies, of behoudenis te loopen. En schoon ons God zonder onze bewilliging heeft geschapen, hy kan ons zonder onze wil niet behouden. Invoegen dat men onze begeerten aan zijn gunsten moet voegen, en de hand aan't werk slaan, zoo wy van ons dag-werk willen gekroont zijn. Laat ons tot ons eerste voorstel komen.

Men mach vry roepen, en 't tegendeel staande houden, ik zal nimmer van mening veranderen; de rijkdommen zijn niet dan kindere poppen, en oude waren van een boere markt, die de plompaarts, en onverstandigen koopen, zonder te weten watze waardig zijn. En zo evenwel't meestendeel der menschen geen andere handel doen wat middel is 'er om zijn zaak tegens zo veel vyanden te winnen? daar is niet dan verlies aan vast: de werelt die'er de rechter van is, geeft niet dan tussen spreekende vonnissen. Men verwijft my zoo veel als men wil, ik zal my weer, als bedroogen, aan 't Parlement des Hemels beroepen, daar ik verzekert ben, d' uitterste uit-spraak tot mijn gunst met onkosten, schaden, en intresten, tegens mijn party te verkrijgen, en, zoo'er betaling gebreekt, zal't Goddelijk gerecht hun wapenen grij-

grijpen, en hen in de af-grond der eeuwige gevangenissen werpen.

Dat men dan niet langer den hartnekkigen maakt, men moet altoos, na wel gekrakeelt te hebben, naar rede luisteren.

Ik heb my met het goud willen dienen om't geneugt van 't gevoel te betamelijker te vertoonen, dewijl dat dit metaal ook gevoelijke, en blijkelyke zoetheden heeft, die de zinnen door-dringen, en met de geesten gemeenschap maken; ik versta de swakke geesten, want de sterke, en onbeweegbare weten daar niet van. Wat uitnemender vernoeging kanmen zich in-beelden. Sullen de wereldze menschen my zeggen, dat te gelijken is by die, dat men alle dagen handen vol pistoletten handelt, daar is geen zichtbaar vermaak, geen geneugt van geluit, geen aangenaamheid van smaak, noch geen lieffelijkheid van reuk, dat by de op-togingen der blijdschap die de glants van deze Alchimiste Son in de ongevoelijkste zielen geeft, mag geleken worden. O God! waar zijn wy toe geraakt, dat men zijn eenig, en hoogst geluk in 't handelen van kleine aarde stukjes stelt, die geel, of wit zijn, daar de zotheid, en de elende de prijs, en waarde van schatten. Wat zou 't zijn, dat ik de Oosterze Indien in mijn ingewand beslooten had, dewijl de westerze van de doot endelijk al mijn rijkdommen op sou veilen, aan die geen die't meest boot, of liefste had, of beter te seggen aan de sotste, engretigste der koop-luiden, die 'er komen zou, om haar voor
de

de zelve moeite, en arbeit, daar ikze voor gekocht had, te koopen. De vleyery gelt'er nu niet: want de Hel is nu vol bedrog, en bedroogene, om beter te zeggen, ik vin geen onverdraaglijker ongeluk dan dat van de rijkdom, om dat die de brug is, die door de schoonte van heur weg ons noot om over de vloet der vergetenheit te gaan: dat's te zeggen van deze Hel in d'ander. Daar uit komt dat de Poëten, altijd duister in hun versieringen, den god der hellen het koningryk der rykdommen geven, in de vlagen van hun mymeren bemerkende, dat de ryken in hun gelt-tellen gemeenelyk zo bezig zijn, datze geen tyt hebben, om op hun zaligheid te denken. Invoegen dat zy, van't valze Paradys des werelts, daarze hun geluk vesten, zich ongevoelyk in de ware eeuwige Hel storten.

Anacreon queet zich wel, toen hy Policrates een goede zomme gelts weder gaf, dat hy hem schonk. Ik zou, zeide hy, zulk een sware pak niet kunnen dragen; zietge niet dat dat van myn elenden my verdrukt? ik zou't zelfde doen, in't humeur daar ik ben, zo'er een andere Policrates quam die my ryk wilde maken: want zonder liegen ik beklaagme nimmer dan dat ik te gelukkig ben. Al de gunsten der fortuin zyn zo veel als straffen van den Hemel, om dat het vleesch 't koozen der grootheden, en rykdommen zo bevangt, dat zy, zonder een bezondere genade, in plaats van haar in de staat van volkomen Heer te bezitten, ons onder de tittel van slaven bezitten. Maar is't niet een geneuchelyke zotheit van de ryken, datze zich gelukkig achten onder

Vern
der't gepers d
nen ralen. N
deugt een d
een verpoot
zich dan gel
in't eind nu
ben. avilmet
den amde per
koye te poot
dare vore ood
Delegnasa
men hem van
een hand vol ga
een dindicung
geacht niet
onder't st
Ziege d
bidden der v
linnen garen
in de zucht
strijke doob
Och! hoe zag
immer nu de g
makr, de Heer
ze doodelijke
men, en boete
viele maal de
dit, moet er z
men. Invog
menen scharp
geacht niet

der 't gepers der ongelukken, daarze niet uit konnen raken. Men moet gelooven dat de geveinsde deugt een dubbele misdaat is, alzo is het vals geluk een vergrooting van ongeluk. Laat onze rijkerts zich dan gelukkig en vernoegt noemen, wy zullen in 't eind van de komedy zien, wie geloogen zal hebben, dewijl men van kleederen zal moeten veranderen om de perzoon, van een stank, rook, en worm kooper te speelen. Wat dunkt 'er u af? ik laat u toe daar van te oordeelen, hoewel de zaak u raakt.

De Egiptenaars waren gewent heur geboorte-dag met bemerk-waardige dingen te vieren. Yder droeg een hand vol gras, in de morassen gewossen, met zulk een blijdschap of 't een Scepter was. Is'er de verborgentheit niet schoon van? zy beiverden heur elende onder 't af-beelzel van gras te vertoonen.

Zietge deze vrienden van 't fortuin, en deze aanbidders der welluft niet, als levende begraven in fijne linnen graven, wentelende heur stinkende karonjes in de zoetheid, die de aangenaamheit van deze kostelijke dood-kleden daarze mee gedekt zijn, teelt: Och! hoe zagt liggenze op het dons, en 't katoen, datmer nu de gordijn voor-schuift, en geen geluit maakt, de Heeren rusten. O vervareljke rust! dewijl deze doodelijke rust-plaats niet gemaakt is dan van doornen, en bedekt met zorgen. Want na daar op verscheide-maal de dood al slapende na-gemaakt te hebben, moett'er zonder veinzing de perzoon van vertoonen. Invoegen dat dit dons en katoen zich veranderen in scherpe scheer-messen, daar dit, eertijt zo gelief-koost vleesch, meê aan stukken wort gesneden,

fneden, door duizent stekende smerten die haar op de pijnbank houden. Slaapt, slaapt dan zacht, en gemakkelijk, wereltze menschen, uw fijnste lakenen roepen u dootkleeden, en uw schoonste hemden, de beste kleederen die gy aan zult hebben.

Ik weet niet of ik Heraklijt, of Democrijt moet sijn als ik op 't toneel der Historien dezen elendigen Sardanapeles zie, in de staat van de geest te geven op 't slacht-blok, dat de vlammen van zijn wellust in't gezelschap van zijn hoeren, en kostelijkste schatten ontsteken hebben. Hy leefde niet in 't vuur als de Salmander, maar in't vuur van zijn dertelheden, zonder oit te kunnen verteren. Dit zelve vuur verslont hem endelijk door de wint der Goddelijke gerichtigheit, die 'er van alle zijden in blies, en daar blazende de as van eifchte. De vrouwen en rijkdommen waren zijn afgoden, en gy zietze op 't autaar van dit slagtblok verheven, om van de duivelen aangebeden te zijn; hoewelf 'er de leste offerant van verwachten. O gerechtige straf des Hemels! dat dezen outfte zoon der wellust, die altijd met duizent zoetheden was gevoet, zijn eigen beul en straf moest zijn: 't is gelooffelijk dat het vuur van zijn razerny, en wellust zijn ingewant gretiger verslont, dan 't slagtblok de rest van zijn slijkhoop deê: wat een schoufspel, een varken te zien sterven als een Phenix. Ik dien my met deze vergelijking, om dat hy in 't helze vuur dat hem verteerde weer verrees. Rijken, ziet hier een levent afbeeld van u leven en doot. Leeft, leeft in Sardanapeles. De duivelen bereiden u een zelve offerblok, om de lijkgang van u zielen by te zijn. Zo gy, noch zotter als

als dezen elendige, wiens naam vervaartheit geeft, u schatten, ter liefde van u erfgenamen, van de brant bewaart, het zullen zo veel als leitslieden zijn om hen den weg, die gy hout, te wijzen: zy zullen u wel haast volgen, uw voetstappen zijn te zichtbaar. Nu laat ons een weinig de heerlijke graf-schriften lezen daar men uw graf-steenen meê verciert. Hier ligt zodanig een, eer 't wonder van zijn tijd, d'eer van de werelt, en 't vercierzel van zijn af-komst. Voegt daar by: maar nu de schrik der menschen, het aas der wormen, en de buit der duivelen. Hier licht een rijke koopman, of om beter te zeggen, hier licht zijn geraante: bid God voor zijn ziel, de gebeden zullen voor de verwezene onnut zijn; en wat blijk dat hy behoude zy, zo 't berou van zijn schatten te verlaten, hem de leste zucht uit den boezem toog. Laat ons voorder zeggen, de loopbaan is te schoon om staan te blijven.

Hier ligt de Koning Crezus, dezen zonder gelijke in rijkdommen. Dunkt u nu niet dat men van redenen moet veranderen, en deze woorden zetten. Hier liggen de wormen die zijn mest verflonden hebben, bid de duivelen voor zijn ziel, zoge iets op haar vermoogt, op dat zy hem wel onthalen.

Hier licht dien groote, en on-na-volgelijke Alexander, gaat vaardig voor by, op datge door uw aanschouwingen de doodelijke leger-see van 't graf daar zijn Majesteit rust, niet ontheiligt. Ziet daar het graf-schrift dat men hem eenige dagen na zijn doot gegeven heeft. Maar ziet hier 't geen dat waarheit ons heden doet lezen. Hier licht Alexander de Groote, in ongelukken, en onnavolgelijk

in zothet, dewijl hy, door een overdadige eergierigheit, een andere werelt zoekende, die der verdoemden heeft gevonden, daar hy voor eeuwig flave is. Gaat snel voor-by zooge door de stank van zijn geraamte niet besmet wilt wezen.

Endelijk hier licht Cazar, dat wonder der Keizeren, die alleen, op de hoogste troon der glory verheven, zeggen mocht, ik ben gekomen, ik heb gezien, en ik heb verwonnen; maar laat ons de verborgentheit dezer woorden ontdekken, en luide zeggen: dat hy ter werelt is gekomen, daar hy niets tot zijn zaligheid uit-gericht heeft. Dat hy veel zotten heeft gezien, daar hy onverdacht 't getal van vermeerderde, en endelijk dat hy'er menschen, en niet zijn misdaden heeft verwonnen. Invoegen dat zijn vermaarthheit zo qualijk als zijn asch riekt.

Wereltze menschen, wat zultge nu op deze gevoelijke waarheden antwoorden? ziet daar een kopy der graf-schriften diemen uw gedachtenis toeigent. Is 't wel mooglijk datge u met zoo weinig vernoegt, en datge uw leven lang zoo veel moeten doet, om na uw dood alzo ge-eert te wezen. Met al uw schatten koopt-men u niet dan een marmar-steen, en uw erfgenamen spreken u gelukkig, terwijl u zielen wreedelijk gepijnigt worden: zy vertoonen ons met goude letteren de schoone daden van uw leven, ik zeg schoone, gelijk geblancket, en zy verfwijgen ons de schrikken, en wanhoop van uw dood: vleit u niet men sterft even als men geleefd heeft. Een eergierig hert, en een vrekige ziel hebben al stervende geen begeerten dan tot
groot-

grootheden, en rijkdommen, zy denken nimmer dan op haar, en heur zuchten, en gedachten strekken niet dan op dit oogmerk. Oordeelt nu of den Hemel voor zulk een slag van menschen open is. Gedenkt, gedenkt op deze woorden die de waarheit zelve met 'er mont heeft gesproken, dat een rijk mensch zoo swaarlyk in den Hemel kan komen, als een kabel door een naalde ooge ga. Zy sprak van de quade rijken, maar zooder de goeden zoo weinig zijn, dat men nootzakelyk de lanteern van den Philosoph op den heldren middag zou moeten oitsteeken, om 'er een te vinden, zult gy de hant op uw geweten niet leggen, uw qualijk doen, en zonde belijdende: denkt 'er by tijts op, uw tijt zal haast ten ende zijn.

De rijkdommen zijn zoo veel als messen in kindere handen; 't is onmoeglyk dat men zich niet quetst, dewyl wy in de verblintheit, daar onze begeerten ons brengen, voor onze outheit weer tot onze kinds-heit komen. Gelukkig dan, ja driemaal gelukkig zijn die die arm van geeft zijn, dewyl 't Koningrijk der Hemelen hen ten deele valt. Mijn God, ik wensch hier beneden niet dan elende; dat alles my gebreekt, Heer, tot mijn vernoeving, dewyl mijn ziel geen grooter vyanden dan de werltze geneuchten heeft. Drijf mijn treden, zoo 't u belieft, van den weg der rijkdommen, op dat ik de armoede vin, uw lieve waardinne, daar gy al uw leven by gewoont hebt. Och! wie zou in een huis weigeren te wonen, daar gy de tijt van drie en dartig jaren gewoont hebt.

De Herberg van d'armoed heeft de Hemel tot een uit-hang-bort, dit is de leste plaister-plaats, daar de Pelgrims des anderen daags niet uitgaan, dan om hun kleine dag-reis, van de dood naar't eeuwige leven te doen. O lieve Herberg! hoe heerlijk moeten uw zaalen zijn, dewijl dezen grooten Koning der Koningen daar zoo lang met al zijn hof heeft t' huis gelegen. Maar vreemde zaak, niemand woont 'er dan door dwang: men gaat voor dit schoon Palays zoo veer als men kan; elk wil in de wereltze herbergen logeeren daar de Hel uit hangt, en daar't gedrang der gasten zo groot is, datm'er zich versmacht. Versmacht u daar dan. Ik heb dit nieuw briefje aan de poort geslagen. Deze kamer is te huur.

Helaas! hoe kort duurde de valze geneugten van den quaden rijke-man! hy heeft niet dan in zijn in-beelding de tijd van een oogenblik gelukkig, en vernoegt geweest, en zal voor een eeuwigheid warelijke straffen gevoelen. Hy was altijd in purper gekleed; doch draagt ten minste noch kleederen van de zelve verfinde Hel, zoo'er de vlammen zichtbaar van zijn. Wat verandering van leven! alles is daar vol schrik, en vervaartheid en zijn mede-gezellen van ampt verbazen 'er zich niet in. Men mag hen wel preken dat hy verwezen is, om dat hy van de zelve misdaat is verwonnen, daar zy alree van beschuldigt zijn. Sy hebben nimmer tijd om zich te verrechtveerdigen; en als een gedurige koorts (het ampt van Serjant bedienende) hen zonder uit-stel in perzoon daagt te verschij-

schijnen, sterven deze bloeden door d'eenige vrees dief'er van hebben, door d'onsteltenis van zo swarten geweten als de Hel is. Hoort gy 't geluit niet, lezer, my dunkt dat men aan de deur klopt.

Dat het rou onderkleet van een Kathuizer Munnik een fijn hemt is; dat het hayre-kleet van een Kapecyn, een kostelijk hemt-rok is; dat de bedelsak van een armen Kordelier een schoon kleet is, en dat de roede daarmen zich zelf meê geesselt, en't kruis, en't Paternoster van een barre-voette Karmelijt zeer schoone kleinoodian zijn: O hoe veel zachter, en aangener is het stroo van een Minnebroers bul-zak als het dons en katoen! wat zoetigheden, en uitnemende lekkerheden het de zaus van hun Oly: S. Barnard zegt dat men in de Munneken niet ziet dan de zimpele schijn van hun strenge leven, maar in der daat is 't recht anders; want 't is niet dan vrolijkheit en vermaak. Denkt maar alleen op hun gedurige werken van barmhertigheit, en ik geloof dat de aangenaamheden die zy'er in gevoelen, u geesten verheugen zullen.

Ik moet my zonder tegenstant de zoete omvingingen van duizendt blijdschappen overgeven, die mijn hart t'eenemaal op-nemen, als ik my S. Thomas dien zaligen Apostel vertoon, stekende zyn hand in de zijd-wonde van zyn verlosser. Och! hoe zoet is de dooling van zyn klein geloof gestraft! maar wat zeg ik gestraft; zou dit een smerte zijn, zyn eenig goet gevoelijk te voelen, en zyn handt in een eeuwige oorsprong van geluk te steeken. O heilige en waardige S. Paulus! ziet hier een machige

mede-

mede-vryer van uw glory. Want so gy tot den derden Hemel zijt verheven geweest, uw makker heeft zijn hand tot op des Heeren troon gehad, of eer in zijn boezem, daar hy naar zijn beliefte de aanbiddelijke wonderen die daar over-vloeien, getast heeft. Wie van beiden zal de prijs van't geluk ont-dragen? gy hebt, in geest en gedachten op-getogen, aan de poorten van't Paradijs geweest, maar deze heeft 'er zijn hand in gehad; en gelijk de ziel aan ider gedeelte van't lichaam is, als geheel zijnde, mogt hy 'er zich beroemen van de ziel, en't lig-haam geweest te hebben, van de ziel, volgens't be-langen van dit bewijs, en van't lichaam, nemende 't gedeelte voor't gants. Invoegen dat hy, zo gy door d'inbeelding op-getogen waart; inder daad moest betovert zijn. Soo gy niet wist wat ge zoud zeggen, door te veel gezien te hebben, hy is in't zelve gebrek niet konnende proeven't geen hy ge-voelt heeft. Endelijk zo gy in uw optogingen riep, *dat gy hebt gezien, dat gy hebt gezien, dat gy hebt gezien;* hy mogt in zijn vervoeringen vryelijk zeggen, *dat hy heeft gesmaakt, dat hy heeft gesmaakt, dat hy heeft gesmaakt.* Gy hebt schoonheden gezien die geen naam hebben: en hy heeft zoetheden ge-voelt die zonder weerga zijn.

Ziet daar de zuivere oorsprong der lekkernijen van't gevoel, wereldze menschen; deze zijn de zel-ve diemen in't paradijs gevoelt. Wat een geluk. Zijn God te omhelzen, hem vrindschap te bewij-zen, en striktelijk in zijn arm te hebben. 't Is wel een groot geneugt deze aanbiddelijke Majesteit te

aan-

aanschouwen ; 't is een uitnemende vernoeging
't geluſt van zijn heel Goddelijke ſtem te hooren.
't Is ook een onvergelyke blijdschap aan zijn tafel
te zitten, en verzaad, en gelaſt te worden, met de
banketten , en de vochtigheden van zijn mond.
Men zou ook de ruſt en vernoeging der geeſt niet
konnen begrijpen , als men de op-togende reuken
ruikt, dieſe op een uitnemende wijze voort-brengt.
Maar 't ſchijnt noch dat de eer van zyn Goddelyk-
heit te raken de ſielen tot zo volkomen blydschap,
en geluk moet verheffen, dat'er niet by te gelyken
is. Bemerkt alleenlyk dat zo S. Thomas van blyd-
ſchap wiert op-getogen, de vinger in de zyd-won-
de van zyn God ſtekende ; van wat hooge op-too-
gingen , en vervoeringen zal men niet beweegt
worden als wy onze herten in zyn hert zullen ſtel-
len, en als al onze geeſten t'zamen zich in deſe eeu-
wige oorsprong van leven zullen verſpreyen, en ſig
met haar verenigen met banden van een volmaak-
te liefde , daar de ſtrik nimmer van ontknoopt zal
konnen worde. Ha betoveringen! waarom heet hy
alſo, als om ons, ſonder iets te ſeggē, d'betoverende
lekkernijen, vervoeringen, op-togingen, en buiten
ſelfheden, uit te drukken; men heeft u ongetwijffelt
deze ſchone namen niet gegeven dan ten ende van
ons door u wel-ſprekende ſtilheden de vervoeren-
de ſoetheden , die de Goddelijke vernoegingen
voorts brengen te verkondigen. Wat ſeg ik, vervoe-
rende zoetheden van deſe Goddelijke vernoegin-
gen? 't zijn noch heel andere dingen. Deze redenen
drukken myn ſwakheit wel uit, maar niet de magt

van dit aanbiddelijk oogmerk van geluk. Laat ons aanbidden, laat ons aanbidden, de woorden, en de gedachten zijn gelijk te misdadig; hoe wel ik noch niet weet of onze offerhanden achtbaar genoeg zullen zijn, om zoo heilig een altaar, en glory-rijke tempel te genaken, en ik wil in deze twijfel blijven, dewijlse mijn niet heeft voort gebracht.

Helaas Heer! ik heb groote rede van te twijffelen, of mijn beloften, gebeden, en offerhanden u aangenaam zullen sijn. Wanneer ik my vertoon een S. Jan Baptist, die met de toe-naam van groot, die gy hem gaaft, beleet, en vry uitverkondigde dat hy niet waardig was u schoen-riemen t'ontbinden. Hoe! aanbiddelijke Saligmaaker, deze rechtveerdigen man, zonder weerga (daar gy zelf de volmaaktheden van zong, op dat de Hemel, Aarde, de menschen, en al de natuur t'zamen de Echo van uw gezangen waren) had die de stoutheid niet van zich voor uw voeten te werpen, om'er afdrukzels te kussen, en zal ik de eer durven hoopen van u te raken, t'omhelzen, en in mijn armen te vatten? Ach! wat slag van vermetelheid bezit my! maar nochtans ben ik't geperst te geloven; want zo gy nu mijn onzuivere mond toe-laat u te kussen, en gy, door een zelve oneindelijke goetheid zoo dikwils in mijn ziel verrijft, die door d'onzuivere herts-tochten beest-achtig is; zo neemt mijn gevoelning die twijfelt, weg. 't Is waar, Heer, dat ik u noch eens op een dag zal om-helzen, maar dag die alleen van uw licht zal voort-komen, en dat ik u in mijn armen zal vatten, en zingen met de

Bruit:

Bruit : Och ! hoe schoon , en lieflijk is de Bruidgom van mijn ziel ! Helaas ! ik geef my tegens zoo machtige geweld en van blijdschap overlik geef'er mijn hert vrymoedig ten roof, hoe wel ik my gevoel te sterven. Och ! hoe zoet is 't allengs naar een dood te gaan , die my onsterffelijk moet maaken , en zijn leven in een eeuwige oorsprong van leven te verdrenken ! neen , daar is niet zo vermakelick als op 't uiterste van dit overlijden te liggen.

Cæzar verhaalt ons van de Switzerts, in't verhaal der vruchtbaarheid van Gaule, datze hun lant ten vuur veroordeelde , tot een straf dat het niet dan bramen, en doornen had voorts gebracht. Invoegen dat zy, gelijk een andere Alexander, zich niet dan met de eenige schat van de hoop diende.

Hoopt dan wereldze menschen, het beloofde lant te verkrijgen, daar de vruchtbaarheid zo groot is, dat twee mannen genoeg te doen hebben om een tros-druiven te dragen , die daar wassen. Neemt een laatste af-scheid van dit land daar gy geboren zijt, dewijl de ongelukken heur bloemen, en elenden heur vruchten zijn.

Aardze kinderen, wat zoekt gy in't ingewant van uw Moeder ? weet gy niet dat men daar niet anders vind dan 't slijk daarge van gemaakt zijt ? zyt gy eergierig , laat de begeerte van onsterffelyke glory uw wit zyn: zyt gy gierig, laat de hoop van d' eeuwige schatten te verkrijgen uw oogmerk zyn. En endelyk zoo gy de geneugten zoo wel als de lekkeryen van een Paradys bemind,

mind, daar alles oneindelijk vermaaklijk, en lekker is, bits u begeertē, en gedachten aan en maakt, in 't verbeiden van dit goet, zonder ophouden van begeert, en liefde weenende, een vloed van deze schone tranen, en doet, gelijk nieuwe stervende Swanen, de lucht van uw verliefde klachten klinken, altoos herzeggende deze Goddelijke zang van S. Augustinus; O leven gants van leven, daar men eeuwig leeft! maar met een eeuwigheid van vermakingen; Wanneer zal't zijn? Wanneer zal't zijn? dat ik een laatste-maal onder zoo quijnende dooden stervende, dit eeuwig vermakelijk, en eeuwig lekkerlijk leven zal leven? ik laat u in d'optogingen des geluits van dit gezang.

Doet u nu de ydelheit van al dees valse geneugten des werelds gedenken, daar ik u d' af-beelden van doe, en dat onder zo veel zuchten die de dood t' allen uren uit uw boezem trekt, dewijl je zonder op-houden sterft: denkt, denkt op de laadste schrik, die u voor eeuwig gelukkig, of ongelukkig moet maken. Gy hebt geen begeerte dan om de tijd te verdrijven, en mooglijk zijtge op't tipje van uw geest te geven; wat verzekering hebtge datge morgen leven zult? in uw zotte ondulden beschuldigt gy duizend-maal-daags de zon van traagheid, en gy weet niet of hy u deze zelve dag noch verlicht, om u alleenlijk vaar wel te zeggen. In wat tal van jaren datge zijt, uw leven kan op't end van heur loop wezen. De jeugt word dikwils al op-wassende oud, dewijl zy, verlaan van ongelukken die meer dan de jaren doen ouden, onder heur pak verdrukt. Vlucht, vlucht

vlucht dan dese bedriegelijke wel-lusten die u verblint in't grafleiden; en vertoont u dat dit een weg is diemen geen tweemaal doet. De dag van uw dood is dien zelve van 't oordeel, dewijl't vonnis van uw eeuwige dood, of eeuwige leven, moet uitgesproken worden. Bemerkt dan, zoge dezen laadste dag vrees, ik zeg dag vol schrik, en elende, daar de zonde weerlichten, en de Cometen van zal zijn, dat dezen mooglijk den zelve is, daarje nu gelukkig en vernoegt in leeft, en dat uw moi-weer in een oogenblik deze laadsten storm kan brengen, daar de Hel uw klip moet wezen. Hebtge nooit de moeite genomen van de schorsse van al dees valze geneugten der aarde te breeken? daar gy van zeggen zult datze vol smert, en berou zijn. Koopt gy't berou, en de smerten in de gedurige quellingen daarge zijt, zoo dier? gy hebt verbafterde genegentheden tot uw zelf: gebooren te wezen, om te lijden; leven, om gedurig te sterven, en aan dees dooden noch nieuwen te voegen, verwachtende die van de Hel, daar de eeuwigheid de maad van is. O God van den Hemel! waar zijn wy toe gebracht? ziet daar, ziet daar schoone oogmerken, om uw oneindelijke genade te oeffenen.

Vertoont u noch, uw ernstige gedachten een order gevende: dat de werelt niet schoons te zien heeft, en dat al de koopmanschappen, dien hy in de markt van sijn ydelheid voor-doet, niet dan van aarde, asch, en rook zijn. De Vrouwen, de Tuinen, en de Palaizen zijn de drie magtigste oogmer-

mer-

merken, die uw geesten, door uw oogen, konnen op-houden, om heur broze schijnselen van schoonheit te bezichtigen. Maar neemt, in 't minste gevoel van swakheid, altijd toe-vlucht tot de rede; en ziet, en bemerkt, eer de passie u verblind, dat de aan-lokzelen van deze vrouwen, niet zijn dan wormen die alleen van u zotheid bezielt zijn: dat de schoonheit van deze tuinen niet bestaat dan in zimpele toe-vallen van verf, op slijk ge-ent: en dat de Heerlijkheid der timmeringen, hebbende de aarde voor grond-vest, de steen, voor 't stof, en de konst en behendigheid van een deel elendigen tot maakzel, al dat t' zamen niet dan een groten sneeu-bal is, die de zon allengs doet smelten. Invoegen dat gy altijd de oogen op den Hemel ge-vest moet hebben, en gelijk een andere zonnebloem niet leven dan door de gebenedijde sege van deze Drie-maal aanbiddelijke Star, die geen duisternissen is onderworpen. So ik van liefde zucht, 't zal niet dan voor de eeuwige schoonheden zijn.

Wat melody gelooftge ook te hooren in dit dal van elende, die bequaam is onze quellingen te be-
toveren? weet gy door ervarentheit niet dat al dese Muzik-zangen die de werelt, het vleesch, en de duivelen voor een Avont-gezag geven, zoo veel sijn als eisselijke schreeuwen, die uw doot voor-seggen. Hoe! de Harmani van een keels-geluit, de Melody van een oolike, en half verrotte darm: de toon van een stuk leer aan twee zijden door-boort, of 't geluit van een stuk perkement sterk gespannen, zullen die bequaam zijn u te vervoeren? och! belijdt
het

het niet dan aan uw gedachten, uit vreeze dat men u de toenaam van zot niet by uw swakheit geeft. Zoo gy zin hebt schoone stemmen te hooren, zult gy my niet belijden dat de Engelen beter dan de menschen zingen? en waarom zoutge dan niet nieusgierig wezen, om die noch eens te horen? keunt gy volmaakter vermakingen ontfangen? zo de Melody der instrumenten u behaagt; vraagt S. Jan, of de Ouderlingen, dien hy zag, niet Goddelik speelden. Zo de toon der Trompetten u gevalt, leent uw ernst met S. Hieronimus, op die van den dag des oordeels, dewijl de Echo daar van in 't hol van uw misdadig geweten zal slaan. Zo 't geluit van den Trommel u behaagt, slaat sterk op die van uw lighaam met de kasty-roede, en gy zult my zeggen, welk van beide 't luitste, en 't behaaglijkste zal slaan. Och wat een zouten Muzijk maken de zuchten, en tranen van berou te zamen! Is 't ook niet waar datge noit in de feestten de vernoegingen hebt gevonden, die gy'er zocht, dewijl de kokken in al de banketten, diemen daar dient, daar altijt, zonder achter-docht, alffen opdissen. En zoge evenwel van heur spijsze noch niet verzaat zyt; werpt de ogen der inbeelding op dit stinkende geraamte, dat de Egyptenaars op hun banketten dienden, uw honger zal haast vergaan. Want behalven dat dit laatste gerecht, als men zat is, ons verveelt, komen zich de wormen op 'er beurt verzaden. Och hoe liefelijk zyn de overdenkingen van deze waarheden, om de geesten lekker te voeden!

Vergeet niet de ydelheit der valsche geneugten van de reuk te bemerken, dewijl dees zoo veel als
 nieuwe

nieuwe vyanden zijn , die met de duivel verbond gemaakt hebben, om hem onze zielen ten roof te geven. Hoe ! zalmen het deel dat men in den Hemel te verwachten heeft, voor een geblaas van gebalsemde wind verkoopen ? ik spuw van vervaartheid daar op denkende. So gy u bemoeit met u lichaam te doen ruiken , gy zult wel haast arm worden ; mits heur besmetting zoo groot is datge een geheel Arabia van doen hebt om haar van deze stank te genezen. Bebalzemt alleenlijk uw zielen met de reuk der deugden, en gy zult zoo zoet ruiken, dat de Engelen behagen in uw gezelschap zullen hebben.

Endelijk denkt noch dat het goud, en zilver, d'uitgiften zijn om met de werelt, 't vleesch en de duivel te handelen. Oordeelt wat koopmanschap zy u konnen verkopen, en wat profijt gy 'er van moogt hebben. Ik laat u toe een koffer vol Diamanten, en Peerlen te hebben. Deze schatten brengen niet te weeg dan datze uw ziel in uw begerigheid verarmen, en zo elendig maken dat ik vrees datze in de Hel , eeuwig brandende, een druppel water zal eiffchen om haar dorst te lesschen. Ik spreek'er zonder vleyery van.

Maar laat ons noch instellen dat 'er eenig geneugt is in 't zien dezer hoofd-werken van slijk , die door een geheime tooverkunst onze zielen door de oogen betooveren : 't zijn altijd oogmerken van elende, en de doot , dewijl zy niet begeeftigt zijn dan van een stervent leven , van quellingen , en nieuwe pijnen. Het zijn lemmetten van een lamp die haast uit wil gaan , wiens laatste licht het levenste tintelt. Dit zijn de doolende vuuren , die niet dan al vallende
lich-

lichten; endelijk dit zijn de kleine wormkens die de donkre eenzaamheden der bosschen, in 't sterkste van de nacht, verlichten. Zy bestaan niet dan in heur vlucht, dewijl heur lof niet is dan een gedurige verandering, die haar zonder ophouden in 'er niet doet rollen. En al 't licht daarze zich meê verciëren is niet dan een swakke verheuging van deze aanbiddelijke klaarheit, die niet dan van zich zelve, en door zich zelve blinkt, als oneindelijk zijnde. Invoegen dat men zich, die willende aanschouwen, als met brillen moet dienen, om d'oneindelijke schoonheit van heur eigen oorsprong door heur doorluchtig glas te zien. Ik wil zeggen dat al de schoonheden, daar de Natuur d'uitnemenste wonderen meê bezielt, ons niet kunnen vertoonen, zo men haar heur eigen licht laat houden, als een druppeltje water uit deze groote zee, die oever noch gront heeft; noch is dit water dat in 't vallen van den Hemel bedorven is. Dat ons de dorst van onze eedele eergierigheid moet vermeerren, niet verlangende dan ons in zijn levende oorsprong eens te laven. Wy hebben hier beneden geen aanvalligheden, dan van naam; en 't geen dat men beweegzaamheit, aanlokkentheit, en zoetheit heet, is niet dan een inbeelding van onze swakheit, en de laadste daat van d'eerste mymery die onzen geeft in d'overdaad van een gedurige koorts pijnigt. Daar is niets verwonderlijks op de aarde. Denkt dat de vruchten der schoonheit kunnen groeyen als de velden op de mest des werelds: de Hemel is heur aarde, en d'euwigheit heur hoofd-stof. Dat men dan op

dezen Hemel mikt, en dat voortaan onze woorden, werken, begeerten, hoopen, en onze gedachten, zo veel als schichten, en pijlen zijn, om naar de eeuwige glory te schieten, die'er 't wit en de vergelding van is.

Dat de bloemen nimmer ook niet voort-brengen dan bloemen van behaaglijkheid, en de vruchten van vermakingen naar uw mening. Ik dien my volgens dat met uw bewijs-reede, om uw swakheit op nieu goet te vinden: want zoo heur schoonheden van sneeuw, duizent lonken van afgodery na zich trekken, wat offerhanden zult gy dan deze eenige, en altijd by-blijvende schoonheit geven. Plant, plant dan van nu af, al de vruchten van uw gedachten in dezen schoonen thuin des Hemels, en besprengze met rou bewijzende tranen. 't Orakel van de waarheit belooft 'er u een vrucht van eeuwige gelukken van.

Dat de Heerlijkheden van een Koninglijk Palais de geeft, en 't gezicht te gelyk vernoegen, ik belyde 't, maar 't zal zyn om u uw dooling te doen belyden, dewijl gy tot nu toe de aarde van uw eergierigheid te vergeefs hebt om-gespit, zonder ooit het hoofd om hoog te heffen, om door deze gordynen van lucht, vuur, en licht te beschouwen de onvergelykelijke rykdommen van 't Palais der eeuwigeit, daar het eeuwig heur woning houd. Weetge niet dat al de werelt t'zamen een getimmer van stukjes, en brokjes is, en dat al de huizen daar slyk zijn, daar men zich met zyn ongelukken, en elenden verzaat, naar dezen Hemel, naar dezen He-
mel,

mel, ik kan anders
ing die my behaag
stemmen, de indoe
der Trommen, en
veel als vermakelij
van blijde verwee
de zinnelichheden
geen en de behaaglij
es, die maar een blo
ken, en de in-zicht
de Godelke Muziken
schie, dan den geluk
en dat Godelke moet
de betrouwen! Oe
Oestromen, op lope
daar d'opper-Engel
meden daar de ande
een verlij geluk
rijke plaats der eeuw
Heen hebben van een
nen verdruzen.

Waarom zomen u
egen spreken: laat
ningen der heeten v
comende zoekenden
wat men zich daar
geen van de honger
men van de tegen-
men in de laatste
men. En nu deze bel
weegwijzing van die
k.

mel, ik kan anders nergens leven, dit 's de enige woning die my behaagt : laat noch de Harmony der stemmen , de melody der instrumenten , 't geluit der Trompetten, en 't gedruis der Trommelen zoo veel als vermakelijke toverijen zijn, die uw geest van blijdschap vervoeren , altijd moet men zien op de natuur der stemmen , de hoedanigheid der zingers, en de bedriegelijke konst van deze poort wachters , die maar een Muzijk van wint in de lucht maken ; en op dit in-zicht het oor der ziele leenen op de Goddelijke Muzijken die 'er in den Hemel geschien, daar elken gelukkigigen geeft zijn party houd, en daar God de maat slaat. Och ! wat stemmen zijnder Seraphijnen ! Och ! wat instrumenten daar de Cherubijnen op speelen ! Och ! wat trompetten daar d'opper-Engelen op-blazen ! Och ! wat trommelen daar de andere Engelen op slaan ! Och ! wat een lieflijk geluit slaat 'er eeuwig in deze gloryrijke plaats der eeuwigheid ! men moet een hert van steen hebben, want een vleeschen hert zou't niet konnen verduuren.

Waarom zoumen u ook om zoo gering een ding tegen spreken : laat ons noch in-stellen dat de vermakingen der feestten vruchtbaar, en overvloedig in uitnemende zoetheden zijn : men moet altijd belijden dat men zich daar dikwils verzaad , en dat de geneugt van de honger lange vlagen heeft , daar de smerten van de tegen-smaak in-glijen , om een bittere zaus in de laadste bank-ketten, die men ons zet, te maken. En na deze belijdenis , verzelt met een moedige verachting van dit slijk, daar de werelt ons

mee voet , zullen wy ongetwijffelt van een nieuwen
honger gequelt worden, om ons te verzaden met de-
ze lekkere banketten, die eeuwiglijk heerlijk gedient
worden op de tafel van't Paradijs, daar onze plaatzen
van eeuwigheit af bereit zijn.

Dat de reuken heur bezondere koefteringen heb-
ben, volgende uw eerste mening , en dat de Amber,
de Muskus, en Muskeljaat, en al't riekende dat Ara-
bie heeft, u duizent nieuwe zoetheden doe smaken,
't is altijd voor 't onheilige Autaar van 't lichaam, en
voor de misdadige Afgod van de reuk. Daar uit
komt dat men met drek 't slijk reukrig maakt ; want
de Edele zielen zijn boven 't lantschap van deze be-
smette lucht, leven in de element des vuurs van heur
Goddelijke liefde , en scheppen niet dan de bebal-
zemde lucht des Hemels. Och wat reuk, zo 'er God
zelf de stof: en oorzaak van is. Zeker t'elkenmaal
als ik'er om denk dunkt my dat al't gelukkige Ara-
bia in de zelve plaats die my begrijpt begrepen is ; zo
bebalzemt zijn mijn geesten van deze Hemelze reu-
ken , door de enige kracht der swacke inbeelding
dien ik 'er van heb.

Endelijk om te eindigen , zal ik u zonder gevolg
toestaan , dat de rijkdommen, en grootheden twee
nieuwe elementen zijn, alzo nootzakelijk als de vier
anderen , en dat die geen die 'er overvloedig van be-
zitten in eeniger maniere gelukkig, en vernoegt zijn.
Verkondigt deze loogen niet te hoog : want duizent
getuigen van een heel andere eervarentheit, zullen u
root van schaamte maken , van zulkx getracht te
hebben ; maar de onderleggingen zijn in de school

toe-

toegelaten, laat ons tot het punt komen. Wat is 't rijk, en groot in de werelt te wezen, zo de kroon van heur rijk, het oprapen niet waardig is, als van slijk zijnde? daar by kan men niet meer dan een dag heerschen, en noch zijn de uren, minuten, en oogenblikken van deze dag de ongelukken, en elenden, die onze staat is onderworpen, toegedeelt. Is dit niet wel rijk te wesen een eenige markt-dag niet dan mest te verkoopen hebbende? O klare waarheden dat gy onze oogen niet opent! O gevoelijke waarheden, dat gy ons niet met duizent rou-klachten raakt, ten einde van de rest van ons leven te zuchten, en te wenen dat wy de schoonste dagen in 't vervolgen van ydelheden versleten hebben, dat den Hemel dan voortaan ons Indiën zijn, om daar te handelen, dat wy gants rijk, en groot worden. Ik zeg rijk, niet in Diamanten, maar in Starren, om haar onder de voeten te treden. Ik zeg rijk, niet in gout, of zilver, maar in gelukken zonder getal, waar van de minste waarder is dan al 't gout, en zilver van der aarde. Ik zeg ook groot, niet in eer van rook, of in glory van wint; maar in onsterffelijke, onbegrijpelijke, en gants gelukkige hoedanigheden. Wat is de grootste van deze gelukken? God altijd bezitten, en eeuwiglijk niet dan hem genieten, ik zeg eeuwiglijk, wie kan meer wenschen?

Laat ons noch zeggen, dat hy ons wel brillen mocht doen dragen om te veel ydelheden gezien te hebben: dat hy ons wel doof mocht doen worden, om te neerstig naar 't Muzijk der duivelen geluistert te hebben: dat hy ons wel tandeloos mocht doen

worden, door te veel van 't slijk gekauwt te hebben, daarze door verrot zijn: dat hy wel mocht doen dat wy deze dampen van Muskus, en Muskeljaar, wiens besmetting ons zo aangenaam was, in gedurige yskegels zien afdruijen. Endelijk dat hy ons wel krom, en stram mogt laten worden, om de grote lasten van gout en zilver, in deze rompelige weg van dit leven gedragen te hebben, en bevende, en magere handen, als half versleten door 't handelen van deze yalze munt, die zo menig verdoemt, te krijgen. Denkt daar op, 't gedenken daar van is gewichtig.

En tot een laatste besluit aan al dees voorgestelde bewijs-redenen, laat ons stoutelijk zeggen. Ha! hoe schoon is God! hoe machtig zoet is zijn stem! Och! hoe lekker zijn zijn banketten! och! hoe zoet riekt hy! och! hoe rijk is hy! dat hy schoon is dewijl zijn schoonheit oneindelijk is; dat zijn stem zoetheit, en kracht heeft, dewijl zy de yzere herten naar zig lokt, en de stenen zielen verzacht. Dat zijn banketten lekker zijn, dewijl zy tot een voetzel van een eeuwig leven dienen. Dat hy moey riekt, dewijl zijn reuk van den hemel den gantzen aartkloor bebalzemt. En dat hy rijk is dewijl hy 't wezen aan alle dingen geeft. Laat ons daar noch aanvoegen dat hy gants aanbiddeljk is, en met een Tempelen, en Autaren tot zijn glory oprichten, daar onze gedachten, en onze werken, geduinge offerhanden van liefde, achting, en gehoorzaamheit dragen; maar laat ons doen dat onze lichamen de tempelen, onse zielen de autaren, en onse herten de Offerhanden zijn, op dat wy in dit heerlijk overlijden d'onsterffelijkheid vinden.

E Y N D E.

D E

MORGEN

JONK -

De n

nooche verlaat
ven. Omwaz,
gelijk en gel. dat
verfint, en hoort
voor 't lef, welk
van uw dood.

Opent de oogen
dat uw Kamer ver
kan weten of de fe
moet zijn als doedel
om, gelijkt uw eerf
wepelt eigens heet
wemer: de kloekke
eggen van een jong

DE
MORGEN - WEKKER

der

JONK - VROUWEN.

De eerste dagh.

Ontwaakt, ontwaakt, Jonk-vrouwen, door 't schrikkelijk geluid van deze Trompet, die u daagt, van wegen God, voor 't oordeel te verschijnen, dat hy van al't geschapene moet doen. Oordeel dat d'onnoozelste verbaast, en de rechtveerdigste doet beven. Ontwaakt, gaat vaardig uit uw leger-see, gelijk een graf, daar de worm van uw geweten u verslint, en hoort met in-beelding, en gedachten voor 't lest, uw leste vonnis, of van uw leven, of van uw dood.

Opent de oogen aan dit doodelijk licht der zonne dat uw Kamer verlicht, ik zeg doodelijk: want wie kan weten of de stralen van deze star, heden zoo veel niet zijn als doodelijke toortzen, die om uw bed lichten, gelijk uw eerste graf, dewijl ons leven niet een ogenblik eigens heeft. Men mag zijn ouderdom wel rekenen; de klokken die'er slaan nooden u te begraaffenis van een jonger als gy.

k 4

Hoe

Hoe is 't mooglijk dat gy , in de gestalte daarje zijt , niet op de dood dankt? gy ziet u ten langste uit-gestrekt onder de zelve lakenen, die u mooglijk tot een dood-kleed zullen dienen. Aasfemt vry , dit getuigenis van leven is een teeken van dood, dewijl yder aasfemtje een mineut van 't uurwerk uwer milt merkt, verwachtende dat uw leste zucht het leste uur van uw verscheiden zal slaap: en zoo al uw ander doen door noot-zaking zulk een bewijs geeft, keunt gy gevoel van leven hebben, Sonder u te voelen sterven, en al stervende zonder te denken dat gy dezen dag die u door genade, mooglijk door recht de leste zal zijn , rekenschap sult moeten geven van al de ogenblikken die hem, federt de eerste van uw geboorte, voor-gegaan sijn.

Siet u daar endelijk op-gestaan; maar waar meê bekommertge u? gy slaat de ogen op uw spiegel om u zelfeerst te groeten, en al de aanlokkenheden van uw schoone aangezichten goeden dag te wenschen; ach! die u, als Mithridates-Vrouw in luisterde, gy zult binnen een uur sterven; is 't niet gelooflijk dat gy, uw bloed door schrik, en vreeze bevriezende, in nieuw ys zoud veranderen, daar men 't verderf van deze zelve lonken, daar gy nu d'aanbidderzen van zijt, zou können zien? deze groote Koningin, zo ongelukkig als schoon, maakte, in de tegenwoordigheit van heur spiegel, zoete oogen aan'er aangezicht, als men haar quam aan-zeggen, datze sterven moest, wat tyding!

Maar, Ionk-vrouwen, zegt men u alle dagen het zelfde niet? zoje een weinig memorijs hebt, zy zal

zal u t'allen uuren doen gedenken, dat 'er duizend van uw gezellinnen sijn gestorven, en ik verzeker u datje uitten aam haar na loopt.

Zijge zo moedig datje met geneugt in uw spiegel een aangezicht ziet, wiens schoonheid gedurig van u afscheid neemt? Gy ziet het met een aanbiddend oog, zonder te bemerken datge zelf de slacht-offeren zijt, gestelt op't altaar van deze werelt, in genade van't Goddelijk gerecht, daar de tijd, die'er de beul van is, u allengs ter doot brengt, daarje de eeuwige pijn van uw misdaden moet dragen.

Wat zietge schoons in dezen spiegel, dat'er zo lang op ziet; is't uw voor-hoofd zoo glat als't glas dat u vertoont: d'een, en d'ander bedriegt u. Uw voor-hoofd verbergt heur rimpelen onder't dekfel van uw eigen zothed die't alle dagen blanket; en uw spiegel, die u noch, door een nieuwen list van de werk-man vleid, schildert u, om u te verplichten, zoodanig als gy wilt wezen, en niet zoodanig alsje zijt.

Wat beziet gy op een nieuw? zijn't uw ogen? zy zouden my tot deerenis bewegen, zoze niet in tranen verdrenken om heur elenden te beweenen. Is 't uw mond? 't is my genoeg dat ik weet datse geen warelijker woorden kon spreken dan die de waarheid van uw ongelukken verkondigen. En wat uw bloozende verf belangt, heur tederheit doet my uit barmhertigheid swijgen, vreezende haar door de eenige wint van mijn adem te bederven.

Kan ik niet staande houden datje noch slaapt, u

met werken bezig ziende, daar meer mymery dan rede in is? ik moet het nootzakelijk gelooven. Sooge wakker waart, gy hoorde het vervarelijk geluit van deze Trompet, die u gedurig voor Gods oordeel roept, daar yegelijk voor zich in perzone moet verschijnen.

Vertoont u nu d'onsteltenis, en beroerte daarje toe gebracht zult zijn. Is 't niet geloofelijk dat uw aangezichten rood van schaamte zullen worden, zo veel maal alsze geblanket zijn: of eer datze van vreeze zoo dikwils bleek zullen worden, als gyze met roodheid verciert hebt. En in dat zult gy u zelve verraden, het geheim van uw misdadige listen, openbaarlijk ondekkende.

Ik onschuldig Narcissus in de fabel, als hy zijn eigen minnaar wiert, om dat hy, zich nimmer gezien hebbende, hem niet kende. Maar hoe kunnen u de dooling van een zelve lust vergeven? zult gy van uw gebreken twijffelen, zoo gy'er vol van zijt? uw geweten, ontkentge uw elenden, zullen u duizend-maal daags dwingen te belijden dat gy anders nergens van gemaakt zijt.

Ontwaakt dan uit deze doodelijke sluimering, die uw zielen benaut, en 't oor aan 't vervarelijk geluit van deze trompet leenende, die al de wereld ten oordeel roept, bemerk datze niet vergeefs slaat, dewijld'er alle ogenblikken een ontelrijk getal perzonen komen aangedrongen. Ziet u daar in een schonen staat, zo de dood u over-valt, als uw aangesicht geblanket, uw geest vol ydelheid, en de ziel met duizend andere misdaden bezeten is.

O recht-

O rechtveerdige God wie zal'er op uw wreek-dag niet ontzien!

Geloofme, Ionk-vrouwen, dewijl je niet keunt doen dan sterven, denkt op't geenje dagelijcx doet. Den vlijt ziende diege tot uw aangezichten bestet, doet ons speuren datge niet dan voor haar leeft. De schoonste van uw gezellinnen die gisteren haastig storf, verschrikt heden heur slaven, en hoe jalours datje in't gedacht van heur begaaftheden zijt, ik verbiede u haar te genaken zonder eerst uw neus toe te houden. Heet gy dit begaaftheden, de vervaartheid die op'er aanzicht schijnt, de helle oogen, de bleeke lippen, en deze vale dood-verf, zouden my uw geslacht doen haten, zoo ik geen vrucht van dezen boom was. Maar al't geen dat ik'er u van kan zeggen, is dat de wortelen daar van zoo besmettelijk als de stonk, en de bladeren, en bloemen van den zelve aard zijn.

Ik wil, om u te behagen, dat een van u andere het wonder van dezer eeuw zy. Wat eer, of wat profijt zouze daar van hebben. Zoomen haar eervaren in alle spraken looft, zoomen haar autaren toe-wijst, zy zal'er het slacht-offer geven, om dats'er de af-god van geweest is. Dat zy al de sterffelijke wetten stelde, zy zou evenwel al heur elenden onderdanig zijn. En zo de fortuin haar by de hand op't hoogst van heur tronen leide, zy zelf kan haar in een gevangenis storten, om daar, gelijk Darius Vrouw, van rou te sterven. Noch wil ik dat heur schoonheid, van veel eeuwen wonder waardig zy

zy geacht , waar in kan 't haar voordeelen ? men zal haar duizend eeren in de werelt doen , alsz'er niet meer zal zijn ; en zy zal mooglijk in de helle branden , daarze eeuwiglijk zal leven. Heur lighaam, zeg ik, zal door de wormen , en heur ziel door de vlammen verslonden zijn, en heur naam alleenlijk op aarde eenige tijd vermaakt ; wat een eer! mijn geest verliest zich, door vrees en verbaastheid, in deze gedachten.

O Ionk-vrouwen ! hoe elendig zijn die, die niet, dan de schoonheit tot 'er deel hebben ! wat denkt gy dat het is alleenlijk schoon te wezen ? 't is een bloem-tuiltje te hebben, daarmen zich de morgen van de jeugt mee kan verciereren ; maar op de middag ziet men niet meer de bloemen , noch de boom dienze droeg , en in 't verscheiden van den dag is dit wonder waardig oogmerk dat van al des werelds verachting.

Seker men zegt wat men wil , ik vin niet schoner dan de deugt : al de rest vergaat , en vervliegt. Een bloozende verf verbleekt , een schoone stem vergaat , en een vrolijke geest na den tijd gaat in zijn ydelheid te niet. De eenige deugt blijft op 'er eigen grond-vest vast, zonder ons ooit in 't verderf van ons' zelve te begeven.

Ionk-vrouwen weest dan, zoge wilt, zo schoon als Cipris in de fabel , gy zult niet dan een Appel tot uw vergelding hebben ; zijt zoo schoon als Lucretie in de History , zy is van leed-zijn gestorven. Al de schoonheden , die'er ooit op d'aar-bodem waren, zedert de ogenblik van heur scheppenis,

nis, maken maar een klein mager hoopje van heur stof, de deugt alleen geleid ons aan geene zijde 't graf.

Maar waar gaat gy zoo wel gepronkt? zoo 't te biegt is met voorneem van u den dag gelukkig te maken, dewijl dit d'eerste zondag van de maant is; gy zijt wel toe-geruft, in plaats van uw geweten voor een kruize-fikx wel t'onder-zoeken, hebt gy uw aangezichten voor een spiegel wel onder-zocht, gaat gy vergiffenis van uw misdaden eifchen, en begaat gy nieuwen om straf te hebben? gy gaat, zeg ik, van den biegt aan't autaar, om daar uw Saligmaker t'ontfangen met een ziel, die eer gestelt is, hem voortaan te vertoornen, dan van voorneem om van't voorlede rou te toonen; is dit geen wraak tegens uw zelve geroepen?

Ik zie S. Francois, die, door volmaakte barmhertigheid, hem op aarde verbrande van 't zelve vuur, daar de Seraphijnen in den Hemel van omvangen zijn; die sich evenwel met deze groote suiverheid onwaardig achte de order van Pretifus te ontfangen. En gy zijt soo stout, en onbeschaamt datje met een onsuivere mont, en onheiligh hert uw Schepper self ontfangt. De enige gedachten van deze misdaad stelt al mijn geesten, door verbaastheid, en beroerenis in onorder.

De tweeden dag.

Jonk-vrouwen, ik ontwaak u van wegen God: want 't is hy die u zegt, dat gy dagh noch
uure

uure weet dat deze Trompet, die u tot zijn oordeel roept, u ten lefemaal zal dagen daar te verschijnen. Waar toe denktge de helft van uw leven in droomen, en mijmeryen te verslijten? gy slaapt met zoo swart een ziel als de Hel, wat rust keuntge op 't tipje van uw eeuwige ongerustigheden genieten? de Hemel, in zijn onbeweeglijkheid, spuwte van schrik door 't geluit van deze Trompet: de aarde, hoe wel onbeweeglijk schud'er uit vreeze van: de Engelen zelf, in hun zuiverheid, en al de Sancten in hun onnoozelheid, zijn, geen vrees konnende hebben, van verwondering geraakt: en gy slaapt noch in deze openbare oproer, die al 't geschapene verschrikt. Staat dan vaardig op, en bereid u reekenschap te geven tot het minste zondig woort toe dat gy gesproken hebt.

Och! in welk een onorder zijtge in uw ontwaken! het schijnt dat gy van schijns-wijs te sterven op-houd, om in der daad te sterven. Gy zijt door vreeze op uw uitterste. Och! hoe nut zouden u deze benaautheden zijn, zoo gy 'er dikwils de smert van leed door een levende vreeze des oordeels van God: maar uw geesten van zo ernstige gedachte bekeert doen u zulkx verachten, zonder de schade daar van te voor sien.

Ik zie u op-staan in de bezigheid van u lichamen, altijd vol besmetting, te vercierren, en op te pronken; maar stelt dat een weinig uit, en 't hoeft uit 't venster stekende, bemerkt deze stinkende die men ter aarde draagt, als de zelve die u giften
ren

ren van wegen heur. schoonheid jalours maak-
te, men draagt 'er in 't graf, en gy loopt 'er naa.
Zy gaat u maar een tred voor; noch weet ik niet
of gy 'er noch niet gelijk zult komen. Deze ver-
varelijk Trompet staat altijd, en gy treed gedurig
voort; oordeelt of het mooy staat datge op den
weg zo bezig zijt, dan in 't frizeeren van uw hai-
ren om 'er wanhavenheit voor te koomen; dan in
't schuuren van u tandē, deze kleine beentjes, wiens
minste besmetting al uw aanvalligheden vernie-
tigt: en al dat ter liefde van dit lichaam dat zicht-
baarlijk verrot, en daar de wormen in deze wereld,
en de duivelen in d'andere het aas van verwachten.
Wat profijt denkt gy dat uw zielen van de schoon-
heid van uw aanzicht zullen trekken? geloof-
ge dat uw Biegt-vaders op d' uur van uw ster-
ven u vragen zullen hoe veels 'er tot slaven heb-
ben gemaakt? neen, neen, maar eer hoe veel tijts
gy in dese Goddeloze oeffening versleten hebt. Hy
zal 't belangen van uw lichamen niet bevljiti-
gen, heur schone hoedanigheden zullen niet meer
in wezen zijn: uw zielen zullen alleenlijk heur
zaak bepleiten; God geef dat heur geen rede ont-
breekt om die te winnen.

O schoone oeffening van dezen tweeden dag,
hem verdrijvende in sich te spiegelen, en te cieren,
om de swakke geesten met afgodery aan te vech-
ten! maar, laas! ik vinde u noch zotter want gy
arbeit niet dan tot der duivelen voordeel, dewyl
zy 't einde van den dag al uw buit ja uw zelf meē
zullen voeren.

Doch

Doch men moet bekennen datje kostelijk gekleed zijt, en dat 'er aan uw heerlijke pronkeryen, die u tot een nieuwen luister aan uw aanlokkentheden dienen, niet meer te doen is: maar waar gaatge dus verciert heen? is 't naar de Comedy? ach! wat een doodelijk perzoon vertoonde Cleopatra, die jonge Princesse, op 't tooneel van heur Bruiloft, in 't treur-spel van den Koning Philippes heur Bruidgom, stervende van een zelve slag van ongeluk die dezen grooten Monarg in 't graf voerde: zy was zo schoon als gy, waarom zult gy gelukkiger zijn? zy was niet ouder; wat rede hebtge van heur ongeluk niet te vrezē?

De Trompet die u ter dood, en ten oordeel roept, slaat altijd, yder dringt 'er heen, wie kan u verzekeren, dat gy 'er hede niet verschijnen zult, dewijl je zo snel voorts-trekt als de anderen? zo gy 'er in twijfel van zijt; is dit gerust geleefd datje u gevoelt sterven, zonder u ter doot te bereiden? stelt gy in gevaar 't geenje maar eenmaal keunt verliezen? gy leeft niet, dan voor de eeuwigheit: want 't leven van deze werelt is eigenlijk geen leven, en evenwel slijt gy 'er de dagen van zonder op deze eeuwigheden te denken, die zo lang als God zelf moeten duuren. Hoe, zal 't u niet verweten worden dat gy op aarde niet gedaan hebt, dan uw lichamen verciert? wat was 't een schoone oeffening, zo uw zielen van de zelve stof waren! wat was 't een zoete oeffening zoo men niet moest sterven: maar yder dag naar de komst van een eeuwig vertrek aasfemde, en alle uren verslijtende in 't verciere van geraamten, moet het nootzakelyk dat de Hel uw vergelding zy.

Ziet

Ziet u daar terwijl bezich in 't zien speelen der Comedy; maar bespeurtge niet dat gy 'er de klucht van zult zijn, al de wijze Democrijten oorzaak tot lacchen gevende, om 't zot besteden van uw dagwerk? doch ik moet u voordeel uit u schade doen trekken. Denkt ten minste terwijlje dus onledig zyt; dat deze werelt een toneel is daar gy dezen zelven oogenblik de perzoon vertoont die God u van eeuwigheit gegeven heeft. Doet goet, of quaat, gy zult niet dan deze maal op 't toneel verschijnen, gy speelt uw rol voor een eeuwigheit, daar de Engelen, en de duivelen de aanschouwers van zijn, verwachtende het einde van 't leste bedrijf, dat gy lof, of schande zult verkrijgen, ik wil zeggen, vergelding, of straf.

Gy moogt in 't afgaan van 't tooneel in 't graf wel zeggen, laat ons daar weer opklimmen, wy zullen veel beter doen dan wy gedaan hebben. Het spel is gespeelt, de kaarzen zijn gebluft, yder zal voor een eeuwigheit de loon van zijn werken ontfangen. O vervarelijk oordeel; maar noch vervarelijker Trompet, die u in de onorder daarje leeft, daar roept. Ik laat 'er u de overdenking van.

Den derden dag.

Zalig zijn de geene die in Godt slapen. Ontwaakt dan, Jonk-vrouwen: want uw zielen zijn in de staat, daarje zijt, zo swart als uw aangezichten blank kunnen wezen. Ziet u daar onder uw kin gekeel-bant als de kleine kinderen, met

een

een Momaanzicht, om haar vervaart te maken. Och! hoe vervaart zoutge zijn zooge in een oogenblik voor God moest verschijnen, om 't vonnis van zijn recht te gehoorzamen! wat van beide behoort u 't liefst te wezen, of de schoonheit van uw lichamen, of de zaligheid van u zielen? uw lichamen ontfangen van verrotting, en gebooren in de genegentheit daar zy leven, kunnen zy zich tot de vergelijking van heur zielen verheffen, die door de hant van een almachtigen, tot zijn liefde, en eer geschapen zijn?

Maar evenwel, ô wonder van ongeluk, en swakheit! is al uw afgrijzen voor uw zielen, en genegentheden voor uw lichamen. Waar uit koomt het dat gy haar dikwils nieuwe rokken geeft, zonder te bemerken datze al 't geen datze raken verbruiken, en al dat 'er verciert verderven? gy moogt heur kale hoofden wel nieuw hair geven, die 'er op de poot komen ontdekken endelijk de pot der ontleende roozen, om ons daar in de doornen der ouderdom te doen zien.

Onderhout heur blankheit met gedisteleerde watern; vernieuwt alle jaars heur tanden: verbergt de zak van heur hangende borsten, onder een schoonen doek, en vultze met gemaakten op, het binnenste bederft al. En noch maakt de tijt die alle dingen sleept, en niemant vry laat, een nieuwe bederwing, die niet verbetert kan worden. Ik laat u in 't ontwaken van uw slapende geeft, en in 't wederkeeren van uw verdoolde rede denken, of deze wijs van leven, datge op aarde legt, u in den Hemel kan geleiden.

't Is

't Is haast drie uren datje bezig zijt geweest in 't schikken van uw nieuwe rokken, en rabatten op de nieuwe snof; wat hebtge in 't zin? ten dans te gaan, haast u niet, men komt my zeggen, dat die geen die het geeft, van een gedurige koorts is bevangen, en de kinder-pokken heeft gekregen; wat ramp is dit! laat evenwel niet haar te bezoeken. Heur ver-varelijke ziekte zal u voor een Meesteresse van 't school dienen om u deze aanvalligheden, zoetheden, en liefselijkheden, daarje zoo veel van hout, te leeren verachten. Gisteren stontze met de schoonste van u allen naar den Appel, en dezen avond zalmen de gordijn van 't bed over heur aangezicht trekken, uit vreeze dat zy 't heur eigen aanbidders mogt doen. O schoonheit gy wort te veel geveleid, dat men u by wint, en rook vergelijkt, dewijl gy zoo my dunkt veel minder zijt. Het banket gaat evenwel voort: ik wil zeggen dezen dans daar u de Natuur al op wassende noot, en daar de tijt de speel-man van is, dewijl hy door zijn gedurige voort-gang ons al t'zamen in 't graf sleept.

Ik ducht wel dat u dezen toon van spelen niet behaagt, maar men moeder door dwang naar de maat op dansen. Men heeft het op Muzijk gestelt, ziet hier 't veers datm'er op gemaakt heeft. Dat alle dingen met een gedurige beweging, en zonder stil-stant vergaan; en dat de schoonheit de voortocht heeft, gelijk 't brooste ding des werelts; ziet u daar wel toe-gemaakt, nu moet de rest van den dag met een oeffening versleten zijn die u wel gevalt. Maar wat zeg ik? gy zijt noch doende met

u zelveu, gelijk Neroos Vrou, in de spiegel te vleyen. Ach! dat ik storf, eer ik leelijk worde, zeide deze Princesse, zonder te bemerken dat in 't doen van deze beede, al deze oogeblikken van deze zelve uur haar iets van heur schoonheit ontroofde.

't Is dan niet noodig, Jonk-vrouwen, de Hemel om een zelfde zaak te bidden, zo al de oogeblikken daar u levens van gemaakt zijn, zoo veel zijn als uw huis-beroovers, die u met list de eerste trekken van uw aangezicht berooven, ik zeg met list op de morgen van uw jaren, dewijl gy'er geen acht op-neemt. Op de middag zijn 't dieven, diemen door achter-denken begint t'ontdekken, maar op den avond zijn 't openbare zee-roovers die u met al 't geen dat u mag resten, weg voeren.

Och! dat het nu niet waar is dat deze waarheden u zoo gevoelijk zijn, datge noit op iet anders denkt, dewijl uw zaligheidt aan deze dierbare gedachten hangt. Want zooge u deze gedurige verandering vertoont, daar alle aardfche dingen aangehecht zijn, ten einde van 't een na 't ander in deze groten af-gront van tijt, die 't al verflint, te begraven; en datge hier door bespeurt dat uw zielen eeuwig zijn; zou 't wel mooglijk wezen datge geen liefde tot de eeuwigheid droegt? deze werelt heeft meer dan zes duizent jaren gestaan, en nauwelijkx schijnt hy een dag gestaan te hebben: zoo 't waar is dat het voorleede uit onze gedachtenis vliedt. Maar deze eeuwigheit, Jonk-vrouwen, daar God alleen de tijden en maat van is, is 't alleen die al uw begeerten moet begrijpen, en al uw hopen bepalen.

Zo

Zo gy nu wilt dat ik 'er u de middel toe leer, 't is altijd het oor van uw inbeelding te leenen aan deze vervarelijke Trompet van 't oordeel, daar u de gelukkige of de ongelukkige eeuwigheit wort toege- deelt. Hoopt geen gunsten het recht zal in zwang gaan. Betrouwt u niet op vrienden? de deugden zul- len uw naasten zijn. Gy moogt wel Dochteren van een Prins, Vrouwen van een Koning, en Moeders van een Keizer wezen; al dees hoedanigheden u niet dan in 't graf gevolgt hebbende, uw werken alleen zullen u eeren, of lasteren, gelukken, of ongelukken geven.

O Ionk-vrouwen, hoe groot, en gelukkig is men op de werelt, datm'er niets van begeert. Die voor den Hemel gebooren zijn, hebben van nature zulk een tegen-smaak van d'aarde, dat zy 'er leven, ofz'er niet waren, heffende hun geesten, en gedachten gedurig naar deze eeuwigheit, gelijk 't eenige goet, dat al hun quelling door heur bezitting kan ver- lichten.

O eeuwigheit; gy moogt al mijn gedachten in uw boezem wel verdempen, ik zal niet laten ge- durig op u te denken. O eeuwigheit, gy moogt, zeg ik, al de machten van mijn ziel in d'overden- king van uw langte in onorder brengen; zooze geen ander oogmerk, of gezicht hebben dan u. Moet ik noodzakelijk u niet beminnen, zoo ik al dat ver- ganglijk is haat? ben ik niet gedwongen u vol- maaktelijk te achten, zoo ik al dat vergaat herte- lijk veracht? dat men my dan niet dan van d'eeu- wigheit spreek: al wat niet aan haar is, staat my te-

gen, en benaaut my. Hoe men't geneugt grooter bezit, hoe men meer van heur verlies gedreigt wört. Zijt schoon, en rijk in deze werelt, waar voor zal't zijn? zoo ik een eeuw in mijn macht had, ik zouze u tot een tijt geven, om deze goeden te bezitten: maar wat zouw'er u in den laafsten oogenblik van over zijn? uw schoonheden zouden niet dan in uw gedachteniffen ftaan, en uw fchatten, hoe dicht zy by u waren, zouden heel van u vertrekken, als gedwongen haar voor eeuwig te verlaten. In voegen dat al dees goeden, diege zout bezeten hebben, van naam, en natuur veranderende, u alleenlijk met heur gedachte zullen quellen; zoo waar is't dat d'eeuwigheit alleen dees altijt waffende dorft, van onze herten daar de natuur hen mee quelt, kan laven.

Den vierden dag.

W At is't dat ik hoor? zeide Rozidatus Vrou fchielijk tot haar zelve, in't geluit van de doodelijke Trompet, die voor heur poorte floeg om haar't vonnis van zijn dood, door't bevel des Konings Hertodorus zijn Broeder, te betekenen. Maar, Jonk-vrouwen, deze Trompet die u ten oordeel roept is noch vervaarlijker. Rozidates, die als een Heiden had geleeft fturf alzo. Maar gy, die voor den Hemel zijt geboren, zult gy op aarde niet, dan voor de Hel leven? 't is haast middag aan't uurwerk van uw leven, gelijk 't aan dat van de ftad is, waar is uw dag-werk? zoo gy al de

de dagen die u overig zijn dus verslijd, 't zy in slapen, of om u te hullen, zal 'er entlijk een tijt komen datge reekenschap zult moeten geven datge in deze werelt niet dan slapende geleeft hebt, en in d'ander in de brant der eeuwige vlammen waken.

Vreestge niet dat de Zon u uw traagheit op den kaatsten dag zal verwijten? want gy hebt goet te slapen, dezen star, die van d'ogenblikken uwer leven reekenschap hout, laat niet, heur loop vervolgende, u in 't graf te slegen.

Ontwaakt dan, gedenkt u niet datge op een Brui-lofts-Feeft genoot zyt? ik moet u daar verzellen, om op al dat'er om zal gaan acht te nemen. Al uw ydelheden wil ik door zien, op dat ik al de werelt heur verachting preek. Kleet u, terwijl zal ik mijn geest met gedult wat oeffenen.

Zeg my dan eerst eens, waar toe dienen deze potten met pomade, deze doosjes met poeyer, de glaasjes met gedisteleert water, en deze papieren met vermiljoen, dien ik op uw tafel zie liggen? zyn dit een deel der vonden diege in 't werk stelt om u schoonder te maken alsje zyt, ten spijt van d'He-mel, en Natuur? Och! wat zullen deze leuren u al tranen kosten, zooge tijt hebt om 'er berou van te hebben?

't Is waar dat uw lichamen alle dagen een riekende pomade eiffchen, om heur besmetting weg te nemen: dat heur hair de vettigheit, niet dan met poeyer kan verbergen: dat heur geele aangezichten, in de Fontein van 't Alambik gewossen zijnde, vermiljoen zoeken, op dat men heur stervende verf

niet ziet; maar gy bespeurt niet datge, gelijk de Danaïden, in deze bezig'ieden gebrooken kruiken vult.

Waar viant men pomade voor uw flank? wat poeder zal de gladde vetheit van uw hoofd verdroogen? wat water zal naar uw begeerte blank maken, en wat vermiljoen zal u roozen op uw kaken, die 'er de Natuur noit plante, vertoonen? gy ziet dan, dat uw doen geen oorzaak hebbende dan de ydelheit endelijk de zelve u tot loon blijft, ô schoone winst! gy haakt niet dan naar wint, uw hoofden vervullen 'er zich ook meê, gy bemint niet dan rook, en de tranen blijven 'er uw ook van in de oogen. Ziet daar al de vruchten van uw loop; ziet daar de kroonen die u aan 't ende van de loop-baan verwachten.

Och! hoe kostelijk was de pomade van S. Elizabeth, toen zy der armen voeten bereukte! ô hoe zoet rook de poeyer, en de asch daar de heilige Egyptiaanze Marie heur hoofd op den dag van heur penitentie meê dekte! ô wat een Goddelijke kracht hadden de tranen van heur berouw, om heur ziel en lichaam te gelijk te verciereren! Och dat de roodtheit der schaamte van heur zonden levender was dan deze die gy poogt te maken! breekt dan de spiegel en die u vleyen, en dient u nimmer dan met deze, dien ik u aanbie.

Doch uw werk moet gedaan zijn, ziet u daar gekleet, ziet u daar in de Karos; ziet u daar aan de tafel, en haast aan 't leste gerecht, daar is't dat ik u verbeide om u te doen gedenken dat al de feesten des

we-

werelts heur leste gerecht hebben. Men zou op aarde geen feest kunnen houden dan van de vruchten haarder tuin; en zo deze vruchten niet eigens hebben dan de verrotting, zo doet heur voetzel, u lichamen dag op dag voedende, heur besmetting groeyen, zonder oit heur honger te kunnen verzaden. Invoege dat gy morgen de ydelheit van deze nieuwe tafelgerechten gevoelyk zult kennen, dewijl zy met het Ammelaken weg gaan.

Bemerkt noch in 't midden van u verblijdingen dat de zelve uren die gy in 't voeden van uw lichamen gebruikt voor heur verderf zijn gerekent, dewijl u de tijt al etende, en lacchende in 't graf leit.

Dit zijn de feesten van Cleopatra, diemen op, altijd vlootende, schepen hout, om ons te kennen te geven dat wy over al van plaats veranderen door de gedurige loop van ons leven, en dat van al ons doen dat, dat ons te niet brengt, ons 't eygenste is.

Endelijk ziet u daar weer t'huis gekomen, den dans is gedaan, de feest is over. Ach! Ionk-vrouwen, blijft ernstig in dit gedachte. Al de vermakingen des werelts zijn van de zelve aart als deze danzen, en feesten, alles vlucht gestadig weg, en de doot naakt ons gedurig. Al waar 't dat al de dagen van uw leven Bruilofs waren, ach! hoe vervarelyk zou u de leste schijnen, dewijl gy van al de tijt die gy in vroolijkheit en danzen had versleeten, reekenschap zou moeten geven. Denkt een weinig over in hoe veel danzen, en feesten gy alreë geweest zijt; en ziet daar na, uw gedachtenis onder-

vragende, wat'er u van rest, gy zult bevinden datge van al uw geneugten niet hebt. Ach! zal'tu niet noch eens verweten worden datge het deel dat u in den Hemel behoorde, voor niet verkocht hebt? ik heb wel hooren zeggen dat Lyfimaches zijn Kroon voor een glas met water verwisselde; maar hy was op't punt van haar tot asch gebracht te zien, door de zelve brand der dorst die zijn ingewant verbrande. Invoegen dat hy, gebracht in deze staat, zijn stervend leven gevende, niet dan van wint met water veranderde.

Maar u schandelijk verfteken te zien van't recht van een eeuwige blijdschap, voor een ander, die'er geen naam van draagen kan dan valsch, als geen stand hebbende dan in uw gequette in-beelding; waar is uw liefde tot u zelf daarge zo toe genegen schijnt? is't u niet gehaat, datge het vergankelijk bemind? wat zal u, stervende, van uw leven over-blijven, dan een tegenwoordig, en vergeefs berou, daar de smert eeuwig van zal duren?

Gy denkt nimmer dan nieuw tijt-verdrijf te zoeken, om de tijd te dooden, en gy bespeurt niet dat de tijd u dood, dewijl dat in't zoeken van hem voor by te gaan, hy u de dood doet vinden. Hoe is't mogelijk datge moëite doet om voor by te gaan 't geen u met zulk een snelheid ontloopt, dat uw inbeeldingen, hoe licht datze zijn, het nimmer kunnen achter-halen. En 't geen u noch aanmerkelijker behoort te wezen, is dat al de tijd van uw leven zich eindigt in een laadsten oogenblik, daar voor een eeuwigheid uw ongeluk, of geluk

aan-

aanhangt : ongeluk van een straffe die geen eind zal hebben , en geluk van een glory die eeuwig zal dauren.

O lieve gedachte van de leste oogenblik onzer leven , dat gy zoo onfscheidelijk van onze geesten niet zijt , als de schaduw onze lichamen is ! O zoet gedenken van de dood , dat gy 't grootste deel in onze gedachten niet hebt , om u niet eeuwig te vergeten ! O Goddelijke overdenking der eeuwigheid datge onze zielen zoo gevoelijk niet zijt , als onze herten 't aassemen is. Hoe lieffelijk is 't te denken dat David riep dat hy dikwils op deze eeuwige dagen heeft gedacht , daar God alleen het licht van is. O schoone dagen 't verwondert my niet dat gy geen nacht hebt , de Zon die u verlicht schijnt niet dan van zich zelve. O driemaal gelukkige dagen ! neen ik verwonder my niet datge eeuwig duurt : de Star die u voort-brengt is de eeuwigheid eigen. Zeker mijn geest verliest zich in deze zoete gedachten , maar zoo vermakelijk dat hy geen begeerte heeft om zich weer te vinden.

Na alles , Ionk-vrouwen , moet gy 't ende vande dag komen daarge 's morgens van daan ging , dewijlmen maar een weg van een dag-reis heeft. Gy moogt wel traag wezen de zon die heur loop niet doet , dan om d'uw te verlichten , dwingt u zo snel te gaan als hy.

Danst , lacht , slaapt een gat in den dag , het schip van uw leven zeilt geduurig voort in de zee van heur eigen elenden , door de eenige wint van heur aassem , sonder stil te kunnen blijven dan in de have
van

van't graf, daar de Trompet van't oordeel u roept, neemt acht datge daar uw klip niet vind, het berou zou' er eeuwig, en 't leet-wezen vergeefs van zijn, Zonder liegen, t'elken-maal als ik op de eeuwigheid denk vind ik niets behaaglijkx in de wereld. Niet dat yder gedeelte van dit groot lichaam, dat door een volkomen macht beweegbaar is, in'er zelf niet verwonderlijk, en in'er schepper aanbiddelijk zy, maar zoo dit zoo veel als oogmerken van verandering, en verdorventheid zijn, zucht mijn hert, altijd ongeruftig, gedurig naar de oorzaak van deze beeken, als alleen bequaam om de dorst van al zijn quellingen te laven. Ionk-vrouwen zoo gy tegen-smaak in de aartze geneugten wilt hebben, gy hebt niet te doen dan op de eeuwige lekkernijen te denken, om dat de ongelijkheid zoo groot is dat de gemeene zinnen genoeg zijn om u de eene te doen verachten, en d'ander wenschen.

De vijfde dag.

HElp mijn God, riep S. Hieronymus, duizentmaal daags: ik sterf van schrik, door't horen van dese Trompet die my tot uw oordeel roept.

Ach! Ionk-vrouwen, zoo dezen groten Zant, in't midden der wildernissen, en onder de strengheid van sijn armelijk leven, sich op't uitterste door vreeze vond, hoe keunt gy u houden in't midden der ydelheden des werelts, als gy alleen op deze
noot

noot van te sterven denkt, mits die wet niemant vry spreekt? deze onnoozele beefde, en gy beweegt u niet. Dezen elendigen spooq, zult gy ongevoelijk blijven? Dezen rechtveerdigen Man, zeg ik, riep gedurig om hulp in de zuiverheid daar hy leefde, zult gy, als schuldig zijnde, door 't eenige voor-beelt van zijn verbaastheid, niet ontstelt zijn? keunt gy gerust leven in de schepen uwer lichamen, en op deze stormende zee des werelds, zonder te vrezen dat de tijd, die'er de schipper van is, u heden in passant op d' oever van uw graven zal ontlossen?

Ontwaakt dan vaardig; en zo uw leven niet dan een droom is, droomt in uw ontwaken, wat ambacht gy in deze lange eeuwigheid, die gy t' allen uuren nadert, zult doen.

God heeft yder, tot verstand komende, een pinceel in de hand gegeven, gelijk Zeuxis, dien vermaarden schilder, die, naar zijn geloof, niet dan voor de eeuwigheid schilderde, op dat al uw werken nimmer ander oogmerk, en opzichtzel zouden hebben. En inder daad al dat gy denkt, al datge zegt, en al datge doet wort met de Oly der eeuwigheid geschildert. Ik wil zeggen dat alles zich naar 't goed of 't quaat eindigt, of naar de glory van de gelukzalige, of de pijn van de ongelukkige eeuwigheid.

Zoo gy sterft in't gedoent daar ik u zie, hebben de tot's middags te bed gelegen, men zal bevinde datge al slapende uw traagheid voor een eeuwigheid hebt geschildert, daarge eeuwiglijk van
ge-

gestraft zult worden. Dat yder dan doe watze wil, de dag kort'er van tot'er schade : doch't loon'er van wort in d'anderé werelt eerst gerekent. Bereid u dit oordeel te gehoorzamen.

Ziet u daar haast gekleed, en op de mode toegeschikt, het vermiljoen op de kaken, en eenige swarte plaistertjes om't wit wel te doen af toonen, zonder twijffel om yemand te betrapen : maar op't einde van den dag zult gy bevinden dat gy u zelf bedroogen hebt, niet gevangen hebbende daer ydelheit, als oftge niets gedaan had.

Ik verwacht u naa't endigen van't middagmaal, om u in de karos te helpen, en u met gedachte ter wandeling te volgen, om te oordeelen of uw koutingen nutter als vermakelijk zullen zijn.

Ik moet noch gedult nemen, terwijlmen de Paarden in de Karos spant, om u tijd om te spiegelen te geven, zettende uw kappen, en kapers. Maar wat zotte gedachten onderhouden uw geest in deze bezigheid? gy leert uw oogen de konst van de herten looffelijk te quetzen, zonder te bemerken dat'er uw zielen de treffing van ontfangen, door de ydelheit die'er haar van blijft. Nu is't, zeg ik, dat gy uw aantrekkelikheden een nieuwe les geeft, om haar te gelijk te wijfen beminnen, en vreezen, u noch gelatende datge niet tot heurlisten doet. Ziet daar het schoone voor-nemen daarge dikwils van weder-koomt. Ik sta toe dat'er door uw blinkende oogen heden veel gequetst worden; morgen zal een druypel vochtigheid, die'er rood sal maken, hen voor genees middel dienen.

nen.

nen. Laten uw zoetheden, en aanvalligheden liefd, en vrees te gelijk geven, al de geen die'er begeerten toe hebben, hebben geen liefde dan voor haar zelf: want uw getrouste minnaars werpen de grontvest van hun rust op't verderven van uw achting; en gy moogt u wel doen vrezen, zy vrezen nooit dan hun tijd in dezen aanslag te verliezen.

Maar my duukt datge de weg naar't hof neemt; Och wat gaatge al ydelheden in deze wandeling zien, gelijk een openbare jaar-merkt, daarze heur handel in gebruik stellen.

Zult gy niet zeggen dat dit jonge zot-hoofd, in 't groen gekleed, dat gy aan de poorte ziet, deze morgen al heur blanketzel op'er aangezicht verbruikt heeft? zy gelooft de schoonste van de werelt te zijn, ik zeg in heur oogen, zonder te bemerken dat heur eige liefde haar alles verblind datze heur gebreken niet ziet, dat'zy zoo weinig bedreven is in zich te doen bemianen, datze al de wereld tot deernis beweegt. Wat my belangt ik maak my wijs dat het een blinkend glas is dat andere in een rook verlicht, zijnde het wezen met sneeu bedekt.

Wat oordeel kan men noch van deze laat-dunkende doen, die niet schoons dan de boezem hebbende, daar onbeschaamt mee pronkt, gelijk of de rest van'er lichaam te loven, of te verkoopen was. Och! hoe beschaamt moetze zijn als den dag om is, datze heur winkel moet sluiten, zonder een bezichter van heur koopmanschap gevonden te hebben. Men moet bekennen dat de

de schaamte aanlokHzelen heeft die men elders vindt.

Werpt vaardig de oogen op deze zotte-bol, wiens schoonste schicht door ouderdom omgelegd, de list leent van dit groot getal plaistertjes diege ziet; als ofze in de ouderdom daarze is, iemant konden treffen. Een vreemde, maar deereijke zaak: 't is haast thien jaren dat heur schoonheit haar voor 't lest vaar wel zeide, en noch besteedze alle daag heur vlijt omze weer te doen komen: is 't geen nieuwe zothheit datmen de tegenwoordige tijt gebruikt om de voorlede weer te halen. Doch zy zou gelukkig in 'er ongeluk zijn, zo zy in 't lijden van heur schip-breuk zich aan de deugt vast hiel, om zich in 'er verlies te bergen.

Beziet die een weinig die gants vergult in de Karos kooft, ik oordeel aan 'er gelaat, en doen, datze zich de afgod acht van al die 'er aanschouwen, zonder te bemerken dat de tijdt, die haar voor een nieuwen koetzier dient, haar in de zelve zeege-stoel op 't autaar van 't grafgeleit, om daar met al heur aanbidders schandelijk geoffert te worden.

Maar wat heeft deze een quade bevalligheit datze zo ernstig het oor aan 't koozen van dezen jongen laf-bek leent, die haar onderhout, en dieze, dat noch 't ergste is, gelooft in al de bedriegerijen dien hy 'er zegt. My dunkt dat ik hoor dat hy haar sweert, datze in zijn oogen de schoonste des werelts is, en datze zijn eet gelooft, zonder andere verzekering dan die die haar heur spiegel heeft gegeven, is dat geen goede borg?

Hoe!

Hoe ! weet zy niet dat de eerste eed, die een verliefde haar doet, is niet een 'er van te houden, zoo lang als zijn passie duurt ? en daar by is dit sweeren de minnaars zoo gemeen, van te zeggen dat hun meestereffen volmaakt schoon zijn, datz 'er zich heden-daags niet dan uit gewoont mee dienen. En't ongeluk wil evenwel dat gy aanwent dat te gelooven, zonder te bemerken dat de spiegel, die 't u wijs maakt, u de eerste verried.

Ik wil nochtans datze zeer schoon is, daar in bestaat de grond-vest van 'er ydelheid. Zoo heur beelden gevoelijk was, het waar meer dan 't rechte, mits de schoonheid van dat zich van heur zelf kan bewaren, en de bevalligheid heeft niet eigens dan de nood-dwang van heur verderf. Invoegen dat zy, maakt men haar wijs dat zy uitnemend schoon is, moet gelooven dat men haar dit niet dan in passant zegt, dewijl heur schoonheid even vergaat als de lof-redenen diemen haar gaf, als van een aard zijnde.

't Is waar datze de schoonste oogen van de wereld heeft, maar men zietze nimmer als 's namiddaags : de morgen is gebruikt, om'er etterige dracht weg te nemen. Men zou geen volmaakt 'er neus dan de haare, kunnen zien, ik belijde 't, maar zy heeft alle daag een nieuwe snuit - doek van doen. Zy heeft een heel kleyne mond, ik bely het ook ; maar 't is een kleyne mest-poort. Heur blozen-de verf is heel aangenaam, maar hy is te verachten, door dien hy alle dingen vreeft : de zon, het vuur, de locht zelf zijn de vyanden die hem gedurig beoorlo-

gen, verwachtende dat de tijt, die heimelijk zijn Mijnen graaft, zijn werk voleint.

Zy is van goet verstant, want zy zegt schoone dingen, maar 't was beter dat zy goede dede. Men houd meer van de daden dan werken. Zy mag spreken watze wil, men zal by heur werken oordeelen. Zy zingt uitnemen wel; heeft zy niet dan de stem, zy zal 'er niet dan ooren onderwerpen. Die geen die niet te doen hebben zullen 'er in passant, tot hun geneugt, naar luisteren: maar als zy heur gezangen endigt, zullen zy beginnen te denken op iets dat meer stant heeft; gebeurt het by geval datze haar lof spreken, zy geven haar niet dan wint, die zy eerst hen leende. Endelijk laatz zo rijk zijn als Semiramis, en schoonder dan Helena; de een heeft in 't graf-schrift, datze in de steen van heur graf, dee houwen, datze, in 't midden van heur rijkdom, niet eigens bezat dan de besmetting, en elende. En de ander d'ongevoeljkste herten door heur betoverende aantrekkelikheden in liefd' ontfteeken hebbende, bewoog heur grootste vyanden tot deerenis, door 't eenige verhaal van 'er ongelukken. Vleid u niet, Jonk-vrouwen, een eenige zucht van berou over uw ydelheden zal u meer glory, en voordeel geven, dan al de tranen die uw slaven voor u mogen storten. Terwijl slaat de nacht uw vertrek; ziet de dag is om. Gaat uw spiegel nu rekenfchap geven van al wat gy gewonnen hebt. Maar wat zult gy hem zeggen om niet te liegen? ik sta toe dat gy 'er veel hebt doen zuchten; zo gy daar roem uit-trekt deze wint zal u blijven: want zy heb-

hebben u anders niet gegeven. Men heeft warelijk gezegt dat gy zeer schoon zijt; maar gy hebt hen niet dan 't hoofd in 't venster laten zien; en gy hebt u zoo een weinig in 't scheemer-licht gehouden, om 't avont-gespel te hooren datmen u dede, gy zult het niet meer zijn, uit oorzaak dat uw wangen van slijm-achtigheid zijn geswollen. Oordeelt, zonder vleyery, of men u lang kan beminnen, wanneer men u niet dan om uw schoonheit bemint.

Hoe veel aanbidders heb ik gezien van heur aangezichten, die, na oopenbaarlijk heur werk daar van gemaakt te hebben, van d'ongevoeljkste herten t'onderwerpen, tot zoodanig een staat van elende, door de leelijkheid, gebracht waren, dat zy, veer van liefde te verwekken, al de werelt meer vrees, dan deernis gaven. Zeeker, Jonk-vrouwen, zooge wift hoe veel toevallen uw schoonheit is onderworpen, zy zou gedurig meer 't oogmerk van uw verachting, dan verwondering zijn. Ik sta toe dat het een hoofd-werk van de natuur zy, zy zelf maakt 'er zich de stief-Moeder van, en geeft 'er over aan duizent soorten van ongelukken. 't Is waar men ziet niets dat zoo Godlijk is op aarde, noch zoo betoverent op de werelt; maar deze Godlijkheit is gelijk die diemen Alexander toe-schreef, wiens bloet, dat uit zijn aderen liep, al de autaren diemen hem had opgericht ontheiligde. Dat zelfde kan men ook van heur betooveren zeggen, als dat het droomen zijn die de swakke geesten bedriegen.

Zeeker, Jonk-vrouwen, men moet altoos daar

roe komen, datmen geloofd dat de deugt alleen aanlokkenheden, en aanvalligheden heeft, die voor de tijd, en dood bevrijt zijn. Al heur trekken, en al d'aanlokkzelen van de Natuur vernietigen zich allengs met haar: en hoewelze zich, door heur eige bederf, nochtans schijnt te bewaren, vindende heur vesting in heur vervalling: de tijd laat niet zich van uur tot uur, in zich zelf te vernielen, en de tijd van zijn rijk te verkorten. Invoegen dat, tot uw vertroosting, al dat gy ziet met uw gezicht vergaat: al watge hoort met de lucht, wiens toon uw ooren vervult, verfwint, en alzo al de rest, zonder dat 'er iets op aarde vast blijft.

De eenige eeuwigheit, Jonk-vrouwen, is onbeweeglijk; zy alleen is't die duuren zal zoo lang als uw zielen, en uw zielen zoo lang als zy: waarge gaat, heur onmetelijke grootheit zal u gants vervullen. En wat gy doet zy zal de tijd van uw bezigheden zijn, na hondert duizent jaren zal dit geen oogenblik van een wereltze eeuw zijn: na hondert duizent Millioenen jaren, zou dit zelve oogenblik, daar ik van spreek, noch niet om zijn. Hoe! Heer! zal ik u dan zonder ophouden vertoornen? wetende dat gy eeuwiglijk rechtveerdig zijt, om de zondaars met een eeuwighe pijn te straffen? eeuwiglijk branden! Och! hoe lieflijk is't vuur dat Sint Laurens tot affchen bracht, als ik op deze eeuwighe vlammen denk. Heer, eeuwig van de vermakingen van uw glory berooft te zijn! Och! hoe zoet, en licht is't pak van uw kruis, zoo ik 'er de droefheden van gelijk by die van deze beroving, die
geen

geen ent zal hebben. Ik zou niet voordr kunnen gaan, ik moet nootzakelyk mijn geeft op deze gedachte vefte.

Den zefte dag.

MEn leeft van de Tyrianen, datze veertig dagen zonder flapen waren in de gedurige op-roeren, daarze leefden van zich met heur stad tot afch gebracht te zien.

Ach ! Ionk-vrouwen, hoe keuntge een oog luiken in 't fnyen der gedurige vrees, daar't ver-vaarlyk geluit dezer Trompet van't oordeel de aller-ftoutze inhoud. Zy dreigt met geen eenige ontfte-king, maar eer met duizent dooden t'zamen, wier ftraffen eeuwig moeten zijn. Ontwaakt dan; en zo gy deze eeuwige nootzakelykheit van fterven niet keunt tegen ftaan; fterft ten minfte goets moets met de wapenen in de hant, 't nut zal'er de glory van verzellen.

Van al de pijnen die de wreetheit geeft, houdt men geen wreeder dan die van 't waken. Niet te flapen, wat een ongerufteigheit. Zoo gy door te veel in deze werelt geflapen te hebben verwezen word zonder op-houden in d'ander te waken; wat een pijn; ik zeg te waken, niet op zacht gefchudde pluimen, maar op bedden van vlam, die u, door een Goddelyke deugt, zonder u te verteeren, eeuwig zullen branden. Ik fpw'er door van fchrik t'elken-maal als ik'er om denk.

Ik vind geen onnutter werk in 't leven dan 't fla-

pen : en die geen die de slaap by de dood geleken hebben, hebben 'er zoo veel rede als vergelijking in gevonden. 't Is waar wy sterven sonder op-houden : maar als de nieuwe slaap des doods ons overvalt ; kanmen niet zeggendat wy twee-maal tefens sterven? onze zielen mogen in heur mijmeringen wel bewilligen, het leven der droomen, daarse dan van beweegt worde , is haar een aart van doot, als berooft van't licht de rede, dat alleen heur magten volkomen kan beheerzen. Invoegen dat die geen die veel slapen gemeenelijk dutachtiger zijn dan anderen, en ook een haastige doot meer onderworpen , als of heur twee-maal stervend werk het doodelijke toeval hielp : ik koom weer tot u.

Gy zijt , God dank , endelijk ontwaakt , hoe denktge de rest van den dag te besteden ? ik weet wel datge tijd moet hebben om u te kleden : maar bemerkt ten minste in deze ydele bezigheden, het bewenelijk ampt datge alle dagen, en alle nachten doet van uw elendige lichamen te kleden, en t'ontkleeden , terwijl de tijd yegelijks graf maakt. Het elendige ampt, zeg ik noch, dat gy gedurig leert ; gy moogt wel dikwils van rok veranderen , 't is altijd iets te zeggen, dewijl de moode zoo verandert dat uw tegenwoordige kleederen u morgen naauw dienstig zijn; en alsoo waar is't dat de wereld zo ongestadig als uw zin is.

Daar is niet dan uw dood-kleed, Ionk-vrouwen, dat niet van fatzoen verandert , heur mode duurt altijd ; maar of yder een bijzondere zin tot de kleuren heeft, en dat heur doodelijke u niet behaagde;

de ; gewent 'er u toe u alle avonden in uw bedden metende : de rede, en de noodzakelijkheid daar in fullé'er u endelijk' toogmerk behaaglijk van make.

Ik onder-vraag niet waarje gaat, ziende u in de Karos klimmen, 't weer is zo mooi, dat het u om een luchje nood. Ik zal u, naar mijn gewoont, met gedachten volgen, om de stof van uw onderhoud te weten.

Ziet u daar in een tuin by een fontein, gezeten onder de schaduw van een groot getal boomen, die met de enden van heur takken t' zaam verenigt zijn, in de bekommernis van de Nachtegaal te horen zingen ; maar ik moet u de zin van zijn wilt-gezag uit leggen. Hy zegt u op zijn manier dat hy de zon alle morgens wel mag groeten, en de maan alle avonden nacht-zangen zingen, dese quade starren laten niet door de sehikking van heur loop, de zijne vaardig te doen eindigen. Invoegen dat zijn kneuteren, hervattingen, op-gevingen, en verdubbelingen, zo veel zijn als klachten over zijn ongelukkig nood-lot, dewijl hy geen stem heeft dan om al de werelt tot zijn lijk te nooden, als door kracht van zingen gedwongen te sterven.

De Tortel-duif, die vergeefs heur gezel zoekt, beklagt sich ook van heur ongeluk op een andere toon. Dat u doet zien dat de tijd gierig, en gretig naar't verderf van alle dingen is ; en hoe wel de Echo niet dan stem zy, haar niet konnende doen fwijgen, hy verslint allengs de Rotzen die haar doen spreken ; neen, neen, Ionk-vrouwen hy laat niemant vry. Zoo hy in de fabel heeft geleden

dat Orpheus hem Euridice eifchte; hy is 'er in d'History van gewrooken van al de Poeëten, die'er hem raad toe gaven. Maar dat gy wel geplaatt zijt, dunkt my goet, om met gemak te overdenken, hoe alle dingen die God op aarde gefchapen heeft, van de zelve Natuur zijn als deze bloemen, en fonteynen die gy ziet, dewijl 't alles met haar zoo snel als heur baren vervlucht. Ja, Jonkvrouwen, de werelt is een perk van bloemen van verschillende fchoonte, en reuk; maar alle eens van stoff: ik wil zeggen dat God op den dag van zijn fcheppenis de dingen diege hier beneden ziet in 't perk des aardbodems geplant heeft, als verschillende bloemen in koleur, en waarde; maar al van eenen stof, dewijl 'er niet een voor 't verderven vry is. Dit zijn waarlijk de bloemen, die 's morgens zijn geflooten, 's middags ontlooken, en 's avonds verwelkt, en die door de tijdt, die'er de Hovenier van is, t'allen uuren uitgerood worden. 't Is waar, Jonk-vrouwen, dat de werelt een fonteyn is, alle dingen die 'er in zijn zijn'er de baaren van, als niets eigens hebbende dan de vlucht, die 't wezen is van al wat men op aarde ziet. Gy moogt op al de oogmerken, die u omringen, wel zien, daar is 'er niet een die niet zo wel als gy vaar wel zeyd, dewijl gy alt'zamen, hoewel verschillentlijk, en door verscheide wegen, in de afgront van 't graf loopt.

Laat evenwel niet een tuiltje van bloemen te maken, maar bemerk, in 't plukken van deze Lelyen, Roozen, en Maagdelieven, dat de tijt alle daag 't zelfde in de thünen van uw aangezichten doet, daar

daar plukkende nu de Lelyen van uw bloosjes, dan de Roozen van uw kaken, daar na de Maagdelieven van uw lippen, daar hy de kroonen zijner ongestadigheid van maakt: gy kent'er gevoelijk de waarheit van, daar is geen andere proef toe van noode.

Hoe! Jonk-vrouwen, alles verwelkt voor u gelijk een bloem: alles vlucht voor u gelijk een barte, en gy blijft onbeweeglijk in uw ongevoelijkheid, zonder ooit te denken op deze nootzakelijkheid van sterven, die God zelf, na de Wet daar van in gestelt te hebben, niet voor by wilde. Zoo de eenige inbeelding van de doot u verbaaft, bemerkt een weinig hoe dezen zoeten Zaligmaaker eerst zijn dorst in de kelk, die zy hem aanbood, gelaaft heeft, op dat hy'er u de vrees, en bitterheit teffens van benam. De doot is niet schrikkelijk dan voor de schelmen: niet datze dikwils de rechtvaardigste in de vrees van Gods oordeel niet verbaaft: maar deze verbaaftheit verzacht allengs door de kracht van heur reede, hebbende, naar 't gevoel van hun geweten, meer genade te hoopen, dan straf te vreezen. Invoegeu dat de Natuur alleen al de vreeze, daarze van beroert zijn, teelt. Zeeker ik weet niet waar ik'er door ben. Maar wat is 't dat ik hoor? 't is de groote poort-klok, van de stad die u verwittigt dat de poorten haast toe zullen gaan.

Ach! Jonk-vrouwen, datge van zelf 't oor van uw inbeelding aan 't geluit dezer Trompet van 't oordeel niet leent, die zonder op-houden slaat, de-

wijl sy u boodschapt dat de poorten van't Paradijs voor eeuwig zullen gesloten worde, en datge daar, zooge van leven niet verandert, nimmer in zult raken. Ha eeuwigheid, eeuwigheid, gy verblijd, en verbaast my.

Ziet daar endelijk uw dag door gebracht, Ionk-vrouwen, zeeker zy is wel versleten zooge met al deze gewichtige waarheden, dien ik u ver- toont heb, geen voordeel gedaan hebt. Alzo zul- len al de andere dagen van uw leven tot uw schade, en onsteitenis vergaan, zooge ten minste niet denkt datze vergaan: mits het, dit bedenkende, onmogelijk is, datge niet ter liefde van uw zielen veel goede werken doet, dewijl zy niet eigens dan die zullen hebben. Dit zullen al heur schatten, al heur gelukken zijn, waar van God het oogmerk, de tijd, en de maat zal wezen.

Zooge de vernoeging wist, Ionk-vrouwen, die- men heeft van wel geleest te hebben, als men zich op't tipje van te sterven bevind, gy zoud van desen oogenblik af uw bekeering bearbeyden. Twijf- felt gy noch aan deze waarheid, vraagt het u zelf, door't gedenken van de leste ziekte die gy gehad hebt, of't ongeneugt, dat d' inbeelding van u zonden u veroorzaakte, wel grooter kon we- zen. En tot een gevolg, vertoon u de blijdschap, en voldøening daar een zuiver leven onze zielen mee kan vervullen. Zeeker ik zou niets zoeter, of lekkerder kunnen begrijpen.

De

De zevende, en leste dag.

ICk ontwaak u heden noch, Ionk-vrouwen, van wegen God, zoo hy toe-laat dat deze *Morgen-wekker* u in handen val, om uw oogen daar op te vesten, terwijl uw ooren zich schikken om'er 't geluit, tot voordeel uwer zielen, van te hooren. Ik zeg heden, gelijk een rust-dag, die u toegeschikt is om op die van de zalige eeuwigheid te denken, die u tot vergelding is voor gestelt. Maar zoo dit het leste onderhoud is dat ik met u moet hebben, moet ik u de overdenkingen van mijn eenzaam leven mee deelen, door een lange eervarentheid bekennde, wat voordeel gy'er van ontfangen zult, zo gy mijn raden volgt.

Vertoont u voor eerst dat God van eeuwigheid af voorzien heeft dat dit kleine boek in uw handen zou vallen, of tot uw schade, of tot uw voordeel, zooge u te recht met d'onderwijzingen dient die ik u geef, die my God zelf heeft in gegeven, of tot uw schade, zoo, door de verachting die gy'er van zult doen, dit zelve boek u verwint van een gewillige blindheid in 't zien der genade die d'oneindelijke goetheid u tot uw zaligheid zal gedaan hebben: gy hebt noch keur. Ik zal u dan tot uw leering zeggen watge doen moet om uw dag wel te besteden. Maakt dat uw hert, als gy ontwaakt, zoo dankbaar zy van Godts nieuwe gift door 't geven van dezen nieuwen dag, als uw oogen in 't zien van heur licht, vermaak hebben. Daar na, zonder koopmanschap met uw bed te

maa-

maaken, hoe veel tijd gy noch aan uw traagheid zult geven, op-staande, en voor een kruisje op uw knie vallende, doet dat hy zelf uw spiegel zy. Daar is 't dat gy met rede op uw zelf moogt verlieven, bemerkende war gy waardigh zijt door de waarde van 't bloed dat u kocht. O kostelijke spiegel!

Dankt uw Zaligmaker van u geboorte, en onderwijzing in 't Christelijk, Apostels, en Rooms geloof, gelijk de eenige Wet der zaligheid, daar naa hem al de gedachten, woorden en werken van den dag offerende daar gy in tred, bid hem ootmoedelijk d' eene te verlichten, de anderen geeft te geven, deze te regelen, en aan al t' zamen tot een oogmerk te dienen, op dat al dat gy denkt, al datge doet, en al datge zegt hem aange-naam zy.

Dat het einde van dit gebed gevolgt zy van 't beginzel uwer noodzakelijke bezigheid met u te kleeden, maar gebruikt 'er zoo weinig tijd toe alsge keunt, en die zonder hovaardy, of zoodanigen zucht tot zulkx. Ik verbie u 't poeyer niet, dewijlje niet anders zijt: maar wel de pomade en 't vermiljoen: om dat, hoewel, deze vonden van heur zelf onnoozel zyn, zy misdadig konnen worden, door 't quaad datze konnen doen, en gelijk gy medestanters van de misdaat sult geweest hebben, moet het noodzaakelijk dat gy gezellinnen van de straf zijt.

Gekleet zijnde, zult u bereiden naa de Mis te gaan, daar gy uw werk met dankzeggingen zult ver-

de
ervolgen, God
gedaan heeft
naamt, en
door rede,
Verzoen u in
plaatsen, en
ziel in treure
deroefen. Dat
water dage u
volant keeren
spelen.
In treure-k
belovenswille
ben, en eode
riet waag te
moetsomen
een Doot
moed niet
Werdg
maakt en
niet boven
tafel bevind
in uw ziele
gy daer op
net onderho
ven, en zo ye
over 't uir gel
dage uw oore
trind van e
brekende dat
te rindig is

vervolgen, God lovende van al de genaden dien hy u gedaan heeft, zonder ooit uw geest van dit vornaamst, en Goddelijk oogmerk, daar gy hem door rede, en erkentenis aanhecht, te keeren. Vertoont u in dit doen dat hoe wel God in alle plaatzen is, onze Zaligmaaker in lichaam, en ziel op't zelve Autaar is daar gy hem uw gebeden offert. Dat u zoo zedig, en gezagelijk moet maken datge uw hoeft zonder noodzaking niet om durft keeren, en zonder dwang niet een woort spreken.

In't weder-keeren van de Kerk zal yder zijn bekommernissen naar zijn staat, en bediening hebben, ten einde van in't verwachten van de maaltijt, niet traag te wezen, daar de gulzigheid ook moet bemerkt zijn voor zoo schandigen zonde in een Dochter, als alle andere voor God. Die zijn mond niet kan bedwingen is al sijn leven een slave.

Word gy op een feest genood, gaat'er, maar maakt'er u geen banket van, of eet'er, en drinkt'er niet boven uw maat: gy zult in't opstaan van de tafel bevinden dat'er uw lichaamen te gezonder, en uw zielen te zuiverder door zullen zijn. Zoo gy daar op gaat wandelen, vermaakt uw geest met onderhoudingen daar niemant door verkort wort; en zo yemant van't gezelschap zulkx begon, alwaar't uit gekkerny, verandert van redenen, op datge uw ooren niet gewent om vermask uit 't verhaal van een anders gebreken te scheppen, bemerkende dat gy'er zelf vol van zijt. Zoo gy de namiddag in uw huis verslijt, maakt uw
werk

werk van u noodzaakelijkheid, of leeft in uw Devotie-boek, op dat uw tijd te nutter besteed zy. Ik zeg Devotie-boek; want wat de malle boeken, of Comedien belangen, dat zijn fabelen, die endelijk de geen dieze gelezen hebben, de waarheit van hun eigen zotheden vertoonen; als hebbende hun tijd te qualijk besteed.

Zoo dit een heilige dag is, dat dezen Morgen-wekker dien ik u geef, u ten minste belet datge in't Zermoen niet slaapt. Volgt deze Devoten op de nieuwe snof niet naa, die 't verdriet de passie op een heilige vrydag te hooren, zonder te bemerken dat dezen Goddelijken Zaligmaaker die 'er voor heur zelf de smert op lee, meer gedult in zijn pijnen heeft gehad, dan deze onmedogende hebben om alleen't verhaal, datm'er hen van doet, te hooren. O God! voor wat andere zonden bewaart gy de blixemen van uw rechtveerdigheid.

De uur van uw slaap-tijd gekomen zijnde, zult, u ontkleed hebbende, voor de lefste maal voor deze selve spiegel van't kruisje gaan, om daar voor d'ondervragingen van uw geweten te doen, God vergiffenis biddende van al de fouten diege desen dag moogt gedaan hebben, en met een vast betrouwen de genade eiffchen van daar in niet meer te eiffchen. Daarna hem in dit gedoent al uw begeerten, en al uw hoopen de rust van uw leven rakende, offeren, op dat hy d'eene door zijn goetheit verrechtveerdige, en d'andere, door zijn macht, doe gelukken, maar altijd eer naar zijn wille, dan naar u

geneugte : want vertoont dat die Gods wille weet, de verstandigste des werelts is.

Dit's d'eenige wetenschap, Ionk-vrouwen die u geruft moet stellen. Vest de kracht van uw voornemen op de grootheit van uw magen, noch op de gunst van uw vrienden. Ik heb, zegt de Profeet, deze aardze grooten hooger als de Ceder-boomen van Liban verheven gezien; maar vervarelijke zaak, des anderen daags zijnde uit mijn oogen verschwonden, heb ik'er naauwelijcx een konnen vinden die 't gedachte van zijn wezen bewaart heeft. De begunstigde des werelts zijn van de zelve Natuur, zy doen niet dan vergaan. Hun fortuin is een blixem die voor de donder van heur onschuwelijke val gaat. Invoegen dat zoo God de eerste steen van onze gebouwen niet legt, gy'er haast 't verderf van zult zien.

Begeert dan nimmer naast God yets, dat's te zeggen dat gy u in alle zaaken volkome zult laten bestieren, zonder ooit tegens deze aanbiddelijke voorzienigheid te preutelen. Wenscht gy Nonnen, of getrouwt te wezen: leert deze spreuk van ootmoedigheid, en gehoorzaamheid. Mijn God; uw wille geschiede, dit's gebed dat hy zelf u geleert heeft, oordeel of 't hem aangenaam zy, en oft u nut kan wezen. Eindigt uw ondervragingen door een lof-zang aan de Heilige maagt, zo wel door heur bijzondere verdienste, wiens glants door kracht van verwondering al de kooren der Engelen verblint, als om't belangen van uw zaligheid, daar zy de almagtigste voor-spraakster,

en

en middelaarster van is. Die deze Maagt tot een steun heeft zal nimmer vergaan.

Bezondere raad om zijn leven wel te leiden.

MAakt nimmer geen verbont dan met God: al de wereltse vrientschappen houden altijd iets van heur ongestadigen aard. Zoodanigen storf heden voor u, die morgen, zo gy storf, niemant zouder rou om dragen. 't Belangen mengt zich altijd in de genegentheden hoe zuiver datze zijn. Wort leelijk, arm, of oud, al deze groote vrienden, en al deze getrouwe minnaars vangisteren avond, verwinden dezen morgen, en zo gyze door uw noot ontbiet, gy zult daar niemant t'huis vinden. God alleen, Jonk-vrouwen, is een volmaakt minnaar, en een diergelijk vriend. Wilt gy proeven van zijn goetheit? hy is voor u gestorven eer gy gebooren zijt, begeert gy getuigenissen van zijn barmhertigheid? hy bewijst u die alle dagen. Bemint dan niemant dan hem, Jonk-vrouwen; en vertrouwt u niet dan op hem, en gy zult u noit bedroogen vinden.

Vertoont u op alle plaatzen dat God alles vervult, en dat hy alzoo altijd getuige is van de werken die gy doet, op dat dit inzicht u in de achting houd diege zo heiligen, en aanbiddelijken Majesteit schuldig zijt.

Het aangenaamste gebed datge aan God keunt doen, is voor uw vyanden, dewijl hy'er zelf't voorbeelt

beelt van gewee
gelt, niet dan de
de om verpiffen
hem in dese liber
hetrigheid; zijp
hem gaten veld
den.

Algeht in't ba
te. Andere ongen
bedrijft: verto
in den niven o
thoo not vzaed
der de hove zed
Uy geften daa
benoet dat G
ren worden.
bevijsd zoud
heit. Zeier
eeuwige
niet zoo d' o
worden. Nee

Vertoont
Gods verstant
it en werkelij
u oneindelijk
macht gefet
is, om in de k
verfelen te w
worden. Ik be
redmaal blisk
had.

beelt van geweest is. Toen hy, aen't kruis genagelt, niet dan de tonge vry had, sich daer mee dienende om vergiffenis te bidden voor deze beulen, die hem in dese staet brachten. O ongehoorde barmhertigheid; riep zelf voor die gene genade die hem gal en edick tot laeffenis van zijn dorst bereiden.

Als ghy in't hardste van de winter, voor de kou, en d'andere ongemacken van't leven versorgt, te bedde ligt: vertoon u dan hoe veel armen dat'er in dezen zelve oogenblick zijn, die nauwelijcx stroo voor bulzack, laken, en dekzel hebben, zonder de hope zelf des anderen daags beter te liggen. Uw geesten daar na een weynig hooger heffende, bemerk dat Godt u van een staet heeft doen geboren worden, die u van dese zoorten van elenden bevrijd, zonder andere rede dan zijn zuivere goetheit. Zeker dit zijn de genaden die gerechtigen een eeuwige erkentenis eischen. En ik verwonder my niet zoo d'ondankbare daer eeuwig van gestraft worden. Neem acht dat ge niet van dat getal zijt.

Vertoon u noch dat gy van eeuwigheit af door Gods verstant tot deze staat geroepen zijt. En dat u't aenmerkelykxst moet wezen, is dat hy onder een oneindelyk getal zielen, die'er alle dagen door zijn macht geschapen worden, de uwe gekooren heeft, om in de kennisse van d'eenige Gods-dienst onderwesen te worden, daer sy heur saligheid kunnen vinden. Ik ben te gelijk vervoert, en ontstelt t'elkenmaal als ik op zo aenbiddelijke waarheden denk.

Wat wonder van goetheit, dat God u in zich zelve voor alle eeuwen in uw niet bemint heeft, ik zeg bemint, dat hy u met duizent genaden vervult heeft, daar veel anderen van uw aart af berooft zijn. Aanbid, aanbid, Ionkvrouwen, deze Goddelijke-voorsienigheid, die 't u tot uw voordeel, zonder inzicht, of verdienste, heeft toe voegt.

Trek geen ydelheid van de beminnelijke hoedanigheden die gy boven uw gezellinnen bezit; uit vreeze dat God u, om haar te wreken, moght straffen. Zoo gy heel schoon zijt, zijt desgelijks ootmoedig, op dat al de werelt u eer, als gy niet meer bemint kennt wezen. Hoe veel heb ik 'er gezien die op een dag al de werelt tot liefd, en deerenis bewoogen. Der Ionk-vrouwen ootmoedigheid heeft meer aantreklijkheid alleen dan al de hoedanigheden van de Natuur t'zamen.

Dat in al uw goede werken het Paradijs alleen het oogmerk niet zy: om dat uw werken als gekneust, en verkort een deel van heur verdienste niet verliezen: maar zegt met S. Augustinus Heer, alwaar 't datge geen Paradijs te geven had, ik zou niet laten u eenighlijk te beminnen dewijl ghy volmaakt beminnelijk zijt, en dat ik daar by, uit kracht van u te beminnen, voorts-hants de lekkernyen van 't zelve Paradijs gevoel, dat uw barmhertigheid my doet hoopen. Neen, Heer, vervolgde hy, ik zal ook niet ophouden van u te vreezen, al waar 't dat 'er geen hel zou zijn om
my

my te straffen. Mits ik, 't elkenmaal als ik u misdoe, my gedurigh gepijnigt voel, en de pijn begin te lijden, daar uw rechtvaardigheid my mee dreight. Het goet is beminnelijk van zich, Ionk-vrouwen, en gelijk 'er God de oorsprongh van is, moet gy uw herten gebieden nimmer als om zijn liefde te zuchten, zooge wilt dat de Engelen zelf op u verlieven.

Zijt niet van deze verzaagde die bleek van vreeze worden, als men hen van de dood spreekt. In 't tegendeel bemint 'er de redenen, en gedachten van, op dat gy by tijds leert, datmen noodzakelijk doen moer, ik zeg het werk eindigen dat gy van den eersten oogenblik van uw leven begonnen hebt, en daar gy zonder op-houden aan arbeid. Och! hoe vervaarlijk is de dood voort die geen die'er nooit op gedocht hebben?

Dat ider van u sich by haar selven dan vertoont, waar zy nu over vijftig jaren, meer, of min, zal zijn, en heur geest op deze ernstige gedachte steun gevende, dat zy in haar zelve zeg: het is waar dat in die tijd, dit lichaam dat ik beweeg, en daar ik heden zoo veel werk van maak, niet dan een hoopje mest zal zijn, daar de wormen heur legerstee in zullen vesten; maar wat zal mijn ziel geworden? wat zalze deze lange eeuwigheit doen? zou zy in de hel in 't uit braken van heur misdaden branden? Breekt met deze leste woorden uw stilheit, en, zooge in een plaats sijt, daar u niemand hoort, roept luide met S. Augustinus: Heer, brant, scheurt, en brengt dit elendige lichaam tot Asch,

ick verlaet het aen de razerny van uw rechtveerdigheit in deze werelt, op voorwaarde datge mijn ziel in d'andere genadigh zijt. Ach wat zullen deze woorden, dikwils verhaelt, wonderen doen, Ionk-vrouwen, voor't bevesten van uw zaligheid: maar in dat zal de eervarentheit u meer leeren dan ik u zeggen kan.

Ik eindig met dit leste oorlof dat ik u noch geef, gelijk een van de gewichtighste, en nutste, van een besondere Devotie tot de Heilige Maagt te hebben, haar alle morgen met een lof-gezag groetende. Dat de Engelen zich verootmoedigen, riep een van heur Deyooten, dat de Hemel zich verneder, en de gantsche Natuur van vreeze, en achting heeft voor deze onvergelykelijke Marie, dewijl heur buik tot een wieg, heur borsten tot voetsters, en heur arm tot een steun voor heur schepper heeft gedient. Zeker die haar volkome weet te eeren, weet al war hy tot zijn zaligheid weten moet.

EY N D E.

EEU

Tot al-der-
ley

den Jaeren
Gefte

van P. u. c.
Ehry-schryft

Kon
Vermeer

A A N
Verzoen

Een
Alders de A

J a c o b
In zijn

Voor C. s. a. a.